

Nr 13

Regeringens proposition om lokalradio och vissa andra rundradiofrågor;
beslutad den 6 februari 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BERTIL ZACHRISSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs förslag fram om lokalradio och stereosändningar i ljudradions riksprogram. Frågan om samhällsinformation i radio och television liksom om reklam i radio och television behandlas också. Propositionen tar vidare upp rundradiorörelsens anslagsbehov för budgetåret 1975/76.

Förslagen som bygger i första hand på 1969 års radioutredning och reklamutredningen innebär i fråga om lokalradio att landet indelas i 24 lokalradioområden, som vart och ett får en egen redaktion och en sändningstid i P 3 som kan variera från 10 till 15 timmar i veckan. Sändningarna som föreslås omfatta bl. a. lokala nyheter, opinionsspeglande program och annan information avses börja under år 1977. Som huvudman för lokalradion föreslås ett dotterbolag till Sveriges Radio. Genom förslaget kommer samhällsinformationen att kunna öka väsentligt.

Vidare föreslås att samtliga tre sändarnät utrustas för stereosändningar. Utbyggnaden föreslås vara slutförd budgetåret 1977/78 för P 2 och P 3 och budgetåret 1979/80 för P 1.

I propositionen avvisas tanken på reklam i radio och television.

Förslag till**Lag om ändring i radiolagen (1966:755)**

Härigenom föreskrives att 5 och 6 §§ radiolagen (1966:755)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §²

Det *företag* som regeringen bestämmer äger med ensamrätt avgöra vilka radioprogram som skola förekomma i rundradiosändning från sändare här i riket.

Det *aktiebolag* som regeringen bestämmer äger med ensamrätt avgöra vilka radioprogram som skola förekomma i rundradiosändning från sändare här i riket.

Regeringen får bestämma att det aktiebolag som avses i första stycket får överlåta på ett dotterbolag att med ensamrätt avgöra vilka ljudradioprogram som skola förekomma i lokal rundradiosändning från sändare här i riket. För sådan överlåtelse skall gälla de villkor som fastställas genom avtal mellan regeringen och moderbolaget.

Företaget får ej överlåta sin rätt enligt första stycket helt eller delvis utan medgivande av regeringen.

Det aktiebolag som avses i första stycket får i övrigt ej överlåta sin rätt enligt sagda stycke helt eller delvis utan medgivande av regeringen. Detsamma gäller dotterbolaget i fråga om den rätt som enligt andra stycket tillkommer detta.

6 §³

Ensamrätten enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt.

Ensamrätten skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan regeringen och *företaget*.

Ensamrätten skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan regeringen och *det aktiebolag som avses i 5 § första stycket*.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Lagen omtryckt 1972:240.

² Med nuvarande lydelse avses i prop. 1975:8 föreslagen lydelse.

³ Med nuvarande lydelse avses i prop. 1975:8 föreslagen lydelse.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringsammanträde
1975-02-06

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Lidbom, Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Zachrisson

Proposition om lokalradio och vissa andra rundradiofrågor

Föredraganden anför.

I prop. 1975:1 (bil. 10 s. 471 och 473) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1975/76 preliminärt beräkna

till *Televisions- och ljudradioanläggningar* ett investeringsanslag av 40 100 000 kr.;

till *Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio* ett investeringsanslag av 4 700 000 kr.

Jag vill nu ta upp dessa och andra frågor rörande rundradioverksamheten.

1 Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 tillkallades sex sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om ökat sändningsutrymme i ljudradion för utbildnings- och informationsändamål m. m. De sakkunniga antog namnet 1969 års radioutredning (U 1970:49) (RUT 69)¹.

Utredningen avlämnade i april 1973 betänkandet (SOU 1973:8) Radio i utveckling. I betänkandet föreslås att lokalradio successivt införs i Sverige för att fullt utbyggd bilda ett landstäckande system med 36 lokalradioområden. I betänkandet behandlas vidare bl. a. samhälls-

¹ Förbundsdirektören Sven Järdler, ordförande, riksdagsmannen Rune Gustavsson, statssekreteraren Nils-Olov Hasslev (t. o. m. den 27 januari 1971), riksdagsmannen Eissen Lindahl, docenten Kurt Samuelsson, överdirektören Lars Sköld samt generaldirektören Lars Ag (fr. o. m. den 15 februari 1971).

information och utbildning i riksprogram samt ljudradions- och televisionens sändningsutrymme. Betänkandet innehåller förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755). Lagförslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Utredningens förslag vad avser utbildning i riksprogram behandlas inte i detta sammanhang.

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgetts av rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, statens handikappråd, riksförsäkringsverket, televerket, statens trafiksäkerhetsverk, sjösäkerhetsrådet, statskontoret, riksrevisionsverket, nämnden för samhällsinformation, dåvarande kulturrådet, dåvarande teater- och musikrådet, radionämnden, statens ungdomsråd, skolöverstyrelsen (SÖ), statens läroboksnämnd, universitetskanslersämbetet (UKÄ), utrustningsnämnden för universitet och högskolor, statens naturvårdsverk, kommerskollegium – efter hörande av vissa handelskamrar –, statens pris- och kartellnämnd, konsumentverket, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), arbetarskyddsstyrelsen, statens invandrarverk, statens planverk, samtliga länsstyrelser – efter hörande av vissa kommuner, landsting och andra instanser –, massmedieutredningen, 1972 års pressutredning, kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning (FÖVUX), sameutredningen, utredningen angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet, invandrarutredningen, bygglagutredningen och utredningen om den kommunala demokratin.

Vidare har yttranden avgetts av Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges riksidrottsförbund, Sveriges Radio AB, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Tidningarnas telegrambyrå (TT), Pressens samarbetsnämnd (Publicistklubben, Svenska journalistförbundet och Svenska tidningsutgivareföreningen), Sveriges radiohandlares riksförbund gemensamt med Sveriges radioleverantörer, Folkuniversitetet, Svenska kyrkans centralråd, Sveriges frikyrkoråd, Handikappförbundens centralkommitté, Folkets husföreningarnas riksförbund och Kooperativa förbundet (KF).

Härutöver har skrivelser kommit in från Svenska lantmännens riksförbund, Stockholms läns blindförening, Hallands centerpartidistrikt, Svenska samernas riksförbund, Försäkringskasseförbundet, Sveriges Radios tjänstemannaklubb gemensamt med Sveriges Radios journalistklubb, civilförsvarsstyrelsen, Sveriges kristna ungdomsråd, Riksförbundet DX-alliansen, Stockholms handelskammare, Kristen demokratisk ungdom, Svenska musikerförbundet, hyresgästföreningen i Stor-Stockholm, TCO-kommittén för Härnösand/Kramfors, Statstjänstemannaförbundets avdelning 428 ST-TRU, Stiftelsen Institutet för rikskonserter, Föreningen Svenska tonsättare, Sveriges författarförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation gemensamt med Sveriges grossistförbund, Sveriges

industriförbund och Sveriges köpmannaförbund samt Kulturarbetarnas socialdemokratiska förening.

Vid beredningen av frågan om införande av lokalradio har den arbetsgrupp för radio- och TV-frågor² som tillkallats för att behandla vissa frågor inom ramen för nuvarande radioavtal medverkat (prop. 1974:I bil. 10 s. 466 och prop. 1974:28 s. 365).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1966 tillkallades elva sakkunniga med uppgift att utreda frågan om reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i televisionen. De sakkunniga antog namnet reklamutredningen (K 1967:43)³. Utredningen avlämnade i november 1973 delbetänkandet (SOU 1973:10) Reklam III. TV-reklamfrågan.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Göta hovrätt, postverket, televerket, statistiska centralbyrån (SCB), dåvarande kulturrådet, kommerskollegium - efter hörande av vissa handelskamrar -, marknadsdomstolen, näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentombudsmannen (KO), konsumentverket, 1972 års pressutredning, Landsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Centerns ungdomsförbund, Moderata ungdomsförbundet, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys), Kooperativa förbundet (KF), Sveriges Radio AB, Svenska arbetsgivareföreningen gemensamt med Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund, Stockholms handelskammare, Näringslivets delegation för marknadsrätt, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges köpmannaförbund, Sveriges marknadsförbund, Svenska reklambyråförbundet, Svensk industriförening, Svenska annonsörers förening, Pressens samarbetsnämnd och Föreningen Svensk fackpress (Factu). Svenska kommunförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation, Statstjänstemännens riksförbund och Folkbildningsförbundet har, var för sig, förklarat sig avstå från att yttra sig över betänkandet.

Dessutom har skrivelser kommit in från länsstyrelserna i Uppsala, Kronobergs och Norrbottens län, Föreningen Svenska populärauktorer (SKAP), Konstnärernas riksorganisation (KRO), Sveriges reklamfilmproducenter och Sveriges sociologförbund.

Utredningens förslag vad avser statistik och forskning på reklamområdet bereds f. n. inom handelsdepartementet. Hithörande frågor behandlas därför inte i detta sammanhang.

² Departementsrådet Gunnar Svensson, ordförande, departementsrådet Leif Andersson, redaktören Berit Rollén samt ekon. lic. Sune Tjernström.

³ Vid tidpunkten för överlämnandet landshövdingen Nils Hörjel, ordförande, riksdagsledamoten Karin Andersson, departementsrådet Leif Andersson, f. d. riksdagsledamoten Johannes Blidfors, direktören Sven Gerentz, direktören Lars G. Johansson, författaren Sven Lindqvist, avdelningsdirektören Ursula Wallberg, direktören Lars Wiege, generalsekreteraren Carl-Henrik Winqvist och professorn Karl-Erik Wärneryd.

2 Rundradions nuvarande organisation

De nu gällande riktlinjerna för rundradioverksamheten fastlades genom statsmakternas beslut år 1966 angående rundradions fortsatta verksamhet m. m. (prop. 1966:136, SU 1966:163, rskr 1966:388). Besluten, som grundades på förslag av 1960 års radioutredning, innebar bl. a. att en betydande utbyggnad och förnyelse av rundradioverksamheten kunde påbörjas. En andra TV-programkanal infördes. Riktlinjer gavs också för utbyggnaden av en regional organisation. I princip bestämdes genom 1966 års beslut även införande av färg-TV.

De grundläggande reglerna för radio- och TV-verksamheten återfinns i radiolagen (1966:755, omtryckt 1972:240) (prop. 1966:149, K3LU 1966:1, rskr 1966:370), radioansvarighetslagen (1966:449) (prop. 1966:156, K1LU 1966:1, rskr 1966:392) med tillämpningskungörelse samt instruktionen för radionämnden (1967:449, ändrad 1970:577). I anslutning till statsmakternas ställningstaganden år 1966 har vidare träffats avtal mellan staten och Sveriges Radio aktiebolag angående rundradions programverksamhet. Avtalet löper ut den 30 juni 1977.

Radiolagen föreskriver bl. a. att det företag som regeringen ger i uppdrag att svara för rundradioverksamheten med ensamrätt äger avgöra vilka radioprogram som skall förekomma i rundradiosändning från sändare här i riket. Ensamrätten skall utövas opartiskt och sakligt. Förhandsgranskning av radioprogram får inte förekomma. Efterhandsgranskning sker genom radionämndens försorg. Någon styrning av programutbudet från statsmakternas sida får sålunda inte förekomma. Radiolagen är utformad som en ramlag för alla författningar och föreskrifter på området.

Genom radioansvarighetslagen regleras det juridiska ansvaret i samband med radiosändningar. För varje program skall i regel finnas en av programföretagets chef förordnad programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Programutgivaren bär ensam det straffrättsliga ansvaret och har jämte programföretaget skadeståndsansvar för sådant brott.

Avtalet mellan staten och Sveriges Radio reglerar rättigheter och skyldigheter för Sveriges Radio i fråga om rundradiosändning och programverksamhet. Sveriges Radio bestämmer ensamt vilka radioprogram som skall sändas. Programverksamheten skall hävda de grundläggande demokratiska värdena. Den skall bedrivas med beaktande av ljudradions och televisionens centrala ställning i samhället. Av detta följer bl. a. skyldighet för bolaget att i lämplig form upplysa om nuets händelser och orientera om viktigare kultur- och samhällsfrågor samt stimulera till debatt kring sådana frågor. Avtalet innehåller också närmare föreskrifter om hur radiolagens bestämmelser om opartiskhet och saklighet skall utövas. Dessa bestämmelser skall tillämpas med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet skall råda i rundradion. I avtalet regleras vidare förbudet mot kommersiell reklam. Bolaget får ej mot vederlag medge kommersiell reklam i program eller programinslag.

Av aktierna i Sveriges Radio aktiebolag tillhör 60 % folkrörelserna och

de stora intresseorganisationerna, 20 % pressen och 20 % näringslivet.

Myndigheternas information till allmänheten via rundradion regleras särskilt i avtalet (11 §). Sveriges Radio skall på begäran av statlig myndighet låta sända meddelande som är av vikt för allmänheten. Radioföretaget har därvid att se till att meddelandet ges en för etersändning lämplig form och att det inte genom sin omfattning eller eljest inverkar menligt på programverksamheten. Myndigheternas information i Sveriges Radio sker i dag genom s. k. uppläsning och blänkare. Uppläsning är korta meddelanden av vikt för allmänheten, t. ex. skjutvarningar, medan blänkare är en information som får en mera mediemässig form t. ex. genom att presenteras i form av en dialog eller sketch. Uppläsning förekommer nästan uteslutande i radio medan blänkare sänds i både radio och television. Blänkarna i radio produceras av ljudradions medarbetare och bekostas av radioföretaget medan myndigheterna själva producerar och bekostar motsvarande material för televisionen.

Sveriges Radios verksamhet finansieras i huvudsak genom avgifter. Av inflytande avgiftsmedel tilldelas rundradioverksamheten de belopp som bedöms erforderliga med hänsyn till programverksamheten. Eventuella överskott fonderas i en fond som förvaltas av televerket.

Under innevarande avtalsperiod har bedrivits ett omfattande utredningsarbete som har väsentlig betydelse för rundradioverksamhetens framtida utveckling. Kommittén (U 1968:44) för television och radio i utbildningen (TRU-kommittén) avgav år 1971 betänkandet (SOU 1971:36) Produktionsresurser för TV och radio i utbildningen. Efter remissbehandling av betänkandet tillsattes en ny kommitté, utredningen (U 1971:13) angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet, med uppgift att överväga inriktningen och de organisatoriska formerna för produktionen av utbildningsprogram m. m. Enligt uppgift avser utredningen att redovisa resultatet av sina överväganden under våren 1975. Den år 1973 tillkallade utredningen (U 1973:04) rörande radionämndens organisation m. m. avlämnade i december 1974 betänkandet (Ds U 1974:7) Radionämnden – Breddad granskning och ny organisation. Betänkandet remissbehandlas f. n.

År 1970 tillsattes massmedieutredningen (Ju 1970:59) med uppgift att lägga fram förslag om att föra samman de bestämmelser som behövs till skydd för yttrandefriheten i massmedier, bl. a. radio och television, i en särskild massmedielag som skall ersätta tryckfrihetsförordningen. Under år 1974 tillkallades vidare utredningen (Ju 1974:14) om reklam i videogram med uppgift att undersöka möjligheterna att förbjuda reklam i videogram eller att kraftigt begränsa möjligheterna att utnyttja reklamen i detta medium. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1974 tillkallades slutligen radioutredningen (U 1974:08) för att utreda radions och televisionens fortsatta utveckling. Utredningen skall, inom

ramen för de grundläggande villkor som nu gäller för rundradioverksamheten, kunna föreslå förändringar, främst beträffande rundradioverksamhetens organisation och finansiering.

3 Lokalradio, samhällsinformation och stereo

3.1 Lokalradio

3.1.1 Allmänna synpunkter

Utredningen

RUT 69 föreslår att lokalradio införs i Sverige. Införandet avses ske successivt i fyra utbyggnadsetapper med sju stationer 1974/75, tio 1975/76, tio 1976/77 och nio 1977/78. Fullt utbyggt skulle lokalradion således omfatta sammanlagt 36 stationer. Lokalradions programutbud föreslås omfatta nyheter, opinionsspeglande program och annan information. Lokalradion skall vidare underhålla sin publik. Den skall också behandla sport och kulturella frågor m. m. Programutbudet skall innehålla egen produktion som är ortsanpassad och syftar till att stärka samhörigheten inom området och att skapa intresse för detta genom debatter och på annat sätt. Lokalradion skall ges en egen programprofil med de samhällsinformativa inslagen som en naturlig del. Även om den mesta samhällsinformationen genomförs på redaktionell väg bör enligt utredningen vid behov kunna förekomma särskild samhällsinformation i lokalradion, dvs. information som utformas och sänds på begäran av statlig eller kommunal myndighet. En grundläggande förutsättning för programverksamheten är enligt utredningen att varje lokalradiostation skall bestämma programutbudet i sitt område.

För lokalradion krävs sammantaget ett rikstäckande nät. Lokalradion bör få generöst tilltagna tidsramar i ett av de nuvarande FM-näten. Med hänsyn till programsättningen i normalfallet behöver lokalradions dispositionsrätt vanligen inte omfatta sen kvällstid.

Enligt utredningen kan för ljudradions del en betydelsefull andel av informationsfrågorna i samhället lösas genom ett system med lokala radiostationer. Lokalradion kan vidare både som informationsförmedlare och genom annan programverksamhet förstärka den gemenskap inom ett område till vilken Orts- och länspress redan medverkar.

Remissyttrandena

En radioverksamhet som i ökad utsträckning inriktas på att tillgodose lokala och regionala behov tillstyrks i princip av det övervägande antalet remissinstanser.

Rikspolisstyrelsen anser att den allmänna målsättningen för den föreslagna lokalradions verksamhet synes vara realistisk och riktig. Om lokalradion, som föreslås, får resurser att ge en ortsanpassad samhällsinformation lösas redan därmed en stor del av de informationsproblem som t. ex. polisen har på det lokala planet. *Kriminalvårdsstyrelsen* anför liknande synpunkter. Styrelsen pekar bl. a. på möjligheten att genom adekvat information komma tillrätta med lokalt betonade, affektladdade

konfliktsituationer, där kriminalvården är den ena parten. *Socialstyrelsen* anser att en utbyggd lokalradio – där väl tilltagna tidsramar för lokala sändningar ingår i systemet – som komplement till riksprogrammen till största delen bör kunna täcka behovet av nödvändig, utökad information i samhällsfrågor. *Riksförsäkringsverket* instämmer i uppfattningen att den föreslagna ändringen i ljudradions struktur skulle ge väsentligt ökade möjligheter till kommunikation mellan medborgarna och de lokala och regionala samhällsorganen och organisationerna i området. *Trafiksäkerhetsverket* betonar värdet av en lokalradio som kan möjliggöra en ortsanpassad information av betydelse för trafiksäkerheten. Värdet av en ortsanpassad väderinformation för båtfolk betonas av *sjösäkerhetsrådet*. *Riksrevisionsverket* finner det riktigt att radioverksamheten i ökad utsträckning inriktas på att tillgodose lokala och regionala behov. *UKÄ* ansluter sig till förslaget om lokalradio och anser det rimligt att lokalradion får förhållandevis stor frihet beträffande programverksamheten. *SÖ* finner att förslaget ligger i linje med en allmän strävan att lokalt förankra de verksamheter som syftar till en mer aktiv kulturkonsumtion och till ett vidgat engagemang i viktiga samhällsfrågor. *Arbetskyddsstyrelsen* delar utredningens slutsatser, att lokala radiostationer har en stor uppgift att fylla på samhällsinformationens område.

Dåvarande kulturrådet tillstyrker utifrån sina i betänkandet (SOU 1972:66) Ny kulturpolitik redovisade utgångspunkter en decentralisering av radioverksamheten. *Naturvårdsverket* anser att ett länsradiosystem bör byggas upp där utrymme ges för regional samhällsinformation bl. a. på miljövårdens område. *Statens pris- och kartellnämnd* påpekar att lokalradion kan bli ett lämpligt medel att föra ut upplysningar om pris- och konkurrensförhållanden med ett regionalt/lokalt anpassat innehåll. *Konsumentverket* förklarar att lokalradion skulle få stor betydelse när det gäller att stödja och spegla en landsomfattande lokal konsumentverksamhet. *AMS* anser att det liksom för annan eterburen informationsförmedling framstår som i hög grad önskvärt att även en stor del av informationen till olika målgrupper vad gäller utbildnings- och arbetsmarknadsfrågor sker på lokal nivå. Genom en nära kontakt mellan informationsgivare och allmänhet kan frågorna levandegöras på ett bättre sätt. *Statens invandrarverk* ansluter sig till förslaget om lokalradio och utgår från att det kommer att medföra betydligt ökat utrymme för program för invandrare. *Statens planverk* anser att lokalradion borde vara väl ägnad att ge bättre medborgerlig kontakt med och ett större engagemang i bl. a. de fysiska planeringsfrågorna. *Statens handikappråd* konstaterar att den ortsanpassade informationen för handikappade, som ofta inte har samma möjligheter som andra att delta aktivt i samhällslivet, kan bidra till att öka känslan av delaktighet i samhället och att den också kan vara aktiverande. För blinda och gravt synskadade skulle lokalradion delvis kunna bli en ersättning för vad dessa människor går miste om genom att de inte kan tillgodogöra sig lokala nyheter och annan information genom pressen och endast i mycket begränsad utsträckning genom TV. *Dåvarande teater- och*

musikrådet påpekar att lokalradion ger unika möjligheter för de lokala kulturarbetarna att komma i kontakt med människorna inom regionen. Ett samspel mellan de kulturellt aktiva och de kulturellt passiva är här enligt rådet ett viktigt mål. *Statens ungdomsråd* anser att ljudradions snabbhet och möjlighet att differentiera sitt utbud för skilda målgrupper gör den särskilt lämpad för samhällsinformation.

Samtliga länsstyrelser tillstyrker eller uttalar sig positivt om en ökad decentralisering av ljudradioverksamheten. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* hävdar att tillbakagången av ortspress har lett till att den lokala informationen försämrats. De kvarvarande tidningarna har inte kunnat bibehålla ortspressens detaljinformation utan tvingats ge en mer generell information. Den lokala gemenskap som byggts upp av ortspressen kan därmed komma att minska. Regionalradion har med nuvarande indelning och resurser endast små förutsättningar att motverka en sådan utveckling. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* påpekar att genom lokalradion skapas nya kontaktvägar mellan allmänheten och olika offentliga organ. Även i programverksamheten i övrigt är möjligheterna att anknyta till olika lokala förhållanden av stort värde och sådana inslag torde omfattas av stort intresse. Ett påtagligt uttryck härför är det mycket positiva mottagande och det stora intresse från allmänheten som Sveriges Radios försöksverksamhet med lokalradio i Jönköpings län våren 1973 möttes av. *Länsstyrelsen i Gotlands län* anser att ett särskilt värde ligger i att lokalradion bidrar till att minska glesbygdsbefolkningens isolering. *Länsstyrelsen i Hallands län* ställer sig principiellt positiv till förslaget att införa ett landstäckande lokalradiosystem. Till grund för denna inställning ligger bl. a. erfarenheterna av Sveriges Radios försöksverksamhet med lokalradio i Halland under våren 1973. Ett införande av lokalradio med dess möjligheter att mycket snabbt återspegla lokala skeenden torde bl. a. medföra att allmänhetens intresse för samhällslivets olika problem ökar. Detta kan på sikt innebära en vitalisering för den lokala demokratin. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anför liknande synpunkter.

Ett nittiototal kommuner har avgett yttranden till länsstyrelserna. Av kommunerna är drygt 80 positiva till förslaget medan de resterande ställer sig tvekan. *Stockholms kommun* understryker att en utvidgad lokal radioverksamhet är av betydelse för en vidgad och förbättrad information om lokala angelägenheter vilket bidrar till att fördjupa och stärka den kommunala demokratin. *Göteborgs kommun* anför att tätortsbildning, kommunsammanläggning, serviceutbyggnad m. m. medfört ett allt mer accentuerat behov av kommunikation mellan samhällsorgan och medborgare. Ökat sändningsutrymme i ljudradion för informationsändamål bl. a. genom lokala radiosändningar bör underlätta denna kommunikation. *Örnsköldsviks kommun* anser att lokalradion skulle få avsevärd betydelse inte bara för kommunens möjlighet att nå ut med information till allmänheten utan även för den fria och öppna debatt som är en nödvändighet i ett demokratiskt samhälle. Flera kommuner anför synpunkter med liknande innebörd.

Samtliga tio landsting som yttrat sig över förslaget om lokalradio är positiva. *Landstinget i Jönköpings län* anför bl. a. att ökade möjligheter skapas för en viktig och meningsfull kommunal information.

Av de statliga utredningar som yttrat sig om lokalradioförslaget ställer sig *massmedieutredningen*, *FÖVUX*, *samautredningen*, *invandrarutredningen* och *utredningen om den kommunala demokratin* i princip bakom tanken på en lokal radio.

De flesta av de organisationer som beretts tillfälle att yttra sig är i princip positiva till en lokal radioverksamhet. *Svenska kommunförbundet* menar att genom lokalradion skapas förutsättningar att upprätta och vidmakthålla ömsesidiga kommunikationer mellan medborgarna, samhällsorganen och föreningslivet. *Landstingsförbundet* anser att införande av lokalradio och en utökning av samhällsinformationen får ses som en betydelsefull åtgärd för att främja demokratins utveckling. *Sveriges Radio* delar utredningens syn på lokalradio som ett effektivt medel för ortsanpassad samhällsinformation. Lokalradioförsöken våren 1973 visade att en väsentlig ökning av utbudet av samhällsinformation kom till stånd och allmänhetens uppmärksamhet på kommunala frågor förefaller ha ökat. *LO* förklarar sig mycket positiv till förslaget om en snabb utbyggnad av lokalradion i Sverige. Utbyggnaden av lokalradion kan ses som en del i samhällets allmänna åtaganden då det gäller att trygga en bred och nyanserad nyhetsförmedling och opinionsbildning. *TCO* förklarar att mot bakgrund av koncentrationen inom dagspressen vill *TCO* ge hög prioritet åt utbyggnad av lokal och regional verksamhet.

KF framhåller vikten av en bättre balans i den lokala opinionsbildning som förmedlas av massmedier. En väl fungerande lokal- eller regionalradio har förutsättningar att bli ett behövligt komplement till tidningspressen. *KF* poängterar särskilt denna aspekt med hänsyn till den starka koncentrationen av dagspressen under senare år. Folkrörelserna är för sitt arbete beroende av en opinionsbildning som ger denna sektor möjlighet att förmedla nyheter, kommentarer och ett korrekt faktaunderlag. En monopolisering av pressen, som i huvudsak är privatägd, kan försvåra denna opinionsbildning, som inte enbart är väsentlig för folkrörelserna utan för samhället i dess helhet. En lokalt eller regionalt uppbyggd radioverksamhet kan, enligt *KF*'s mening, vara ett effektivt medel att förverkliga en reell yttrandefrihet.

Andra remissorgan som har en positiv syn på lokalradio är *LRF*, *Sveriges riksidsrottsförbund*, *SACO* med instämmande av *SR*, *SAF*, *Folkuniversitetet*, *Svenska kyrkans centralråd*, *Sveriges frikyrkoråd*, *Handikappförbundens centralkommitté* och *Folkets husföreningarnas riksorganisation*.

De flesta av det tjugotal skrivelser som kommit in ger uttryck för en positiv inställning till principerna i lokalradioförslaget. Till dem som uttryckt sig positivt hör bl. a. *Hallands centerpartidistrikt*, *Försäkringskassförbundet*, *Sveriges Radios tjänstemannaklubb* i gemensamt yttrande med *Sveriges Radios journalistklubb*, *civilförsvarsstyrelsen*, *Sveriges*

kristna ungdomsråd, Riksförbundet DX-alliansen, Stockholms handelskammare, Kristen demokratisk ungdom, Svenska musikerförbundet, Hyresgästföreningen i Stor-Stockholm, TCO-kommittén för Härnösand/Kramfors, Sveriges hantverks- och industriorganisation gemensamt med Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund och Sveriges köpmannaförbund samt Kulturarbetarnas socialdemokratiska förening.

Några remissinstanser är avvisande eller tveksamma till förslaget om lokalradio. *Statskontoret* är inte berett att tillstyrka utredningens förslag med det underlag som fanns när remissen författades och anser att frågan bör bedömas på grundval av erfarenheter från den försöksverksamhet som bedrivits. *Nämnden för samhällsinformation* anser att medborgarnas lokala informationsbehov bör studeras mycket noga mot bakgrund av massmediesituationen innan långt gående beslut om utbyggnad av radioverksamheten fattas.

1972 års pressutredning anser att det ännu inte finns tillräckligt beslutsunderlag vad gäller lokalradio. Även om man i princip kan vara positiv till lokalradion som lämplig medieform för lokal kommunikation och information återstår en rad olösta problem. Det gäller att skapa garantier för innehållets kvalitet och bilda sig en uppfattning om konsekvenserna för andra medier. Det finns därför anledning att uppskjuta ett ställningstagande om formerna för lokalradioverksamheten. För att nå erforderlig kunskap bör försöksverksamheten i Sveriges Radios regi fortsätta. Även *Pressens samarbetsnämnd* anför med instämmande av *TT* att statsmakternas slutgiltiga ställningstagande till radioutredningens betänkande bör uppskjutas. Enligt nämndens mening bör dels de utredningar på massmedieområdet som f. n. pågår slutföras, dels en tidsmässigt väl tilltagen försöksverksamhet ordnas i förslagsvis 3—4 lokala områden. *Sveriges författarförbund* anser att förslaget om lokalradio för dagen helt bör avvisas för att senare omprövas i denna eller annan form, möjligen i samband med att Sveriges Radios nuvarande avtal med staten löper ut vid halvårsskiftet 1977.

Lokalradions inverkan på pressen diskuteras av flera remissinstanser. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* påpekar att lokalradion skall ses som ett komplement till ortspressen och inte som en ersättning för denna. Enligt länsstyrelsens mening kommer lokalradion att stimulera till ett ökat intresse för samhällsfrågor och därmed på sikt även till ökat tidningsläsande. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* betonar att en utbyggnad av lokalradion bör ske så att lokalradion och lokalpressen kompletterar varandra. *Länsstyrelserna i Blekinge och Västerbottens län* befarar att allmänhetens efterfrågan på lokalpress kan minska vilket i sin tur medför negativ effekt på opinionsbildningen i samhället. *Länsstyrelsen i Örebro län* rekommenderar att konkurrens effekterna från lokalradion noga studeras när denna genomförs.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län ser lokalradion som ett värdefullt komplement till pressen eftersom länet inte har någon tidning som täcker hela regionen. Möjligheterna att nå ut till befolkningen i länet med

information om den övergripande samhällsplaneringen kommer därför att väsentligt förbättras om utredningens förslag genomförs. Även *Svenska kommunförbundet* ser lokalradion som ett värdefullt komplement till lokalpressen och *LO* betonar att utbyggnaden av lokalradion inte är ett alternativ till en vidare utveckling av samhällets stöd till pressen utan en annan yttring av samma grundläggande massmediepolitik. De s. k. fria marknadskrafterna har medfört ett alltmer trängt läge för många dagstidningar samt tidningsdöd och monopolisering. Denna utveckling är delvis hejdad genom de hittillsvarande presstödsåtgärderna, men situationen är ändå oroande. För att skapa balans i den lokala opinionsbildning som förmedlas av massmedier kan lokal- och regionalradio bli ett bra komplement till tidningspressen. Det är vidare för att trygga den faktiska yttrandefriheten nödvändigt att upprätthålla en rimlig mångsidighet. Det hot mot den faktiska yttrandefriheten som monopoliseringen av pressen utgör, undanröjs dels genom samhällets stöd för en mångsidig dags- och tidskriftspress, dels genom ett väl fungerande lokal- och regionalradio-system. *LRF* menar att lokalradion bör kunna knyta an till den lokala debatten i ortspressen och undvika att "vattentäta skott" uppstår mellan de olika medierna. Radions uppgift får således inte vara att göra lokalpressen överflödig utan tvärtom att stödja denna.

3.1.2 Sändarnät, områdesindelning och utbyggnadstakt

Utredningen

RUT 69 redovisar vad gäller sändarnät för lokalradio fem kända möjligheter som kan ge nya rikstäckande nät för ljudradion, nämligen

1. ljudradiokanaler i TV-banden
2. tvåprogramsändningar enligt FM/FM-kommandersystemet
3. ett fjärde ljudradionät (FM) inom frekvensområdet 100–104 MHz
4. satellitsändningar
5. ett kombinerat FM 4/AM-nät som dock inte är helt rikstäckande.

Utredningen finner att samtliga dessa alternativ har svagheter om man önskar en snar men samtidigt varaktig lösning för lokalradions behov. Alternativ 1, 3 och 4 kan genomföras tidigast i början av 1980-talet och kräver dessutom lång övergångstid. Alternativ 2 kräver nya tillsatser och innebär lång övergångstid. Alternativ 5 kan genomföras relativt snabbt men varaktigheten är begränsad till omkring 1980 då huvuddelen av AM-resurserna eventuellt kan bli avdelade för sändningar till publik utanför Sverige. Det sistnämnda alternativet innebär att lokalradion sänds över FM 1-nätet som i dag disponeras av ljudradions program 1 (P 1) och att P 1 sänds över ett med detta FM-nät kombinerat AM-nät samt på kvällstid även över lokalradions FM 1-sändare, eftersom AM-delen i det

kombinerade nätet inte alltid kan tillgodose P 1:s behov under den mörka delen av dygnet.

Utredningen avvisar dessa lösningar och räknar i stället främst med att lägga lokalradion i en av de existerande ljudradiokanalerna. I valet mellan P 1, P 2 och P 3 finner utredningen att P 3 är bäst lämpat, därför att P 3 medger den största flexibiliteten och innebär de minsta olägenheterna för nuvarande riksutbud. P 3 når också i hög grad de lyssnare som utredningen anser att lokalradion bör sikta på. Dessutom erbjuder P 3 det musikutbud ("ljudgetapet") som utredningen anser nödvändig. Utredningen konstaterar också att lokalradions inplacering i P 3 fordrar en renodling av riksutbudet så att program med blandat tal och musik minskas på vissa tider till förmån för mer renodlade musikinslag.

I fråga om områdesindelning för lokalradion föreslår RUT 69 att landet indelas i 36 lokalradioområden. En grundläggande princip är att läns- eller kommungräns inte skall brytas. Förslaget innebär att inget lokalradioområde omfattar mer än ett helt län. Av landets 24 län utgör enligt förslaget 13 lokalradioområden medan de återstående 11 länen uppdelas i två eller tre områden.

De 13 län som föreslås var för sig utgöra ett lokalradioområde är Jämtlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Skaraborgs, Hallands, Jönköpings, Gotlands, Kronobergs och Blekinge län.

De län som indelas i två eller tre lokalradioområden är Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Östergötlands, Kalmar, Kristianstads samt Malmöhus län. I ett par fall, nämligen i Skåne och Västsverige i fråga om de delar av Västsverige som utgörs av Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län, bryter lokalradion länsgränserna.

RUT 69 föreslår vad gäller utbyggnadstakten att lokalradion byggs ut i fyra etapper med start budgetåret 1974/75 då lokalradio införs i sju områden. Därefter skulle tio områden få lokalradio följande budgetår och tio områden det närmast följande. Budgetåret 1977/78 skulle lokalradio införas i de resterande nio områdena. Utredningens förslag om turordning har bestämts med utgångspunkt i en önskan att olika landsdelar skall ingå i varje etapp. Från och med andra etappen föreslås att utbyggnaden genomförs så att lokalradion helt ersätter de nuvarande regionala nyhetssändningarna för berörda distrikt.

Remissyttrandena

Utredningens förslag i fråga om sändarnät för lokalradion accepteras av flertalet remissinstanser som yttrat sig i frågan, i vissa fall dock endast som en övergångsföreteelse till dess att ett nytt nät byggs ut.

Förslaget om tre FM-kanaler tillstyrks av *televerket, statens ungdomsråd och länsstyrelserna i Uppsala, Gotlands, Värmlands, Kopparbergs och Västernorrlands län.*

Sveriges Radio accepterar en lösning där lokalradion härhärgeras inom ramen för de nuvarande tre kanalerna, men anser att på sikt en utbyggnad av en fjärde FM-kanal bör aktualiseras. Företaget berör ingående återverkningarna på riksprogrammen. Man påpekar bl. a. att genomförande av lokalradiosändningar i P 3 i den utsträckning som utredningen föreslår och renodlingen av kanalen till endast "ljudtapet" medför utökad produktion av grammofonprogram. Överflyttningen av det övriga programinnehållet från P 3 till P 1 och P 2 får stora konsekvenser för ljudradions riksprogram. Genom att såväl talprogrammen av informativ art (nyheter, sport, reportage) som underhållningsprogram måste beredas plats, uppträder stark konkurrens om utrymmet med nuvarande program i dessa kanaler, bl. a. med det nuvarande utbudet av kulturprogram och seriös musik. Vissa outnyttjade sändningstider i P 1 och P 2 kan begagnas men allvarliga olägenheter kvarstår. Att som en konsekvens tilldela lokalradion ett tillfälligt FM 3/AM-nät i avvaktan på ett rikstäckande FM-nät avvisas. Genomförandet av lokalradio prioriteras trots nackdelarna. Dessa kan dock avsevärt reduceras eller successivt modifieras enligt det alternativ som *Sveriges Radio* anför. Även *SACO* med instämmande av *SR* samt *Sveriges Radios tjänstemannaklubb i gemensamt yttrande med Sveriges Radios journalistklubb* anser att återverkningarna på riksprogrammen bör ägnas större uppmärksamhet än vad utredningen gjort. *Institutet för rikskonserter* framhåller nödvändigheten av att frågorna om disposition av ljudradions sändningskanaler löses på ett sätt som överensstämmer med samhällets musikpolitiska strävanden.

LRF accepterar den av utredningen föreslagna lösningen som en övergångsföreteelse till dess ett nytt nät byggs ut. Som permanent företeelse förefaller det dock oacceptabelt att nuvarande program skall avstå vissa tider och tillhandahålla en "ljudtapet" så att lokalradion inom vissa tidsgränser kan komma in. En sådan ordning torde komma att innebära många anledningar till tvister mellan de olika företagen. Även *SAF* befarar att lokalradions krav på programutrymme, ökningen av samhällsinformationen och en inte närmare preciserad ökning av sändningstiden för vuxenundervisningen i riksprogram knappast kan genomföras inom nuvarande system med tre kanaler utan avsevärda olägenheter. Ett system med tre kanaler minskar lokalradions förutsättningar att hävda sig gentemot riksradiation i konkurrensen om lyssnarna. *SAF* föreslår därför att lokalradion får sändningsutrymme i en nyupprättad fjärde kanal. Även *Svenska musikerförbundet, Föreningen Svenska tonsättare samt Sveriges hantverks- och industriorganisation gemensamt med Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund och Sveriges köpmannaförbund* förordar att en fjärde kanal inrättas för lokalradion.

Remissinstanserna är övervägande negativa till den föreslagna o m -

rådesindelningen. Flera instanser anser att ytterligare försök behövs för att belysa områdesindelningen. Endast ett fåtal instanser är klart positiva däribland *statens planverk* och *sameutredningen*.

Länsstyrelserna och deras underinstanser lämnar utförliga yttranden om områdesindelningen speciellt rörande det egna området. Samtliga länsstyrelser utom storstadsområdenas är negativa till en indelning av länet i mer än ett lokalradioområde.

I de 13 län som utgör eget lokalradioområde tillstyrker eller accepterar länsstyrelserna i samtliga fall utom i Stockholms län att lokalradioområdena följer länsgränsen. I de län som uppdelats i två eller tre lokalradioområden förordas i regel länsradio. Detta är fallet med *länsstyrelserna i Östergötlands, Kristianstads, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län*. Länsstyrelsernas uppfattning delas i regel även av kommuner och andra remissinstanser inom länet. Ett antal undantag finns dock. I exempelvis Östergötland där länsstyrelsen förordar ett område accepterar *kommunförbundets länsavdelning* och *Norrköpings kommun* samt *landstinget RUT 69:s* förslag om två lokalradioområden.

Länsstyrelsen i Kalmar län, som föreslås indelat i två lokalområden, ser helst länet organiserat i ett område men anser sig inte kunna motsätta sig uppdelningen i två områden på grund av att befolkningen i den norra länsdelen starkt engagerat sig i erbjudandet att få ett eget lokalradioområde.

Länsstyrelserna i Kronobergs, Blekinge och Kopparbergs län vill behålla regionalradion utbyggd med lokala program. En liknande uppfattning har *länsstyrelsen i Malmöhus län* som anser att regionalsändningarna bör behållas vid sidan av lokalradion. Man anser också att sydöstra Skåne bör få egen lokalradio.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län accepterar en delning av länet i två lokalradioområden men förordar andra gränser. Göteborgs lokalradioområde anses för begränsat och länsstyrelsen kritiserar också att trestadsregionen skulle komma att tillhöra två skilda lokalradioområden.

De remissinstanser som argumenterar för länsradio poängterar att om radioområdena följer länsindelningen kommer de att sammanfalla med de administrativa områdena för landsting samt för en rad myndigheter och organisationer. Några länsstyrelser anser att en uppdelning av länet i två eller tre lokalradioområden skulle splittra gemenskapen i området medan en länsradio skulle stärka samhörighetskänslan mellan länets olika delar. Några remissinstanser hävdar också att nyhetsunderlaget kan bli för litet om områdena blir alltför små och att informationen blir alltför ortsbegränsad på bekostnad av viktig information från regionen eller hela riket.

En delvis annan uppfattning har *länsstyrelsen* och övriga remissinstanser i *Stockholms län* som enligt RUT 69 skulle utgöra ett enda lokalradioområde. Man konstaterar att Stockholms län omfattar 23

kommuner med sammanlagt närmare 1,5 milj. invånare. Detta område skulle tilldelas endast en lokalradiostation med 15 anställda medan de norrländska länen med ca 1 milj. invånare skulle betjänas av elva lokalradiostationer med 165 anställda. Resultatet skulle för Stockholms län bli punktvisa tämligen sporadiska insatser vad gäller exempelvis kommunal information. Med den befolkningsmässiga struktur Stockholms län har blir det oundvikligt att vissa delar av regionen påtagligt kommer att missgynnas.

Länsstyrelsen påpekar också att i området finns ett stort antal expansionskommuner med upp till 80 000 invånare och med alla de problem som expanderande samhällen brottas med. Till lokalradions viktigare uppgifter bör höra att ge de stora grupperna av nyinflyttade lokal information och därigenom bidra till att ge människor rotfäste i en ny omgivning. Man hävdar också att stora delar av länet saknar i egentlig mening lokal press då de stora tidningar som utkommer i Stockholmsområdet ägnar en relativt liten del av sitt utrymme åt lokal information.

Länsstyrelsen anger två alternativ för områdesindelning i Stockholms län. Det ena går ut på att dela länet i tre lokalradioområden. Det andra som länsstyrelsen anser vara mer realistiskt är att väsentligt utöka redaktionsresurserna för Stockholms lokalradioområde och införa särskilda nyhetssändningar för olika delar av området.

Centrala myndigheter och organisationer som förordar länet som indelningsgrund är bl. a. *statens naturvårdsverk*, *AMS*, *Landstingsförbundet*, *LRF*, *SACO* med instämmande av *SR*, *SAF*, *civilförsvarsstyrelsen* samt *Sveriges hantverks- och industriorganisation*, *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges köpmannaförbund i gemensamt yttrande*. Även *Sveriges Radio* anser att länen med ett par undantag är lämplig indelningsgrund.

Statskontoret, *riksrevisionsverket*, *nämnden för samhällsinformation*, *dåvarande teater- och musikrådet*, *LO* och *Sveriges frikyrkoråd* önskar att områdesindelningen utreds vidare. *1972 års pressutredning* anser att försök behöver föregå indelningen i områden.

Vad RUT 69 föreslagit om *utbyggnadstakten* föranleder endast ett fåtal yttranden. *Televerket* är positivt till den föreslagna utbyggnaden, vilken i huvudsak kan genomföras i enlighet med den tidsplan och etappindelning som förordats av utredningen. I många av de län som placerats i de senare etapperna önskar länsstyrelserna och deras underremisser att deras eget område skall placeras i en tidigare etapp. *Konsumentverket* vill att glesbygdsområden, dit konsumentverket och andra myndigheter har svårast att nå med information, får förtur vid utbyggnaden.

LO förordar att lokalradion skall byggas upp snabbt medan *KF* önskar en långsammare utbyggnad än vad utredningen föreslagit. Härigenom skulle det enligt *KF*'s mening även vara möjligt att ta hänsyn till det resultat och de förslag som bl. a. reklamutredningen och *1972 års pressutredning* kommer fram till.

Sveriges Radio föreslår en parallell utbyggnad över hela landet. I en första etapp bör länsredaktioner etableras i samtliga län. Därefter bör sändningstid och resurser öka. När de länsvisa sändningarna nått en viss volym kan de distriktsvisa sändningarna upphöra. För en sådan lösning talar rättvisesynpunkter. Även rekryteringen underlättas av en successiv uppbyggnad i varje län. Lösningen är också mindre känslig för en långsammare utbyggnad än RUT 69:s där en fördröjd utbyggnad skulle innebära att vissa delar av landet skulle ställas helt utan lokalradio.

3.1.3 Programverksamhet

Utredningen

RUT 69 betonar att programmens inriktning måste bestämmas lokalt. Friheten att utforma programutbudet skall ytterst utövas av den lokale stationschefen som svarar för den redaktionella ledningen och är programutgivare enligt radioansvarighetslagen.

Lokalradion skall ge en ortsanpassad information. Detta kan ske genom nyheter och debatter i bl. a. kommunala frågor och serviceprogram med samhällsinformation. Vidare skall enskilda medborgare, grupper och intressen ges ökad möjlighet att komma till tals. Lokalradion skall allsidigt skildra näringsliv, arbetsmarknad, arbetsliv, skola, kyrkor, folkrörelser, sport och konst i området. Utredningen betonar att lokalradion också skall förströ och underhålla.

Riktpunkten för programverksamhetens omfattning bör enligt utredningen vara 25 å 30 timmar egenproducerade program per vecka inkl. repris av vissa program under förutsättning att verksamheten kan genomföras med en personalstyrka på ca 15 personer per station.

Utredningen konstaterar att om lokalradio införs i Sverige ökar antalet producerade ljudradioprogram högst avsevärt. En stor del av denna ökning kommer på ett naturligt sätt att utgöra samhällsinformation och ortsanpassad information. Det gör att den uppdelning på samhällsinformation i allmänhet och särskild samhällsinformation som utredningen gör, inte får samma betydelse för lokalradion som för riksprogrammen i ljudradio och TV. En väsentlig del av samhällsinformationen i lokalradion kan genomföras på redaktionell väg i nyhetsprogram, opinionsspeglade program och serviceprogram. Givetvis bör dock särskild samhällsinformation vid behov förekomma i lokalradion.

Remissyttrandena

Den programverksamhet RUT 69 skisserar godtas i stora drag av rikspolisstyrelsen, riksförsäkringsverket, statens trafiksäkerhetsverk, sjö-

säkerhetsrådet, SÖ och UKÄ. SÖ påpekar dock att utbildningsprogrammen måste omfattas av lokalradion. Även *statens ungdomsråd*, *konsummentverket* och *statens planverk* godtar förslaget i denna del. Planverket anser dock att planfrågor bör få en bättre sändningstid än i utredningens exemplifiering.

Uttalat positiva är också *länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Göteborg och Bohus, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Jämtlands och Uppsala län*. De sistnämnda anser dock att lokalt producerad grammofoonmusik bör undvikas och att kvällssändningarna bör få mer utrymme.

Positiva till RUT 69:s förslag om programverksamheten är vidare *sameutredningen, invandrarutredningen, utredningen om den kommunala demokratin, Svenska kommunförbundet, Sveriges Radio, LO, TCO, Sveriges frikyrkoråd och Handikappförbundens centralkommitté*. LO betonar speciellt invandrarnas behov.

Några remissinstanser är tveksamma till den föreslagna programinriktningen och framhäver olika ämnesområden som bör få ökad betydelse i lokalradion. *Statens handikappråd* anser att även sändningar under morgontid och tidig kvällstid bör innehålla bl. a. debatter och information om sociala rättigheter och skyldigheter. *Dåvarande kulturrådet* anser att lokalradion kan spela en betydligt mer aktiv kulturell roll i täckningsområdet än vad utredningen förutsätter. Också konstnärliga prestationer som sådana borde kunna komma till direkt uttryck i programmen med anlitande av konstnärliga yrkesutövare i radions täckningsområde. Även avancerade amatörer och amatörgrupper borde kunna få denna möjlighet att presentera sig för lyssnarna. Rådet vill också ifrågasätta om "ljudtapet" är det mest effektiva och lämpliga sättet att vinna lyssnare till lokalradion. Enligt *dåvarande teater- och musikrådet* behöver de kulturella aspekterna komma till uttryck mer. *Statens invandrarverk* noterar RUT 69:s positiva grundsyn till invandrarnas behov men anser att dessa behöver beaktas ytterligare.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att områdets storlek innebär att målsättningarna inte uppnås. Dessutom är enligt länsstyrelsens uppfattning invandrarnas behov inte beaktade. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser att ett strängt lokalbundet material i lokalradion kan väntas avskärma lyssnarna från värdefull regional information, som fyller ett viktigt behov och ger omväxling i programutbudet. Länsstyrelsen kan därför inte dela utredningens uppfattning att lokalradion helt kan ersätta distriktsregional radio, i varje fall inte i den sydöstra landsdelen. En liknande uppfattning har *länsstyrelsen i Blekinge län*. *Länsstyrelsen i Gotlands län* varnar för att en lång programtid i lokalradion inte kan fyllas med attraktiva lokalprogram och *länsstyrelsen i Älvsborgs län* samt *AMS* anför en liknande synpunkt. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* kritiserar förslaget om en "ljudtapet" och menar också att utredningen försummat lokalradions roll för ett decentraliserat kulturliv. Även

Landstingsförbundet framhåller att kulturrådets förslag om utvidgad och breddad kulturell verksamhet på regional och lokal nivå inte kopplats till lokalradion. *LRF* menar att utredningen ägnat alltför litet intresse åt samarbete inom regionerna; program som berör en hel region, t. ex. Skåne eller Västsverige bör produceras i samråd och sändas över samtliga stationer inom regionen. *Utredningen angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet* och *SACO* med instämmande av *SR* anser det vara en brist att programutrymme för utbildning inte finns med i lokalradion.

LO, *SACO* med instämmande av *SR* samt *Sveriges Radios tjänstemannaklubb gemensamt med Sveriges Radios journalistklubb* anser att den bemanning av lokalradiostationerna som utredningen föreslagit är otillräcklig. Man pekar på risken för att programkvalitén blir alltför låg och att möjligheten till specialisering inte finns. *SACO* med instämmande av *SR* påpekar att med en alltför liten personalstab följer en risk för att de egenproducerade nyheterna blir få och att lokalradion nöjer sig med att referera lokalpressens nyheter och i så fall blir syftet med lokalradions nyhetsbevakning förfelat. *SACO* med instämmande av *SR* anser också att även globala nyheter och nyheter av riksintresse i viss utsträckning bör förekomma i lokalradion. *LO* anser att personalen måste bli så stor att man kan anställa kvalificerade medarbetare med speciell inriktning på arbetsliv och folkrörelseföretag. *1972 års pressutredning* konstaterar att lokalradioredaktionernas resurser kommer att bli obetydliga i jämförelse med regiontidningarnas vilket kan innebära att den stimulerande tävlan som i bästa fall skulle kunna komma till stånd inte blir verklighet. I stället för att öppna nya kanaler och finna nya bevakningsfält tvingas lokalradion att endast reproducera vad tidningarna redan gett. Även *dävarande kulturrådet* anser att utredningen underskattat personalbehovet. *Svenska kyrkans centralråd* konstaterar att om man tar hänsyn till att lokalradion skall sända sju dagar i veckan kvarstår för daglig produktion fem journalister som skall svara för fem timmars sändningstid varje vardag. Det är tveksamt om dessa skall orka bedriva en samhällskritisk journalistik som är väl underbyggd.

Sveriges frikyrkoråd förvånas över att utredningen inte närmare går in på organisationernas och folkrörelsernas informationsproblem och heller inte söker göra en bedömning av hur dessa aktivt kan tänkas engagera sig i lokalt eller rättare regionalt bedriven programverksamhet. Rådet anser det angeläget att folkrörelseaspekterna på lokalradio blir grundligt ventilerade innan formerna fastställs.

3.1.4 Statlig och kommunal information i lokalradion

Utredningen

RUT 69 anser att information för vilken myndighet begär sändningsutrymme vid behov bör förekomma även i lokalradion. Med hänsyn till

att lokalradion får en programprofil där de samhällsinformativa inslagen utgör en naturlig del blir dock beställd information från myndigheter vanligen inte behövlig i lokalradion, menar utredningen som avstår från att formulera några regler för myndighetsinformationen i lokalradion.

Remissyttrandena

Pressens samarbetsnämnd påpekar att utredningens formulering dels kan tolkas så att lokalradions redaktioner endast skall syssla med sådant material som fyller klart redaktionella anspråk på nyhets- och informationsvärde, dels kan tolkas så att den myndighetsinformation, som i riksprogrammen skall sändas som begärd information, i lokalradion skulle kunna distribueras som en form av samhällsinformation i allmänhet. Med hänsyn till nödvändigheten att dra en skarp gräns mellan redaktionellt material och offentliga meddelanden utgår nämnden från att de textreklamregler som förutsätts gälla i riksprogrammen även kommer att iakttas i lokalradion. Nämnden tolkar RUT 69:s skrivning, att begärd information från myndighet vanligen inte skall förekomma, så att kungörelser och andra meddelanden av lokal och regional karaktär från kommunala och statliga organ i princip skall distribueras via dagstidningarna. Eftersom dessa hämtar en väsentlig del av sina intäkter från sådan annonsering, förutsätter nämnden att statsmakterna avvaktar de rekommendationer som 1972 års pressutredning kan väntas framlägga.

Bristen på regler och oklarheten i utredningens formuleringar när det gäller myndighetsinformation i lokalradion kritiserar från praktiska och principiella synpunkter även av andra remissinstanser, däribland *Sveriges riksidrottsförbund*. *Massmedieutredningen* framhåller att myndighetsinformationen har en naturlig plats också i lokalradion och att det är betydelsefullt att skillnaden mellan olika slag av information upprätthålls. Om det är fråga om beställd information från myndigheter och inte företagets eget program måste detta klart framgå.

Även *nämnden för samhällsinformation* anser att utredningens definitioner är obestämda och ofullständiga och poängterar att avgränsningen mellan den redaktionella informationen och den beställda har stor betydelse för trovärdigheten när det gäller det redaktionella materialet. Nämnden anser att utredningens förmodan att särskild samhällsinformation vanligen inte blir behövlig i lokalradion förefaller egendomlig och innebär att lokala/regionala samhällsorgan blir sämre lottade än de statliga centrala organen, som har möjlighet att få särskild samhällsinformation i riksprogrammen.

Rikspolisstyrelsen däremot instämmer i utredningens synpunkter att både nyheter och annan information skall redigeras och presenteras journalistiskt, varför gränsen mellan olika sorters material inte alltid blir så markerad. *Socialstyrelsen* anser att all faktagivande samhällsinformation skall ingå i Sveriges Radios program i form av allmän samhälls-

information. *Statens naturvårdsverk* anser att myndighetsinformation endast bör förekomma i riksprogrammen medan *konsumentverket* hävdar att för en myndighet som konsumentverket med dess markerade behov att nå ut till så många medborgare och grupper som möjligt med faktainformation, råd och varningar och därav följande behov av upprepningar torde det vara realistiskt att räkna med att myndighetsinformation blir nödvändig även i lokalradion. *Arbetskyddsstyrelsen* anser att lokalradion skall ha samma skyldigheter som Sveriges Radio att läsa meddelanden. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anser att avgiftsbeläggning av samhällsinformation i lokalradion bör undvikas och att det bör fastläggas att lokalradions nyhetsbevakning bör ske på sådant vis att något behov av myndighetsinformation normalt inte uppstår för länsförvaltning och kommuner. *Länsstyrelsen* framhåller också att reglerna för icke-redaktionella meddelanden bör utformas så att läns- och kommunmyndigheternas behov att nå ut med information till allmänheten beaktas. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* är positiv till kommunal information i lokalradion men anser främst av principiella skäl att myndighet inte skall lämna ersättning. Det kan nämligen inte uteslutas att en dylik ersättning kan leda till icke önskvärda konsekvenser och i viss mån påverkar programutbudet. Medel bör i stället tillföras Sveriges Radio via statsbudgeten. *Länsstyrelsen i Gotlands län* framför liknande åsikter. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser det väsentligt att kommunal myndighet får samma möjlighet att sända meddelande i lokalradion som statlig myndighet nu har i riksradien och anser att myndighet skall ha rätt att gå ut med egen information även i frågor som fortfarande är under debatt. Även *länsstyrelserna i Älvsborgs och Skaraborgs län* anser att lokalradion bör användas i väsentligt högre grad för myndighetsinformation än vad utredningen föreslagit.

Sveriges Radio förordar stark restriktivitet beträffande denna typ av program. Utredningen har enligt Sveriges Radios mening inte tillfredsställande belyst de problem som skulle kunna uppstå med myndighetsinformation i lokalradions sändningar. Dessa frågor berör lokalradions oberoende i förhållande till politiska och kommersiella intressen på lokal nivå.

3.1.5 Huvudman

Utredningen

RUT 69 föreslår att lokalradion placeras utanför Sveriges Radios organisation i ett nytt radioföretag, Sveriges Lokalradio AB. Utredningen hävdar att en ny verksamhet som lokalradion bäst kan uppfylla de uppsatta målen om huvudmannaskapet är fritt från bindningar till Sveriges Radio. Då lokalradion saknar eget sändarnät måste den få möjlighet att effektivt bevaka sina intressen i främst P 3. Utredningen anser att denna bevakning av dispositionsrätten

bäst uppfylls om lokalradion tillhör en organisation som inte är beroende av Sveriges Radio.

I valet mellan ett enda bolag för samtliga lokalradiostationer och en lösning som innebär att varje enskild lokalradiostation ägs av ett eget aktiebolag väljer RUT 69 den första lösningen. Ett bärande motiv är att organisationen med ett enda företag kan skapa större garanti för integritet och självständighet i programverksamheten. Ett annat motiv är att det i framtiden kan uppstå möjligheter att ytterligare decentralisera till ett större antal lokalradiostationer. Detta kan lättare genomföras vid ett alternativ där det finns en administrativ samordning av hela verksamheten.

I ett särskilt yttrande föreslår ledamoten av utredningen Kurt Samuelsson att varje lokalradio utgör ett eget företag drivet som aktiebolag. Som aktieägare inbjuds organisationer inom resp. lokalradioområde. Styrelsen utses till hälften av dessa huvudmän. Den andra hälften och ordföranden utses av länsstyrelsen i det län där majoriteten av lyssnarna finns. För frågor av gemensamt intresse bildas ett servicebolag.

Remissyttrandena

Remissinstanserna kan delas upp i fyra huvudgrupper. En grupp förordar ett självständigt företag. Detta förslag har stöd hos 36 av de 115 remissinstanser och underinstanser som yttrat sig i frågan om huvudman. En andra grupp förordar ett fristående bolag för varje station. Detta förslag eller varianter därav stöds av närmare 30 remissinstanser, däribland en rad kommuner och några handelskammare. Den tredje gruppen vill att Sveriges Radio skall vara huvudman även för lokalradion. Detta förslag stöds av ett 50-tal remissinstanser däribland de stora organisationerna. I den fjärde gruppen återfinns de som inte tagit klart ställning eller inte yttrat sig alls i frågan samt de som önskar fortsatta utredningar och experiment eller föreslår andra lösningar.

Följande remissinstanser tillstyrker eller ser positivt på utredningsförslaget: *socialstyrelsen*, som även uttrycker sympatier för reservantens förslag, *statens ungdomsråd*, *UKÄ*, *länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Gävleborgs och Jämtlands län* samt *Nyköpings, Västerviks, Karlskrona, Karlshamns, Ystads, Laholms, Lidköpings, Arvika, Hällefors, Örebro, Surahammars, Sandvikens, Söderhamns, Sundsvalls och Östersunds kommuner*. Positiva till tanken på ett särskilt lokalradiobolag är även *sameutredningen, utredningen om den kommunala demokratin, landstinget och Svenska kommunförbundet i Östergötlands län, Sydöstra FCO-distriktet, Örebro läns landsting, Svenska kommunförbundet i Gävleborgs län, Fokuniversitetet, Svenska kyrkans centralråd och Kulturarbetarnas socialdemokratiska förening*.

För reservantens förslag om fristående lokala radioföretag uttalar sig *statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet, kommerskollegium, Gotlands och Göteborgs handelskamrar, Svenska kommunförbunden i Jönköpings och Älvsborgs län samt Gislaveds, Växjö, Ljungby, Falkenbergs, Vänersborgs, Tranemo, Falköpings, Skövde, Askersunds, Karlskoga, Arboga, Bollnäs, Hudiksvalls och Kiruna kommuner. Länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län, Skaraborgs läns landsting, SAF, Sveriges kristna ungdomsråd, Kristen demokratisk ungdom och Riksförbundet DX-alliansen*. SAF rekommenderar i andra hand Sveriges Radio som huvudman.

För en placering av lokalradion inom Sveriges Radios organisation uttalar sig *statskontoret och riksrevisionsverket*. Statskontoret anser att RUT 69:s motiv inte är avgörande för frågan om lokalradions huvudmannaskap. Riksrevisionsverket anser att garantier på organisatorisk väg kan skapas för att förhindra att resurser avsedda för lokalradion förs över till övriga delar av Sveriges Radios verksamhet. Andra remissorgan som förordar Sveriges Radio är *sociologiska institutionen vid Stockholms universitet*, som pekar på monopoliet som garanti för opinions- och yttrandefriheten, och *statens naturvårdsverk* som ifrågasätter om ett fristående lokalradioföretag får tillräckliga resurser för den aktiva insats utredningen föreslår. För lokalradio inom Sveriges Radio uttalar sig även *AMS, statens planverk* samt *länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Värmlands, Kopparbergs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län*. Ett antal remissinstanser däribland flera underinstanser till länsstyrelserna har också förordat Sveriges Radio som huvudman. Dit hör *Skånes handelskammare, Jönköpings, Värmlands och Västernorrlands läns landsting, Stockholms, Jönköpings, Gotlands, Kristianstads, Landskrona, Malmö, Filipstads, Hagfors, Karlstads, Härnösands, Umeå, Skellefteå, Luleå och Kalix kommuner samt Gävle-Dala FCO-distrikt*. För Sveriges Radio som huvudman argumenterar också en rad organisationer, nämligen *Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges riksidsrottsförbund, LO, TCO, SACO* med instämmande av *SR, KF, Försäkringskasseförbundet, Sveriges Radios tjänstemannaklubb gemensamt med Sveriges Radios journalistklubb, Hyresgästföreningen i Stor-Stockholm* samt *Sveriges hantverks- och industriorganisation gemensamt med Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund och Sveriges köpmannaförbund*.

Den utförligaste argumentationen i denna fråga har *Sveriges Radio* som hävdar att en rad skäl talar för att lokalradion bör ligga inom Sveriges Radios organisation. Man påpekar bl. a. att samordningen mellan riks- och lokalradioverksamheten särskilt i fråga om nyhetsbevakningen underlättas, att ingen ytterligare central organisationsenhet behöver byggas upp, att distriktskontorens samlade resurser och erfarenheter kan tillvaratas, att administrativa dubbleringar och fördyringar kan undvikas och att uppbyggnaden enligt detta alternativ kan ske flexibelt och så att den tillgodoser geografiska rättvisekrav.

Sveriges Radio finner att särskilt viktigt för ett ställningstagande till huvudmannaskapet är sändningsrätten, finansieringsformerna och programverksamhetens oberoende. Företaget anser det från principiella utgångspunkter olyckligt att häva ensamrätten om inte samtidigt en entydig uppdelning av programkanalerna kan göras. Sveriges Radio ser med oro fram mot en situation då bedömningar år från år blir avgörande för rätten till de disponibla kanalerna vid olika tidpunkter. Man kan inte utesluta risken att tilldelning av sändningstiden i något läge kunde sammankopplas med en värdering av de olika företagens sätt att fullgöra sina uppgifter. Sveriges Radio anser det heller inte tillfredsställande att de finansiella resurserna fördelas till olika företag i anslutning till det statliga budgetarbetet och menar också att den ekonomiska långtidsplaneringen inom Sveriges Radio avsevärt skulle försvåras om ett annat företags kostnadsutveckling och förmåga att rationalisera direkt påverkade Sveriges Radios egen finansieringssituation. Företaget pekar också på vikten av att lokalradioverksamhetens integritet säkerställs. Varje massmedium känner av svårigheten att ta andra hänsyn än dem som dikteras av publikens informationskrav. Ju lokalare ett medium är desto större är riskerna att medarbetarna måste visa sådana ovidkommande hänsyn. I en konfliktsituation som kan uppstå till följd av en kritisk bevakning av lokala förhållanden är det värdefullt för en enskild lokalradioenhet att kunna påräkna ett fast stöd. Sveriges Radio anser att lokalradions integritet lättare kan tillgodoses inom ramen för Sveriges Radios verksamhet med de erfarenheter och resurser företaget har.

Några remissinstanser avvisar samtliga förslag och kräver en ny utredning på denna punkt. Dit hör *länsstyrelsen i Gotlands län*, *Växjö* och *Gävle kommuner* samt *Sveriges frikyrkoråd*, som föreslår lokala försök med radio- och TV-verksamhet av varierande modell så att erfarenhet kan vinnas om olika former. *Pressens samarbetsnämnd* anser att det slutliga ställningstagandet bör uppskjutas och i väntan på ett definitivt beslut bör en tidsmässigt väl tilltagen försöksverksamhet ordnas. Även *1972 års pressutredning* och *TT* har en liknande uppfattning.

Länsstyrelsen i Västmanlands län föreslår en helt avvikande organisation av lokalradion. *Östergötlands och Södermanlands handelskammare* föreslår att ett bolag bildas för vart och ett av de nuvarande sju regionerna inom Sveriges Radio.

3.1.6 Kontakt med publiken

Utredningen

RUT 69 erinrar om att förslag om att inrätta ett särskilt programråd för Sveriges Radio avvisades i 1966 års proposition och riksdagsbeslut angående rundradions fortsatta verksamhet m. m. Det uttalades att kompetensgränserna i förhållande till styrelsen syntes oklara. Denna borde ha ett odelat ansvar för verksamheten. Motsvarande skäl kan nu anföras mot att införa särskilda programråd för varje lokalradioområde.

Lokalradions och befolkningens ömsesidiga kontaktbehov kan tillgodoses på andra vägar än genom att inrätta programråd. Lokalradion kan få kontakter med allmänheten genom telefonsamtal och korrespondens samt genom olika former av telefonväktar- och önskeprogram. Dessa förutsättningar för en öppen debatt gällande även lokalradions programfrågor skulle kunna förstärkas om representanter för olika grupper samt enskilda kunde få tillfälle till överläggningar direkt med stationschefen för lokalradion inom området. Det är därför lämpligt att sådana överläggningar eller programkonferenser kommer till stånd. De ger fördelen av erforderligt samråd utan den risk för styrning som ett institutionsbundet organ kan medföra. Deltagare i konferensen bör inbjudas med beaktande av erforderlig balans mellan olika intresseinriktningar. Antalet konferenser kan växla men bör bli åtminstone två per år. I avtalet med staten bör skrivas in skyldighet att ordna sådana programkonferenser minst två gånger per år.

Remissyttrandena

Flertalet remissinstanser tar inte ställning i frågan. *Socialstyrelsen* förutsätter att erforderligt utrymme vid programkonferenserna ges åt handikapporganisationer och andra liknande intresseorganisationer. *Statens ungdomsråd* finner förslaget värt att prövas och understryker att programkonferenserna inte får institutionaliseras så att de blir de enda kontakterna mellan programledning och allmänhet. *Statens invandrarverk* betonar vikten av att invandrarna blir representerade på programkonferenserna och anser liksom *länsstyrelserna i Uppsala och Gotlands län* samt *Svenska kommunförbundet* att konferenserna bör hållas oftare än utredningen föreslagit.

Även *länsstyrelsen i Östergötlands län* är positiv till programkonferenser men tillägger att ett annat medel kan vara att skapa en mera bestående kontakt- eller referensgrupp med representanter för organisationer, arbetsmarknadens parter etc. *Länsstyrelsen i Kalmar län* delar helt utredningens förslag liksom *länsstyrelsen i Blekinge län*, vilken betonar att programkonferensen inte får ges en sådan ställning att den kan inverka på styrelsens för företaget och den lokale stationschefens ansvar för programverksamheten enligt radiolagen. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anser att landstinget, länsavdelningen av Svenska kommunförbundet och länsstyrelsen obligatoriskt bör ingå i programkonferenserna. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att konferenserna bör ordnas tre å fyra gånger per år, att deltagarna vid varje tillfälle bör väljas från nya grupper men att landsting och länsstyrelse liksom kommunerna bör bli fast representerade. Minst hälften av konferensdeltagarna bör utses av folkrörelsens organisationer och andra intressegrupper i samhället. *Sameutredningen* förordar att också samerna blir företrädare vid programkonferenserna och *LRF* pläderar för att lantbruket blir företrätt. Även *Sveriges Radio* instämmer i det av utredningen förda resonemanget om kontaktfrågorna och förutsätter att kontinuerligt och frekvent förekommande överläggningar med organisationer och myndigheter samt allmänheten kommer

till stånd. Att, som RUT 69 föreslår, i avtalet mellan Sveriges Radio och staten skriva in en skyldighet att två gånger per år ordna sådana programkonferenser förefaller dock mindre lämpligt, då detta innebär en onödig detaljreglering som går utanför avtalstextens ram. Det förefaller nödvändigt att pröva olika former för att etablera kontakt i programfrågor innan definitiv ställning tas beträffande frekvensen. LO anser att programkonferensen är en kontaktform som även i övrigt borde vara fruktbar och tillstyrker att den prövas inom lokalradion.

Länsstyrelsen i Kristianstads län är positiv till både programkonferenser och programråd medan *länsstyrelserna i Jönköpings, Älvsborgs och Örebro län* samt *Landstingsförbundet* förordar programråd.

Utredningen om den kommunala demokratin anser att lokala programkonferenser och mera permanenta organ nödvändigtvis inte behöver ersätta varandra. Lokala organ av permanent natur, som lämpligen kunde få en bred folkrörelseförankring, skulle sannolikt kunna ge stationschefen en mera kontinuerlig återföring av synpunkter på programutbudet. Utredningen om den kommunala demokratin anser också att risken för kompetenskonflikt mellan den centralt verksamma styrelsen och ett programråd inte bör övervärderas. Styrelsen skall huvudsakligen administrera och leda hela företaget och har inte till uppgift att styra innehållet i de lokala programmen. De lokala programråden däremot skulle ha en rådgivande funktion enbart när det gäller innehållet i programverksamheten. Man anser även att frågan bör ytterligare analyseras i det fortsatta beredningsarbetet.

3.1.7 Ekonomi

Utredningen

Utredningen beräknar det sammanlagda investeringsbehovet för lokalradion till ca 29 milj. kr. i 1972 års kostnadsnivå. Härvid har inte frånräknats värdet av viss befintlig utrustning som eventuellt kan användas. Det gäller bl. a. inspelningsblock och mobil utrustning på skilda orter inom distrikten till ett värde av 2–3 milj. kr. Vidare tillkommer televerkets kostnader för sändarkompletteringar och programväxlingsutrustningar vilka beräknas uppgå till totalt 2,5 milj. kr.

De årliga driftkostnaderna för en typstation med 15 anställda beräknas av utredningen uppgå till ca 1,8 milj. kr. vid fullt utvecklad verksamhet, dvs. 30 timmar per vecka inklusive repriser. För 36 lokalradioområden uppgår de sammanlagda driftkostnaderna således till 64,8 milj. kr. Utredningen anger att de tre folkrikaste områdena på sikt kan behöva större insatser. I områden med liten folkmängd bör ingen markant avvikelse från genomsnittsberäkningen göras, med hänsyn till dessa områdens geografiska utbredning.

Televerkets driftkostnader för de nya sändarna uppskattas till 0,2 milj. kr. per år.

Kostnaderna för gemensam central administration uppskattas till ca 4

milj. kr. per år.

Sveriges Radios kostnader beräknas kunna minska med ca 12 milj. kr., på grund av att de distriktsvisa sändningarna upphör.

Vidare räknar utredningen med att lokalradion skall erhålla ca 3 milj. kr. för leverans av nyheter m. m. till riksprogrammen. De medel som frigörs genom Sveriges Radios interna översyn bör enligt utredningen också kunna användas för att finansiera lokalradioverksamheten.

Remissyttrandena

Endast ett fåtal remissinstanser har haft möjlighet att granska utredningens ekonomiska beräkningar.

Den enda remissinstans som yttrat sig positivt är *länsstyrelsen i Uppsala län*, som anser att driftkostnaderna verkar rimliga. *Statskontoret* menar att en uthyggt försöksverksamhet bör ge vägledning för den organisatoriska utformningen av en landstäckande lokalradio och de därmed förenade kostnaderna.

Riksrevisionsverket finner att utredningen beräknat resursbehovet för lokalradion i underkant. Ämbetsverket pekar på att antalet tekniker borde ökas och att en eventuell nyhetsservice till riksprogrammen kräver särskilda insatser. De resurser som kan föras över från de nuvarande distrikten till den planerade lokalradion torde därför bli mindre än vad utredningen räknat med. Även kostnaderna för central administration finner verket för knappt tilltagna.

TCO vill starkt ifrågasätta utredningens ekonomiska beräkningar. Man anser att rationaliseringsvinsterna inom Sveriges Radio räknats för högt och personalbemanningen på stationerna för lågt. Även utrustningskostnaderna torde vara för lågt beräknade. Konsekvenserna av ekonomiska felbedömningar kan få icke önskvärda effekter på lokalradions programkvalité. Liknande synpunkter anförs från *Sveriges Radios tjänstemannaklubb gemensamt med Sveriges Radios journalistklubb*, som anser att de ekonomiska kalkylerna inte håller. Förutom att posterna för löner och teknisk utrustning är för lågt räknade gäller detsamma för lokalkostnaderna med tanke på den större personalstyrka som krävs.

Sveriges Radio anför en rad kritiska synpunkter på utredningens ekonomiska överväganden. Sveriges Radio redovisar kostnaderna för två alternativa verksamhetsnivåer; den ena (etappmål I) har karaktären av ett minimalalternativ för lokalradion i uthyggt skick med 15 timmars sändningstid per vecka. Den andra nivån (etappmål II) innebär en sändningstid med ca 25 veckotimmar.

I huvudsak godtas utredningens beräkningar av investeringsbehoven. Med den lösning som förordas av Sveriges Radio blir antalet lokalradioenheter färre, men antalet lokala redaktioner flera och bättre utrustade. Detta innebär sammantaget att bruttoinvesteringsbehovet ligger på en något lägre nivå än den av utredningen beräknade, ca 21 milj. kr. för 15 veckotimmar och ca 29 milj. kr. för 25 veckotimmar räknat i 1973 års kostnadsnivå.

Sveriges Radio beräknar driftkostnaderna för etappmål I till ca 1,8 milj. kr. och räknar härvid endast med en länsredaktion om i genomsnitt 18 personer. Vid den längre sändningstiden räknar Sveriges Radio med driftkostnader om ca 3 milj. kr. för i genomsnitt 29 medarbetare, fördelade på en länsredaktion, två större lokalredaktioner samt en till tre enmannaredaktioner.

De sammanlagda driftkostnaderna för lokalradioverksamheten skulle uppgå till 46 milj. kr. för 15 timmar och 76 milj. kr. för 25 timmar i veckan.

Beträffande möjligheterna att delvis finansiera lokalradion med de medel som nu utnyttjas för de distriktsvisa sändningarna i ljudradion pekar Sveriges Radio på att en stor del av kostnaderna för dessa är gemensamma för flera verksamhetsgrenar vid distriktskontoren. Efter hand bör dock mellan 5 och 10 milj. kr. kunna frigöras från distriktens budget, beroende på hur övrig nyhetsverksamhet organiseras samt vilka personalpolitiska bedömningar som görs.

Sveriges Radio anmärker att det ur avgiftsbetalarnas synpunkt är ointressant om lokalradion tillförs 3 milj. kr. för nyhetsleveranser, eftersom Sveriges Radios kostnader ju ökar med samma belopp.

Gemensamma centrala administrationskostnader i form av förstärkning på Sveriges Radios regionala kontor och för gemensam service i övrigt beräknas till 1 milj. kr. resp. 1,5 milj. kr. för de bägge verksamhetsnivåerna.

3.2 Samhällsinformation i riksprogram

Utredningen

Samhällsinformation i riksprogram indelas av utredningen i dels samhällsinformation i allmänhet, dels särskild samhällsinformation. Den förstnämnda kategorin gäller allmänna nyhets- och informationsprogram, debattprogram och andra opinionsspeglade program. Den andra kategorin gäller sådan information som bedöms som angelägen främst från den enskildes synpunkt och som inte täcks av den ordinarie programverksamheten därför att den med hänsyn till nyhetsvärdering och opinionsspjeling inte är aktuell. Denna information avser upplysningar angående rättigheter och skyldigheter för enskilda och grupper eller annan faktagivande information och skall kunna sändas på begäran av statlig eller kommunal myndighet men med fortsatt odelat programansvar för radioföretaget.

Utredningen diskuterar också möjligheten att även låta organisationer få motsvarande rätt men avvisar tanken med hänvisning till att de sändningstekniska resurserna är och kommer att vara begränsade. Inte ens folkrörelser eller andra stora organisationer skulle kunna ges utrymme för generell information, när man i första hand skall ta hänsyn till de mera direkta samhälleliga behoven. Även när organisationer och företag fullgör

sin information på uppdrag eller i samråd med myndigheter bör en samordning ske utifrån myndighetens behov.

Den särskilda samhällsinformationen eller myndighetsinformationen kan ske i form av uppläsning eller blänkare i ljudradio och television. Utöver sådana myndighetsmeddelanden föreslår utredningen ytterligare en kategori som man kallar övrig särskild samhällsinformation. Härmed förstår utredningen hela program, som skall kunna sändas på begäran av statlig eller kommunal myndighet och finansieras av dessa.

Enligt 11 § i avtalet mellan staten och Sveriges Radio aktiebolag är bolaget skyldigt att på begäran av statlig myndighet sända meddelanden som är av vikt för allmänheten. Meddelandena utgör helt korta programinslag. Utredningens förslag innebär en vidgning av denna skyldighet i två avseenden, dels så att även kommunala myndigheter skall kunna begära sändning av information, dels så att skyldigheten skall omfatta längre program.

Utredningen anser att behovet av sändningstid för utökad samhällsinformation är ca fem timmar per vecka i ljudradion, därav en timme myndighetsblänkare och fyra timmar program producerade antingen på initiativ av Sveriges Radio eller på begäran av myndighet. Kostnaderna beräknas till högst 1,6 milj. kr. per år.

För televisionens riksprogram beräknas den föreslagna ökningen av samhällsinformation till inemot två och en halv timme per vecka, därav drygt en timme blänkare och uppläsning av myndighetsmeddelanden och likaledes drygt en timme opinionsspeglade program producerade av Sveriges Radio eller program av myndighet, vilken förutsätts tillhandahålla ett färdigt program på film eller videoband. Programmen, särskilt uppläsningen och blänkarna i TV, förutsätts bli sända på tider då stor publik kan nås, antingen som rubricerade block eller i programskarvar mellan kl. 19 och 22. Kostnaderna för utökad samhällsinformation i televisionens riksprogram beräknas till högst 18,7 milj. kr. per år.

Utredningen föreslår att kostnaderna fördelas så att avgiftsmedel i samtliga fall täcker televerkets distributionskostnader och Sveriges Radios produktions- och sändningskostnader för uppläsning i ljudradio och TV samt för blänkare i ljudradio. Vederbörande myndighet föreslås svara för produktions- och sändningskostnad för blänkare i TV och för hela program i ljudradio och TV.

Utredningen föreslår också att ett informationsprogramråd inrättas. Dess främsta uppgift bör bli att diskutera prioritering och principiella kvalitetsfrågor. Rådet föreslås bestå av två ledamöter från nämnden för samhällsinformation, en från Svenska kommunförbundet och en från Landstingsförbundet.

Remissyttrandena

Flertalet statliga myndigheter delar utredningens uppfattning att både allmän samhällsinformation och myndighetsinformation måste få större utrymme än nu i ljudradion. Däremot

finns på flera håll en viss tveksamhet till den sändningsvolym som utredningen föreslår. Några remissinstanser anser att nuvarande system fungerar tillfredsställande.

Rikspolisstyrelsen anser att myndighetsinformationen måste få större betydelse än nu i ljudradions och televisionens riksprogram men att behovet av ökad sändningstid är svårt att bedöma. En alltför stor volym samhällsinformativa program kan leda till en övermättnad hos publiken vilket minskar den avsedda effekten eller rentav får negativa återverkningar. *Kriminalvårdsstyrelsen* och *Stockholms invandrarnämnd* är inne på liknande tankegångar och konstaterar att utredningen utfört sitt uppdrag huvudsakligen med sikte på sändarsidans möjligheter. Någon egentlig analys av den mottagande partens förutsättningar att tillgodosöka sig denna information har inte gjorts. *Sjösäkerhetsrådet* och *arbetarskyddsstyrelsen* är positiva till förslaget liksom *riksförsäkringsverket*, som påpekar att även vissa organisationer, t. ex. Försäkringskassförbundet, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet bör jämföras med offentliga myndigheter. Även *statens trafiksäkerhetsverk* är i stort positivt. Verket vill dock att myndighetsinformation även skall kunna vara pläderande i trafiksäkerhetsfrågor. *Dåvarande kulturrådet* finner en vidgad samhällsinformation motiverad men anser sig kunna konstatera att utredningens modeller för samhällsinformation inte är alldeles klarläggande. Rent principiellt anför rådet att journalistiskt kunnig personal i radioföretaget – och inte myndigheter – måste ha det slutliga avgörandet om vad som har allmänt intresse. *SÖ* anser att skyldighet att sända särskild samhällsinformation måste föras in i avtalet med staten och man anser att radioföretaget och myndigheten måste vara överens om utformningen av inslag. *Statens naturvårdsverk* hävdar att blänkarna hittills haft förvånansvärt låg genomslagskraft. En orsak härtill kan möjligen vara att samhällsorganen ofta saknar kunskap om förutsättningarna för sådana inslag i radio och TV. *Kommerskollegium* anser att det inte torde vara alldeles lätt att utforma myndigheternas information så att den inte blir av opinionsbildande karaktär. Problemet bör ses mot bakgrund av den utveckling som ger myndigheterna allt vidsträcktare och ibland också direkt opinionsbildande uppgifter.

Socialstyrelsen finner det svårt att dra gränsen mellan olika typer av samhällsinformation och anser att den faktagivande samhällsinformationen inte kan vara en angelägenhet för varje enskild myndighet. Däremot bör Sveriges Radio ha resurser att t. ex. i riksprogrammen ge medborgarna upplysning om deras rättigheter och skyldigheter. *Statskontoret* delar i princip utredningens uppfattning om samhällsinformationens betydelse. Många åtgärder från myndigheternas sida får inte full effekt på grund av allmänhetens otillräckliga kännedom om rättigheter och skyldigheter. Man pekar också på svårigheten att göra en kvantitativ bedömning av det totala behovet av ökad samhällsinformation och efterlyser analyser både av myndigheternas krav och allmänhetens behov. Statskontoret anser därför att utbyggnaden bör ske successivt och

förutsättningslöst varvid sändningsutrymmen m. m. enligt förslaget inte bör ses som tvingande slutmål. *Riksrevisionsverket* anser att den hittillsvarande ordningen att sända samhällsinformation främst genom nyhetsförmedlande och opinionsspeglande program i stort sett fungerat väl. Denna ordning bör därför gälla även i fortsättningen. Undantag bör dock kunna göras för kortare meddelanden från myndigheter, där någon diskussion om innehållet i informationen inte kan bli aktuell. *Nämnden för samhällsinformation* anser att utredningens förslag skulle öka sändningstiden relativt blygsamt. Huruvida förslaget är realistiskt beror bl. a. på myndigheternas aktiviteter och ekonomiska resurser och inte minst på lyssnarnas/tittarnas intresse och uthållighet. *UKÄ* tillstyrker i princip utredningens förslag om en förstärkning av den samhällsinformerande funktionen i etermedierna; ett par underremisser vid Stockholms universitet är kritiska, men pekar på att någon kartläggning av behoven inte gjorts och hävdar att förslaget är oförenligt med normala ansvarsprinciper. *Skånes handelskammare* ifrågasätter om inte den föreslagna utökningen av sändningstid för myndighetsinformation är för stor och handelskammaren är också kritisk mot förslaget att tid för information skall kunna köpas av de myndigheter som så önskar. Det kan ur principiell synpunkt inte anses riktigt att utbudet av samhällsinformation blir beroende av olika myndigheters skilda ekonomiska möjligheter att använda etermedierna. Man kan heller inte bortse från att möjligheten kan utnyttjas till att "tala i egen sak". *Statens pris- och kartellnämnd* är positiv till utredningsförslaget men konstaterar att frågan om prioritering vid trängsel inte ägnats någon mer ingående behandling och att denna bör beaktas. *Konsumentverket* är genomgående positivt till utredningens förslag och konstaterar att betydligt ökade resurser krävs för bl. a. konsumentverkets del.

Statens handikappråd samt *dåvarande teater- och musikrådet* ser positivt på utredningens förslag. *AMS* betecknar förslaget som intressant men det utgör enligt *AMS*s mening en för snäv tolkning av utredningsuppdraget, som avsåg frågan om en systematisk utbyggnad av särskilda serviceprogram. *Statens invandrarverk* hävdar att sändningar till invandrargrupper måste få ett väsentligt utökat utrymme och att en grupp där invandrarna är representerade bör utreda programservicen för invandrarna och lägga fram förslag direkt till radiobolaget. Man föreslår också att en särskild central invandrarredaktion inrättas.

Länsstyrelsen i Stockholms län vitsordar behovet av en väsentligt utökad myndighets- och samhällsinformation och påpekar apropå kravet på opartiskhet och saklighet att myndigheter agerar under påverkan av regler som är avsedda att garantera att objektivitetsprincipen upprätthålls. *Länsstyrelsen i Uppsala län* accepterar utredningens förslag om volym och finansiering av myndigheternas information men anser att principerna för uppdelning mellan redaktionell och avgiftsbelagd samhällsinformation bör preciseras bättre. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* konstaterar att annonsering i pressen förstärks om man samtidigt även

kan utnyttja radion för att sprida samma information. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* kan i princip inte acceptera att vissa grupper eller institutioner ges möjlighet att själva utforma meddelanden i radio och TV, men anser att man heller inte kan bortse från den skyldighet att tillgodose vissa informationsbehov som samhället har gentemot medborgarna. Information från myndigheter och kommuner bör därför förekomma men i begränsad omfattning. Även *länsstyrelsen i Jämtlands län* vitsordar behovet från myndigheterna men ifrågasätter om de former RUT 69 föreslagit innebär en tillräcklig garanti för Sveriges Radios möjligheter att bevara sin integritet. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* är allmänt positiv till RUT 69:s förslag och *massmedieutredningen* pekar på betydelsen av att skillnaden mellan olika slag av information upprätthålls.

FÖVUX anser att ökad satsning på samhällsinformation skulle kunna bidra till att överbrygga den utbildnings-, kultur- och informationsklyfta som finns i samhället. Härigenom skulle eftersatta grupper något bättre kunna tillvarata sina intressen. *Utredningen angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet* konstaterar att TRU-kommittén producerat program som av RUT 69 definieras som särskild samhällsinformation och pekar på de problem som uppstår då man skall dra en gräns mellan samhällsinformation och utbildning. För ett eventuellt framtida utbildningsprogramorgan kan insatserna i form av särskild samhällsinformation endast bli av mindre omfattning.

Invandrarutredningen ställer sig avvisande till att myndigheter tillhandahåller färdiga program på film eller videoband — produktionen bör ligga inom Sveriges Radio. *LRF* värnar i sitt yttrande bl. a. om prisnoteringarna på jordbrukets område, som lantbrukarna har svårt att på andra vägar få snabbt och samtidigt.

Sveriges Radio konstaterar att RUT 69 föreslagit en ökning av samhällsinformationen i förhållande till befintligt utbud utan att detta angetts. Sveriges Radio visar att utbudet av informativa program i TV ökat kraftigt sedan tvåkanalsystemet infördes i december 1969, från 15,2 timmar hösten 1969 till 27,7 timmar hösten 1972. Publikens konsumtion visar dock ett annat mönster. Jämfört med hösten 1969 har en förskjutning inträffat i publikval från informativa till mer underhållningsbetonade program. Sveriges Radio påpekar också att de båda TV-kanalerna har ett givet sändningsutrymme för myndighetsmeddelanden. TV 2 har valt att samla denna information i ett program, Anslagstavlan, som sänds en gång i veckan. Det har dock inte alltid funnits tillräckligt med material från myndigheterna för att fylla Anslagstavlan varför denna vissa perioder fyllts med repriser eller lagts ned.

En statistik över informativa program i ljudradio och TV de tre första månaderna 1973 visar att ljudradion producerade 56,5 timmar förstasändningar, 21,9 timmar repriser eller totalt 78,4 timmar. TV producerade 47,9 timmar förstasändningar, 6,2 timmar repriser och 54,1 timmar totalt.

Den sammanlagda tiden i radio och TV för myndighetsinformation och blänkare är ca 1,1 timme i veckan och denna mängd motsvarar den efterfrågan som anmälts av myndigheterna.

Sveriges Radio påpekar också att om principerna för myndigheternas rätt till etersänd information ändras på något mer genomgripande sätt kan principen om Sveriges Radios oberoende rubbas. Sveriges Radio får inte uppfattas som ett språkrör för myndigheterna. Inte heller bör ingrepp göras i Sveriges Radios ansvar för programutbudet som helhet.

Sveriges Radio ser dock positivt på en del av RUT 69:s förslag till åtgärder och tillstyrker att man går vidare med i första hand allmän samhällsinformation och myndighetsinformation. Utvidgning till andra organ än statliga myndigheter tillstyrks.

LO tillstyrker utredningens förslag om en utökning av samhällsinformationen i riksprogrammen men anser i motsats till utredningen att de stora folkrörelserna bör få rätt att lämna information på samma villkor som myndigheter och officiella institutioner. TCO påpekar att information från de stora riksomfattande organisationerna kan tillmätas samma betydelse som information från myndigheter. Det förfarande som tillämpas inom Sveriges Radio bör göra det möjligt även för dessa organisationer att lämna meddelanden. Liksom för myndighet måste meddelandets karaktär från fall till fall vara avgörande för om Sveriges Radio kan medge sändning och givetvis måste sådana meddelanden ha ett betydande allmänt intresse. SAF anser att en prioritering av etermedierna som bärare av samhällsinformation inte är självklar och att Sveriges Radio inte ensidigt får framstå som myndigheternas språkrör. Etermediernas uppgift att bevaka myndigheterna skulle, om utredningens förslag genomfördes på denna punkt, förfelas eller åtminstone försvåras. Starka skäl talar för att rätten att begära myndighetsinformation begagnas med restriktivitet och det utrymme utredningen föreslagit bör därför avsevärt kunna reduceras. Även SAF påpekar att inte bara myndigheterna har behov av att informera allmänheten. Det har också de avtalsslutande parterna på arbetsmarknaden. SAF och LO har för övrigt redan samverkat vid utformningen av sådan information i Anslagstavlan. *Pressens samarbetsnämnd* kräver klara regler om gränsen mellan redaktionellt innehåll och offentliga meddelanden i Sveriges Radios radio- och TV-sändningar. Allmänheten skall inte behöva vara oviss om huruvida ett programslag i TV eller radio tillhör den normala programverksamheten eller är ett sådant informationsprogram som i verkligheten dirigeras av statliga och kommunala myndigheter. För att undanröja denna ovisshet bör alla program med begärd information annonsmarkeras. *Handikappförbundens centralkommitté* önskar myndighetsinformation som innehåller uppgifter om samhällets åtgärder på handikappområdet och denna information bör inte endast behandla nya åtgärder, bestämmelser och lagar utan lämnas kontinuerligt. KF anser att upplysningar angående medborgarnas rättigheter och skyldigheter i ökad omfattning bör kunna förmedlas av Sveriges Radio inte minst på grund av dess karaktär som ett

public-serviceföretag. Det är dock angeläget att inga nya regler införs som rubbar allmänhetens förtroende för Sveriges Radios förmåga att förmedla information på ett opartiskt och sakligt sätt enligt radiolagen.

Utredningens förslag om s. k. övrig särskild samhällsinformation, dvs. hela program beställda och finansierade av myndigheter, får ett positivt mottagande endast hos rikspolisstyrelsen, statens pris- och kartellnämnd och konsumentverket. Övriga remissinstanser som diskuterar denna punkt är starkt kritiska. Nämnden för samhällsinformation avstyrker om man inte kan hitta en lösning som innebär att lyssnaren/tittaren kan avgöra vem som är informationsavsändaren. Massmedieutredningen anser att modellen väcker betänkligheter och utgår från att den typ av information som avses kommer att sändas av Sveriges Radio inom ramen för dess allmänna samhällsinformation. LO avstyrker av myndigheterna finansierade program. Denna form av utifrån finansierade program bör inte förekomma. Även TCO avstyrker detta förslag liksom förslaget om fixerade kvantiteter för meddelanden från myndigheter. Det finns stora risker att en utökning av myndighetsmeddelanden och myndighetsprogram kan få till följd att de frågor som behandlas i dessa program kan få ett motsvarande mindre utrymme i den allmänna programverksamheten. Även SACO avstyrker med motiveringen att det kan ifrågasättas om statliga och kommunala myndigheter skall kunna lägga till rätta den information som framkommer via vanlig journalistisk bevakning genom att myndigheterna ges möjligheter att köpa informationstid. En tidningsläsare har ingen svårighet att skilja på redaktionell text och annonser. För en TV-tittare eller radiolyssnare kan det däremot vara förenat med stora svårigheter att avgöra vad som är redaktionell text och vad som är information betald och kanske producerad av utomstående. Svenska kyrkans centralråd anser att förslaget om en utifrån bokad programtid allvarligt måste ifrågasättas på grund av de uppenbara risker det skulle medföra för den fria opinionsbildningen. När övergår en fråga från debatt- till informationsstadiet och vem avgör detta, undrar rådet. KF anser att utredningens förslag om ekonomisk ersättning för s. k. övrig särskild samhällsinformation kan komma att hota Sveriges Radios integritet. En myndighetsfinansierad information av den omfattning som utredningen föreslår skulle dessutom kraftigt förändra den totala informationssituationen i hela samhället bl. a. med konsekvenser för folkrörelserna och få effekter på övriga nyhetsmediers ekonomiska ställning. Även Sveriges Radio ifrågasätter modellen med myndighetsprogram. Man pekar bl. a. på att opartiskhetskravet kan komma att medföra besvärliga ställningstaganden för företaget i dess egenskap av ansvarig då gränserna mellan denna programform och Sveriges Radios egen programverksamhet blir svårdragna. Företagets självständighet och integritet kan komma i fara om myndigheter och andra som medfinansierar skulle få styra programinriktningen. Ett myndighetsfinansierat program i en viktig fråga kan få konsekvenser för planeringen. En fråga kan komma att sakna aktualitet som en följd av att

en myndighet behandlat den i ett program. Detta trots att den i och för sig förtjänar en kritisk granskning som går utanför ramen för myndighetsbeställd produktion. Publiken kan vidare komma att sväva i tvivelsmål om vem som är ansvarig för programmet, Sveriges Radio eller myndigheten.

Finansieringen diskuteras av några remissinstanser. *Socialstyrelsen* anser att Sveriges Radio bör ha resurser att ge medborgarna upplysning om deras rättigheter och skyldigheter enligt lagar och förordningar och denna uppfattning delas av *länsstyrelsen i Kronobergs län* som tillägger att de medel som fordras bör tillfalla Sveriges Radio via statsbudgeten. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser att förslaget att myndighetsprogram skall bekostas av vederbörande myndighet kan leda till en icke önskvärd snedvridning av samhällsinformationen. Att tillföra Sveriges Radio medel på annat sätt än genom mottagareavgifter och genom av riksdagen direkt anvisade medel är enligt länsstyrelsens mening principiellt olämpligt. Myndighetsinformationen bör finansieras på samma sätt som övrig eterburen samhällsinformation hävdar *statens planverk*, *Skånes handelskammare*, *länsstyrelsen i Värmlands län* och *Svenska kommunförbundet*. Även *AMS* är tveksam till förslaget att inslag skall betalas av myndigheter. *Arbetskyddsstyrelsen* m. fl. anser däremot att vederbörande myndighet bör svara för kostnaden medan *statskontoret*, *statens planverk* och *pressens samarbetsnämnd* menar att en central finansiering vore enklast och bäst -- framför allt under en relativt lång försöksperiod. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* har inget att erinra mot en ordning där myndigheterna betalar sin information men vill påtala den konkurrensrisk som kan uppstå i relation till ortstidningarna, vilka kan gå miste om motsvarande annonsintäkter.

Utredningens förslag om ett informationsprogramråd får ett uttalat positivt mottagande av *socialstyrelsen*, *SÖ* och *statens naturvårdsverk*, vilka dock önskar en breddning av rådet så att även företrädare för de statliga myndigheternas informationsansvariga får plats där. Positiva är också *UKÄ* och *statens pris- och kartellnämnd*, som dock anser att frågan om prioritering vid trängsel kan behöva beaktas, samt *konsumentverket* och *statens invandrarverk*, som anser att även mottagarna av informationen bör vara representerade. *Statens handikappråd* anser att handikappintressen bör vara företrädade i rådet. *Arbetskyddsstyrelsen* anser att verket bör vara representerat när dess frågor behandlas. *Länsstyrelserna i Stockholms* och *Uppsala län* ansluter sig till utredningens förslag men anser att samråd bör finnas även på lokal nivå. En liknande uppfattning har *länsstyrelsen i Skaraborgs län*. Positiva till förslaget är även *invandrarutredningen*, *LRF*, *Handikappförbundens centralkommitté* och *SAF*, som dock anser att arbetsmarknadens parter bör bli företrädade.

Invändningar och tvekan framförs från ett antal remissinstanser. *Riksförsäkringsverket* anser att verken bör samråda direkt med radioföretaget och *statskontoret* anser att ett organ för bedömning, samordning

och prioritering av från myndigheterna begärd information så långt som möjligt bör vara fristående från de instanser som påkallar informationsinsatser. I det fall nuvarande beredningsorgan inom Sveriges Radio inte bedöms tillfredsställande fylla de uppgifter det är fråga om bör ett eventuellt nyskapat organ vara mera allsidigt sammansatt. Bl. a. bör representanter för allmänheten, journalistkåren och måhända för social forskning vara företrädare.

Riksrevisionsverket avstyrker förslaget om ett råd. Detta torde knappast ha förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt fullgöra de uppgifter utredningen skisserat. Skulle ett behov av diskussioner om samhällsinformationens innehåll och omfattning anses föreligga torde detta kunna tillgodoses genom kontakter mellan redaktionspersonal inom Sveriges Radio och representanter för myndigheter och organisationer. *Statens planverk* och *Göteborgs universitet* anser att statens nämnd för samhällsinformation är lämpad att ta hand om de uppgifter rådet föreslås få och *massmedieutredningen* påpekar att ett informationsprogramråd som medverkar i frågor före sändning kan komma i konflikt med förbudet mot censur i 8 § radiolagen. Risken bortfaller inte enbart av den anledningen att företaget ensamt beslutar vilka program som skall sändas. En formell föreskrift om samråd enligt vad som föreslagits av utredningen är därför mindre lämplig. Uppenbarligen behövs i vissa fall samråd mellan myndigheter och Sveriges Radio. Ett sådant samarbete bör emellertid liksom nu kunna ske formlöst. En liknande uppfattning har *länsstyrelsen i Kopparbergs län*. Även Sveriges Radio påpekar risken för att utredningens förslag på den här punkten kan råka i strid med den paragraf som förbjuder förhandsgranskning. Sveriges Radio anser att nuvarande system bör fortsätta. Det innebär att ett centralt organ inom Sveriges Radio håller kontakt med nämnden för samhällsinformation. Motsvarande kontakter kan när det gäller kommuner och landsting hållas med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet.

TCO anser att nuvarande ordning fungerar bra och *Sveriges Radios tjänstemannaklubb gemensamt med Sveriges Radios journalistklubb* avstyrker förslaget med hänvisning till att företaget helt ansvarar för den särskilda samhällsinformationen och att risker finns för konflikt med radiolagens förbud mot förhandsgranskning.

3.3 Stereo- och tvåprogramsändning

Utredningen

Stereofoni innebär att ljudåtergivningen upplevs med rymdverkan. Vid musikåtergivning kan en mer verklighetstrogen återgivning av rummets klang åstadkommas. Stercoeffekten kan också användas för att levandegöra teater och debatter.

För svenskt vidkommande har valet kommit att stå mellan två system. Det ena är det amerikanska *p i l o t t o n s y s t e m e t*. Det andra är det svenska *F M / F M - k o m p a n d e r s y s t e m e t* eller Berglund-systemet.

met. Båda systemen fyller kraven på att inte kräva större frekvensutrymme än vanliga sändningar och att kunna avlyssnas i monomottagning med vanliga FM-mottagare.

På det internationella planet har stereofrågan behandlats av internationella rådgivande radiokommittén (CCIR) inom internationella teleunionen (ITU). Efter ett resultatlöst möte i Wien år 1965 togs frågan upp till ny behandling vid ett plenarmöte i Oslo år 1966. De svenska och amerikanska systemen demonstrerades och vid jämförelse hävdade sig det svenska systemet väl. Eftersom det svenska systemet är det enda som medger både stereo och tvåprogramsändning (kanalklyvning) väckte det stort intresse bland delegaterna. I rekommendationen infördes dock endast det amerikanska pilottonsystemet och det ryska polarmoduleringssystemet. En av plenarförsamlingen godkänd not fogades emellertid till rekommendationen. I denna not, som intogs på begäran av den svenska teleadministrationen, heter det att länder som anser det väsentligt att använda ett stereosystem ägnat att också sända två monoprogram när utrustningen inte används för stereo även kan överväga användning av FM/FM-kompandersystemet.

Diskussionen ledde även till att man enhälligt beslöt att ägna frågan om ytterligare sändningsmöjligheter genom kanalklyvning fortsatt studium inom CCIR. Åtskilliga länder hade redan vid tiden för Oslomötet valt stereosystem och var därför mer eller mindre bundna vid behandlingen av rekommendationsfrågan. Från den synpunkten var det svenska systemet väl sent ute. Med hänsyn till att många länder upplever sändningsutrymmet som knappt finns det annars intresse för frågan om system för fler programmöjligheter.

Pilottonsystemet används i dag för stereosändningar i flertalet länder i Europa samt i USA. Ett införande av detta system i Sverige medför generellt de fördelar som alltid ligger i internationell standardisering i form av förenklad export och import av mottagare för stereo. FM/FM-kompandersystemet erbjuder emellertid den stora fördelen att två skilda program kan sändas i en och samma kanal när stereo inte sänds. Systemet används inte för reguljära sändningar i något land.

I utredningen redogörs för olika prov i Sverige och på andra håll där de båda stereosystemen jämförts. Utvärderingen sammanfattas i följande punkter:

1. Båda systemen medger även avlyssning i mono med vanliga FM-mottagare.
2. Vid monomottagning ger båda systemen praktiskt taget samma täckning som vanlig FM-mottagning.
3. Båda systemen har fullgod återgivningskvalitet vid ideala mottagningsförhållanden.
4. Båda systemen ger god stereoverkan.
5. Pilottonsystemets täckningsområde för stereomottagning är mindre än för mono. För rikstäckning behöver därför ytterligare slavsändare uppföras. Antalet sådana kan dock minskas om effektiva utomhusantenner används.

6. FM/FM-kompandersystemet ger för stereomottagning nästan samma täckning som för mono. Utomhusantennerna fordras i regel inte för detta system.
7. Båda systemen medför vid monomottagning att vissa typer av störningar kan accentueras i synnerhet vid mottagning i bilar.

FM/FM-kompandersystemet har även prövats vid tvåprogram-sändning eller kanalklyvning. Laboratieprov i England, Finland och Västtyskland visar att överhörningen mellan de två kanalerna varit det dominerande problemet. I Sverige har systematiska fältlyssningsprov utförts i början av år 1970 vilka innefattat ett stort antal lyssnarens bedömning. Utvärderingen av Sveriges Radio och televerket sammanfattas i följande punkter:

1. Den ena kanalens (S-kanalen) ljud är inte fullt så god som den som erbjuds av den andra ordinarie kanalen (M-kanalen).
2. Vid mottagning av den ordinarie kanalen vid tvåprogram-sändningar uppstår ibland störningar från S-kanalen. Detta accentueras vid rörlig mottagning i t. ex. bilar. Motsvarande gäller än mer vid mottagning av S-kanalen.
3. Programsättningen kan påverkas av att seriös musik inte kan sändas i S-kanalen på grund av begränsningar i punkt 1 och 2.
4. S-kanalen har mindre täckningsområde än den ordinarie kanalen.

Utredningen finner att för pilottonsystemet talar att det är ett internationellt etablerat och accepterat system som inte fordrar någon modifiering av stereomottagare importerade till eller exporterade från Sverige samt att stereolyssning över gränserna lättare möjliggörs i en del fall. Mot systemet talar det faktum att det inte ger tvåprogram-möjlighet, att det ibland kräver dyrare antenner, att landstäckning enligt pilottonsystemet kräver ytterligare ett antal slavsändare och att om man vid sidan av pilottonsystemet vill införa FM/FM-kompandersystemet för tvåprogram-mottagning mottagarna måste förses med två skilda tillsatser. Pilotontillsatsen kostar ca 80 kr. och FM/FM-kompandertillsatsen ca 100 kr.

För FM/FM-kompandersystemet talar att det kan användas både för stereo- och tvåprogram-sändning, att det fordrar enklare mottagningsantennerna än pilottonsystemet, att knappast några nya slavsändare behöver byggas för att erhålla god stereomottagning och att mottagarna bara behöver en tillsats om man önskar både stereo- och tvåprogram-möjlighet. Mot FM/FM-kompandersystemet talar att vid tvåprogram-sändning fordrar den ena kanalen (S-kanalen) en viss komplettering av mottagningsantennerna och att ett antal slavsändare kan behövas beroende på vilka kvalitetskrav man ställer. Vidare inskränks stereolyssning över gränserna och tvåprogram-möjlighet kan av kvalitets-skäl inte utnyttjas helt vid mottagning i bilar. En viktig nackdel är att handelshinder uppstår vid import och export av stereomottagare.

Vid bedömningen av de båda systemen är det givetvis viktigt att utröna om andra möjligheter att erhålla fler radiokanaler

kan uppstå inom rimlig tid. Utredningen redovisar utöver FM/FM-kompandersystemet följande kända möjligheter som skulle kunna ge nya heltäckande nät för ljudradiokanaler:

1. Ljudradiokanaler i TV-banden. Om systemet accepteras för användning torde det kunna vara i drift först omkring år 1980. Investeringar på sändarsidan kan tills vidare uppskattas till 10 milj. kr. för ett rikstäckande nät. Nya mottagare eller också tillsatser krävs, vilket sannolikt innebär lång tid innan nätet är etablerat.
2. Ett fjärde ljudradionät inom frekvensområdet 100–104 MHz. En lösning för Sveriges del kan inte ske förrän tidigast omkring år 1980 (senare reviderat till år 1985). Investeringarna på sändarsidan uppskattas till ca 10 milj. kr. vartill kommer kostnaden för att flytta nuvarande radiotrafik uppskattad till 5–10 milj. kr. Mottagare är i stor utsträckning redan utrustade för mottagning av sändning inom frekvensområdet och nya mottagare får i allt större omfattning sådan möjlighet.
3. Satellitsändningar. Dessa kan av allt att döma inte tillämpas förrän in på 1980-talet. Investeringarna på sändarsidan blir marginella om även TV-sändning från satellit ordnas. Nya mottagare krävs varför övergångstiden blir lång och endast stationär mottagning är möjlig.
4. Ett kombinerat FM/AM-nät. Detta kan införas relativt snabbt men systemets varaktighet är begränsat till omkring år 1980 då eventuellt huvuddelen av AM-resurserna kan komma att bli avdelade för sändningar riktade till publik utanför Sveriges gränser. Investeringar i FM-nätet uppskattas till ca 8 milj. kr. Befintliga mottagare kan användas i stor utsträckning.

FM/FM-kompandersystemet bedömt på samma sätt visar att systemet kan tas i fullt bruk på sändarsidan tre år efter beslut; för vissa områden kan sändningarna påbörjas något tidigare. Investeringarna på sändarsidan uppskattas till 3,4 milj. kr. för ett nät, 5,4 milj. kr. för två och 7,4 milj. kr. för tre. Nya mottagare krävs för att kunna ta emot sändningarna på S-kanalen och på mottagarsidan. Om systemet införs för stereo kan man vänta att apparatmarknaden anpassas till situationen ganska snabbt. Om systemet införs enbart för tvåprogramsändning är det svårare att bedöma tidsperspektivet. Som jämförelse kan nämnas att vid övergången från AM till FM-sändningar dröjde det tio år innan FM-mottagning blev regel.

För lokalradions del avvisar utredningen samtliga här redovisade alternativ att erhålla fler radiokanaler och lägger den i de existerande FM-näten. RUT 69 anser sig därför vid den slutliga bedömningen av stereosystemen kunna bortse från möjligheten till tvåprogramsändning. Systemvalet sker därför enbart utifrån stereosynpunkt.

Det avgörande för utredningens bedömning blir att pilottonsystemet är ett internationellt accepterat system som även – låt vara i relativt begränsad omfattning – vunnit etablering på marknaden i Sverige. Andra faktorer än bästa tekniska system väger härigenom tyngre. Utredningen föreslår därför att pilottonsystemet väljs för svenska stereosändningar.

RUT 69 föreslår också att stereo införs i FM 2- och FM 3-näten till en

kostnad av 10,7 milj. kr. Ett tredje nät kan utnyttjas för stereo först när förbindelsenätet till sändarna kompletterats. Kostnaderna för detta uppgick enligt utredningen vid tidpunkten för avlämnandet av betänkandet till ca 10 milj. kr.

Remissyttrandena

Sveriges Radio delar RUT 69:s uppfattning att pilottonsystemet är det lämpligaste systemet. Till skillnad från RUT 69 anser *Sveriges Radio* att samtliga tre ljudradiokanaler bör utrustas för stereo, inte enbart P 2 och P 3. Däremot behöver distributionsmöjligheterna för mer än två samtidiga kanaler inte byggas ut f. n. Möjligheten att utnyttja det tredje nätet för stereo skulle klaras med hjälp av omkopplingsanordningar. Lösningen innebär att två nät, valfritt vilka, skulle kunna sända stereo samtidigt. Motivet för att skapa stereomöjlighet även i P 1-kanalen är att lokalradion tvingar fram en omdisponering av nuvarande riksprogram. Detta kan komma att innebära att musik sänds även i P 1.

Även *televerket* delar RUT 69:s uppfattning att pilottonsystemet är så etablerat att denna faktor avgör valet. I en skrivelse hösten 1974 konstaterar televerket att den stereofoniska ljudåtergivningen måste betraktas som ett totalt system som innefattar inte enbart radiostereo utan även stereofoni via skivor, band och kassetter. Antalet pilottonutrustade stereomottagare i bruk hos svenska konsumenter uppskattas av radiobranchen uppnå omkring en halv miljon vid utgången av år 1974. Man kan grovt uppskatta de av konsumenterna gjorda investeringarna i stereoutrustningar försedda med radiostereodel till ca en miljard kronor. Dessa investeringar kan f. n. utnyttjas enbart för återgivning av skivor, band och kassetter samt för mottagning av försökssändningar i Stockholms- och Göteborgsområdena. På produktionssidan görs f. n. samtliga musikprogram i stereo; studiofaciliteter och kompetens finns således inom *Sveriges Radio*.

Televerket föreslår även att man i stället för det av *Sveriges Radio* föreslagna systemet med omkopplingsanordningar utrustar alla tre FM-näten med stereomöjlighet. En ny undersökning av möjligheten att få exklusiva förbindelser för stereo även i den tredje programkanalen visar att den påbörjade kompletteringen och moderniseringen av radiolänknätet innebär att behövliga förbindelser för stereo även i den tredje kanalen i huvudsak kan tillhandahållas när utbyggnaden av radiolänknätet genomförts. Vissa smärre kompletteringar behöver dock göras för att anpassa nätet till stereosändningar. Dessa kompletteringar beräknas kosta ca 2 milj. kr. och beräknas vara genomförda budgetåret 1979/80.

Att televerket rekommenderar tre permanenta nät motiveras av att kostnaderna för erforderliga förbindelser till det tredje stereonätet blir betydligt lägre än de kostnader som RUT 69 med då diskuterade tidsplan för utbyggnaden hade att räkna med. En utbyggnad av förbindelserna till

ett tredje nät kan göras till i stort sett samma kostnader som en omkopplings- och fjärrmanövreringsutrustning. Vidare anser televerket att omkopplingen är ogynnsam från drift- och underhållssynpunkt samt att krav på ett permanent tredje nät ändå torde komma varför man riskerar en felinvestering om omkopplings- och fjärrmanövreringsutrustningar installeras.

Den utbyggnadstakt som RUT 69 föreslår bör enligt televerket i princip bibehållas, vilket innebär en utbyggnad i tre etapper som kan vara genomförda 2, 2,5 eller 3 år efter beslut därom.

De större FM-stationerna föreslås i allt väsentligt bli fördelade på de tre utbyggnadsetapperna i enlighet med RUT 69:s förslag. De tre etapperna omfattar därför följande FM-stationer:

- Etapp 1 Boden, Borlänge, Göteborg, Hörby, Kiruna, Malmö, Motala, Norrköping, Skövde, Stockholm, Sundsvall och Örebro.
- Etapp 2 Bollnäs, Borås, Emmaboda, Gällivare, Gävle, Halmstad, Haparanda, Helsingborg, Hudiksvall, Jönköping, Karlstad, Mora, Nässjö, Skellefteå, Sollefteå, Uddevalla, Uppsala, Vännäs, Västervik, Västerås, Örnsköldsvik och Östersund.
- Etapp 3 Arvidsjaur, Bäckeåfors, Finnveden, Karlshamn, Karlskrona, Kisa, Lycksele, Pajala, Storuman, Sunne, Sveg, Trollhättan, Tåsjö, Varberg, Visby, Vislanda, Ånge och Östhammar.

Under förutsättning av beslut om införande av stereo under år 1974 redovisar televerket följande fördelning av kostnaderna:

	1974/75	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80
Komplettering av sändarstationer	1,0	1,0	2,0	3,0	1,0	1,0
Komplettering av förbindelser				1,0	1,0	
	1,0	1,0	2,0	4,0	2,0	1,0

Sveriges radiohandlares riksförbund gemensamt med Sveriges radioleverantörer anser det angeläget att stereodistribution av radions musikprogram införs snarast. Radiostereo blir därmed den viktigaste programkällan för musikåtergivning. Det internationellt antagna pilottonsystemet bör följas. Sverige skulle nämligen avskärmats från den internationella radiomarknaden om ett separat svenskt stereosystem införs. Närmare en miljon svenska radiolyssnare väntas dessutom ha stereo klara eller stereoförberedda radioenheter enligt pilottonsystemet vid 1974 års utgång. Provsändningar enligt pilottonsystemet bör snarast möjligt startas över sändarna i Norrköping och Motala med hänsyn till den svenska radioindustrins behov. Motalasändaren bör inkluderas i etapp I.

Örebro kommun är den enda remissinstans utöver Sveriges Radio, televerket och radiobranschen, som ägnat stereofrågan någon mer

ingående analys. Kommunen är starkt kritisk mot utredningens slutsatser. Man hävdar att utredarna har samlat in ett mycket övertygande bevismaterial för det svenska FM/FM-kompandersystemets överlägsenhet. Att då falla undan för radioindustrins och främst radiohandels tillvägagångssätt (att före de svenska myndigheternas val av stereosystem till allmänheten sälja endast stereomottagare med tillsatser för pilottonsystemet) förefaller olikt svenskt utredningsväsende. Kommunen anser att televerket klart positivt bedömt FM/FM-kompandersystemets fördelar framför pilottonsystemets, att FM/FM-kompandersystemet ger den enda nu realistiska möjligheten till tvåprogramsändning på en och samma kanal; näten kan därigenom användas omväxlande för tvåprogram- och stereosändningar, att ett och samma system för tvåprogram- och stereosändningar innebär förenklingar i utrustning och avsevärt lägre kostnader på både sändar- och mottagarsidan, att prov i Storbritannien visat FM/FM-kompandersystemets fördelar främst vid ogynnsamma mottagningsförhållanden, att prov i Västtyskland visat att FM/FM-kompandersystemet är att föredra framför pilottonsystemet vid låga fältstyrkor samt att FM/FM-kompandersystemet för stereomottagning ger nästan samma täckning som för mono; utomhusantennerna fordras i regel inte för detta system. Kommunstyrelsen förordar därför stereo i P 1, P 2 och P 3 enligt FM/FM-kompandersystemet. Vidare förordas att möjligheterna till ökad sändningstid för utbildning tas till vara genom kanalklyvning vissa tider i P 1.

4 TV-reklamfrågan

4.1 Utredningen

Reklamutredningen har prövat frågan om införande av reklam i televisionen utifrån en allmän värdering av reklamens roll i samhället och dess verkningar i olika avseenden. En utgångspunkt har därvid varit att överflyttning av reklam till televisionen skulle medföra ökade ekonomiska svårigheter för nu existerande reklammedier. Inverkan på dagspressens nyhetsförmedling och opinionsbildande verksamhet har särskilt beaktats. Utredningen har också bl. a. belyst frågan om den inverkan som de nya kommunikationssätten (kabel-TV, videogram och satellitrundradio) kan få på televisionens värde som reklammedium.

Utredningen har bedömt konsekvenserna av eventuell TV-reklam på grundval av en konkret modell för hur reklamsändningar i den svenska televisionen skulle kunna utformas. Modellen bygger delvis på utländska erfarenheter. Utredningen ser modellen som tekniskt genomförbar, men framhåller att den inte får ses som ett förslag från utredningens sida. Enligt modellen skall Sveriges Radio, efter medgivande av Kungl. Maj:t, överlåta sin ensamrätt i vad den avser reklamsändningar i television till ett fristående företag, organiserat som ett av staten ägt aktiebolag. Riktlinjerna för dess verksamhet fastställs genom ett avtal med Kungl. Maj:t. Nettointäkterna skall inlevereras direkt till statsverket

utan specialdestination.

TV-reklamföretaget, som inte självt skall producera reklamprogram, får till uppgift bl. a. att fördela sändningstid och sammanställa annonserna till reklamblock, som överlämnas till Sveriges Radio för sändning. Reklamblocken skall sändas på bestämda tider i båda TV-kanalerna i anslutning till de nyhetssändningar, som sänds på fasta tider. Genom bild- och ljudsymboler avgränsas reklamprogram från reguljära program. Man räknar med en sändningstid om 12 minuter per kanal och helgfri dag. Som motvikt mot reklamen krävs ökad konsumentupplysning i televisionen.

Enligt utredningen är radioansvarighetslagens regler om ansvar och skadeståndsskyldighet för yttrandefrihetsbrott i radioprogram tillämpliga även på TV-reklamprogram. Utredningen förutsätter vidare att program-innehållet granskas inom TV-reklamföretaget på sätt som svarar mot Sveriges Radios granskning av program som kommer i fråga för etersändning. TV-reklamsändningen skall dessutom bli föremål för efterhandsgranskning, av KO i vad avser annonsens kommersiella innehåll och i övrigt av radionämnden.

Utredningen har sökt bedöma TV-reklamens effekter i en rad olika avseenden. Detta har bl. a. skett på grundval av fakta och erfarenheter från länder med kommersiell television. TV-reklamens andel av de totala utgifterna för s. k. A-mediareklam, dvs. press-, utomhus-, film-, TV- och ljudradioreklam, uppskattas till något mer än en femtedel.

Erfarenheter från utlandet tyder på att intäkterna av TV-reklam till övervägande del representerar en överflyttning från pressen. Vid den omfattning av TV-reklamen som förutsätts i modellen, skulle dags- och fackpressen förlora inemot 20 % av sina annonsintäkter till televisionen och populärpressen omkring 30 %. För utomhusreklam och särskilt filmreklam bedöms den procentuella nedgången bli ännu större.

TV-reklamens fördelning mellan olika varugrupper uppvisar en betydande överensstämmelse från land till land. De produkter som är starkt representerade i TV-reklamen utmärks av hög köpfrekvens, relativt hög förädlingsgrad, reklamintensitet klart över genomsnittet samt konkurrens mellan ett fåtal säljare. Dagligvaror som livsmedel och drycker samt kemisk-tekniska hushållsprodukter svarar för betydligt större del av TV-reklamen än av reklamen i övrigt.

Med utgångspunkt från konsumentvaruföretagens nuvarande reklamanslag uppskattar utredningen antalet tänkbara TV-annonsörer till ca 200 räknat över en flerårsperiod, troligen lägre under ett och samma år. TV-reklamen torde bli mer företagskoncentrerad än annan reklam. Företag med liten omsättning och små reklamanslag skulle endast undantagsvis förekomma som TV-annonsörer. En satsning på TV-reklam för ett par hundra tusen kronor förutsätter i allmänhet ett totalt reklamanslag på ca en miljon kronor, då TV-reklamen i regel endast utgör en del av företagets reklaminsatser.

Enligt de ekonomiska kalkylerna beräknas annonsörernas utgifter för TV-reklam bli högst 230 milj. kr. Efter avdrag för produktionskostnader skulle bruttointäkterna uppgå till högst 200 milj. kr. Utredningen har räknat med att TV-reklamens införande skulle medföra en ökning av reklamen i alla A-medier tillsammans med 50 milj. kr. Återstoden av företagens TV-reklamutgifter, dvs. ca 180 milj. kr., skulle motsvaras av minskad annonsering i pressen och övriga nu utnyttjade A-medier.

För sitt ställningstagande har utredningen ingående granskat olika argument för och emot införande av reklam i televisionen.

Granskningen av framförda argument för TV-reklam ger, enligt utredningen, inte vid handen att påtagliga fördelar från samhällets sida skulle vinnas vid införande av sådan reklam. TV-reklam kan utnyttjas endast av ett fåtal, i allmänhet mycket stora företag. De flesta är dagligvaruföretag med internationell marknad. En intensivare reklamkonkurrens på dessa områden torde främst leda till höjda priser och får betraktas som ett hinder för en från konsumentsynpunkt effektiv pris- och kvalitetskonkurrens. En viss förstärkning av koncentrationstendenserna skulle också bli följden. För annonsörer med mindre reklamanslag kan reklam i televisionen inte bli aktuell.

I argumenteringen för TV-reklam hänvisas bl. a. till att reklamintäkterna skulle kunna bidra till att finansiera den allmänna programverksamheten. Utredningen finner dock att det statsfinansiella värdet av TV-reklam är obetydligt. Efter nödvändiga avdrag bl. a. för sändnings- och administrationskostnader, kompensationer till pressen, ökad konsumentupplysning, ökat behov av reklamstatistik och forskning samt med hänsyn tagen till vissa skatteeffekter skulle den finansiella nettobehållningen utgöra 75–115 milj. kr. Även om hela detta belopp tillfördes rundradioverksamheten skulle det täcka mindre än en femtedel av verksamhetens kostnader, vilket endast skulle motsvara ett bidrag på 35 kr. per år och hushåll med TV-apparat. Utredningen framhåller emellertid att det skulle få allvarliga konsekvenser för Sveriges Radios integritet, om reklamintäkter används som finansieringskälla för rundradiosändningar.

Det har också hävdats att övergång till TV-reklam skulle minska reklamens anspråk på reala resurser och därigenom ge upphov till effektivitetsvinster, samhällsekonomiskt sett. Utredningen delar inte denna uppfattning. Argumentet att TV-reklam samhällsekonomiskt sett skulle innebära resursbesparingar är enligt utredningens uppfattning inte hållbart. Televisionen är visserligen ett effektivt medium i den meningen att en stor krets av hushåll kan nås med relativt små resursinsatser. Fördelarna gäller dock i första hand massdistribuerade märkesvaror. Utredningen uppskattar totalvärdet av resursbesparingar i produktionen av reklaminslag till ca 50 milj. kr. per år. Det rör sig endast om en resursbesparing i begränsad bemärkelse, då hänsyn endast tagits till sändarsidans resursförbrukning. Värdet av alternativ användning av den attraktiva sändningstiden har t. ex. ej beaktats. Mot den tämligen begränsade kostnadssänkning, som uppkommer för reklamens sändare,

måste ställas betydande merkostnader bl. a. i form av tidsförluster för av reklamslagen ointresserade TV-tittare. Om hänsyn tas till alla relevanta kostnader, får en överflyttning av reklam till televisionen enligt utredningens mening antas leda till sänkt effektivitet, samhällsekonomiskt sett.

Utvecklingen på kommunikationsteknikens område har även anförts som motiv för införande av TV-reklam. Det har sålunda hävdats att utländska reklamsändningar skulle kunna nå svenska hushåll exempelvis via satellitsändningar. Utredningen avvisar detta argument bl. a. med hänvisning till gällande internationella överenskommelser på området. Reklam kan också sändas via kabel-TV och videogram. TV-sändningar via kabel, förutsätter dock ett mediepolitiskt beslut av statsmakterna. Den framtida utvecklingen i fråga om användningen av kabel-TV och videogram bör dock följas med uppmärksamhet. Man bör även överväga om en ytterligare reglering av området är motiverad, anser utredningen.

Argumenten mot TV-reklam har indelats i tre kategorier, nämligen sådana som rör TV-politik, presspolitik och konsumentpolitik.

Vad beträffar argument som rör TV-politik framhåller utredningen att radiolagens stadgande om opartiskhet och saklighet är det mest centrala kravet på programverksamheten. Eftersom reklamen har karaktären av en starkt subjektiv partsinlaga som får stå oemotsagd, är det enligt utredningen uppenbart att ett införande av TV-reklam skulle innebära ett klart avsteg från principen om opartiskhet och saklighet. Utredningen hävdar även att TV-reklam starkt skulle förändra mediets karaktär. Publiken skulle inom samma medium möta två typer av programutbud, varav det ena helt partsdominerat. Reklamsändningar skulle även försvåra televisionens programpolitik och påverka programverksamheten. Förekomsten av reklamblock i televisionen vid vissa bestämda och attraktiva tider kan, enligt utredningen, inte undgå att påverka den övriga tidsplaneringen och möjligheten att sända andra program t. ex. barnprogram. Utredningen befarar också att det kan uppkomma ett långsiktigt tryck från annonsörerna att söka säkerställa höga publiksiffror i anslutning till reklamblocken.

I fråga om argument som rör presspolitik understryks redan i direktiven till utredningen, att TV-reklam inte bör införas, om därigenom de ekonomiska möjligheterna för pressens opinionsbildande verksamhet skulle äventyras. Enligt utredningens mening föreligger betydande risker för att pressens nyhetsförmedlande och opinionsbildande uppgift skulle försvåras om TV-reklam införs. För morgontidningarna utgör annonsintäkterna ca 60 % av de totala intäkterna. En stor del därav härrör från märkesvaruannonseringen, där konkurrensen från en eventuell TV-reklam skulle bli mycket stark. Anpassningsmöjligheterna vid inkomstbortfall skiftar starkt mellan olika kategorier av tidningar. För många andratidningar och tidningar i jämnt konkurrensläge torde möjlighet saknas att undvika påtagliga ekonomiska effekter vid införande av TV-reklam. Utredningen uppskattar att ett införande av reklam i

televisionen skulle medföra ett årligt bortfall av annonsintäkter (brutto) för pressen om ca 115 milj. kr. i 1970 års priser. Av detta skulle ca 70 milj. kr. falla på dagstidningarna. Nettointäktsbortfallet beräknas för pressen till 70-95 milj. kr., varav 45-60 milj. kr. avser dagspressen. Relativt sett torde andratidningar drabbas hårdare än förstатidningar bl. a. därför att nedskärningar i företagens annonsering framför allt går ut över andratidningarna. Kompensation till i första hand andratidningarna bedöms kräva ett årligt ersättningsbelopp om ca 25 milj. kr. Skulle bortfallet av nettointäkter hos alla dagstidningar kompenseras stiger beloppet till ca 50 milj. kr. Utsträcks compensationen även till andra delar av pressen, blir beloppet väsentligt högre.

K o n s u m e n t p o l i t i k e n syftar till att stödja och förbättra konsumenternas ställning på marknaden. Ett införande av TV-reklam skulle medföra att reklamvolymen ökar och att ökningen koncentreras till vissa fåtalsmarknader inom dagligvarusektorn, dvs. områden med mycket hög reklamintensitet. En ytterligare ökning av reklamen på dessa områden kan inte ha något informationsvärde för hushållen. TV-reklamens lägre informationshalt och större suggestionsförmåga kan på vissa varuområden tvärtom medföra att konsumenternas underlag för inköpsbeslut och planering försämrats. TV-reklamen medför – främst genom mediets låga selektivitet – intrång och tidsförlust för allmänheten. Det kommer inte att vara möjligt att skydda särskilt känsliga konsumentgrupper, t. ex. barnen. Ett införande av TV-reklam skulle alltså, enligt utredningen, motverka konsumentpolitikens syften.

Sammanfattningsvis konstaterar utredningen att ett införande av reklam i televisionen skulle medföra betydande skadeverkningar på TV-politikens, presspolitikens och konsumentpolitikens områden. Inom varje område för sig skulle skadeverkningarna bli så stora att de ensamma utgör tillräckligt skäl mot införande av TV-reklam. En samlad bedömning av alla tre områdena förstärker ytterligare denna slutsats. Utredningen avstyrker därför bestämt att reklam införs i televisionen.

Utredningen har även behandlat frågan om r e k l a m i l j u d r a d i o n. I den svenska debatten har reklam i ljudradion ofta framställts som komplement till resp. substitut för reklam i televisionen. Utredningen konstaterar att de principiella resonemang kring reklam i televisionen, som förts, i stor utsträckning är tillämpliga även på reklam i ljudradion. Utredningen förutsätter att de regler som skulle gälla för reklam i televisionen, t. ex. sammanförande av inslagen till block, även skulle gälla för reklam i ljudradion. Utredningen finner dock ej anledning att presentera några modeller för reklam i ljudradion. Enligt en överslagskalkyl skulle kostnaderna för ljudradioreklamen troligen uppgå till ett par procent av kostnaderna för den totala A-mediereklamen. Om ljudradion skulle bli det enda reklambärande etermediet, skulle efterfrågan på radioreklam bli större. Kostnaderna torde då utgöra 3-4 %.

Vid sina överväganden av vilka konsekvenser ett införande av reklam i ljudradion skulle medföra har utredningen bedömt det sannolikt att speciellt andratidningarna skulle få svårigheter. I synnerhet regionala

reklamsändningar kan antas negativt påverka annonseringen i andratidningarna, som är särskilt beroende av sin lokala annonsering. Utredningen finner att det därför krävs mycket starka skäl för att införa reklam i ljudradion. Då utredningen inte anser att några sådana skäl föreligger, föreslås att reklam inte införs i ljudradion.

Utredningen lägger också fram förslag om bl. a. utbildning inom reklamområdet. Enligt utredningen talar många skäl för ett ökat statligt engagemang inom utbildningen på detta område. Kravet på utbildning rörande reklamen har accentuerats sedan statsmakterna under de senaste åren beslutat flera åtgärder som innefattar skärpta krav på reklamen. Främst mot denna bakgrund och mot de vidgade informationsuppgifter, som reklamutredningen förutser för reklamen, finner utredningen det angeläget att staten tar ansvaret för reklamutbildningen. Målen för en sådan utbildning bör stå i samklang med målen för samhällets konsumentpolitik. Reklamutbildningen bör inte bedrivas isolerat utan vara integrerad med utbildning för annan informationsverksamhet. Detta skulle, som 1968 års utbildningsutredning (U 1969:47) (U 68) föreslår, kunna tillgodoses genom att en linje för kommunikations- och reklamutbildning inrättades inom högskolesektorn för kultur och information. Reklamutredningen ansluter sig därför till U 68:s förslag och förutsätter att detta läggs till grund för statsmakternas beslut.

Reservation

En minoritet inom utredningen bestående av ledamöterna Johnsson och Wiege har reserverat sig i fråga om införande av reklam i television och ljudradio. De anser att utredningens modell utgör en väl avvägd kompromiss mellan konsument-, publik- och annonsörsintressen och förordar därför att reklam i televisionen införs i enlighet med modellen.

Enligt reservanterna innebär TV-reklam för annonsörerna möjligheter till en effektivisering av marknadsföringen och för konsumenterna en snabbare och mer lättillgänglig information. Utredningens bedömning av TV-reklamens effekter på dagspressen och TV-programmen är betydligt överdriven, anser reservanterna. TV-reklamen skulle dessutom lämna icke föraktliga intäkter, som kunde disponeras för exempelvis finansieringen av rundradioverksamheten.

Frågan om reklam i ljudradion bör bedömas från olika utgångspunkter beroende på om reklam införs i televisionen eller ej, anser reservanterna. Om reklam införs i televisionen, föreslås att lokal eller regional ljudradioreklam också införs. Om däremot reklam inte införs i televisionen, föreslår reservanterna införandet av såväl rikstäckande ljudradioreklam som regional eller lokal sådan. En anpassning av TV-modellen för ljudradioreklam föreslås också. Enligt reservanterna är regionala/lokala reklamsändningar av stort värde för detaljhandeln och

för marknadsförare med geografiskt begränsade marknadsområden. Då utredningen inte djupare penetrerat frågan om radioreklam, föreslår reservanterna en kompletterande snabbutredning på radioområdet, som främst bör förbereda en försöksverksamhet under ett år. Reklamsändningar i ljudradion innebär, enligt reservanterna, ett för konsumenterna värdefullt tillskott av information om varor och tjänster. Detta gäller inte minst konsumenterna i glesbygder. Genom den regionala/lokala uppdelningen skapas också förutsättningar för ett komplement till information via lokalpressen.

Särskilda yttranden

Ledamöterna Winqwist och Wärneryd, vilka tillhör majoriteten, har preciserat sina ståndpunkter i TV-reklamfrågan i särskilda yttranden.

Winqwist skulle ha föredragit att direktiven gjort det möjligt att diskutera bl. a. TV-reklam som finansieringskälla för ett från Sveriges Radio fristående rundradioföretag.

Wärneryd anser att frågan om TV-reklam bör omprövas i samband med en allmän översyn av samhällets samlade mediepolitik.

4.2 Remissyttrandena

Reklamutredningens förslag att reklam inte införs i televisionen och ljudradion tillstyrks av majoriteten av remissinstanserna däribland *dåvarande kulturrådet, KO, konsumentverket, länsstyrelserna i Uppsala, Kronobergs och Norrbottens län, 1972 års pressutredning, Landstingsförbundet, LO, TCO, LRF, Centerns ungdomsförbund, Klys, KRO, KF, Sveriges Radio, Svensk industriförening, Pressens samarbetsnämnd och Sveriges sociologförbund. NO* biträder i huvudsak förslaget.

Utredningens förslag om utbildning inom reklamområdet biträds av remissinstanserna över lag.

Vissa remissinstanser bl. a. *Göta hovrätt, postverket, televerket, SCB, kommerskollegium, marknadsdomstolen och Näringslivets delegation för marknadsrätt* tar inte ställning till huvudfrågan om reklam bör införas i televisionen och ljudradion. Synpunkter på olika delar av förslaget framförs dock.

Ett tiotal remissinstanser tillstyrker att reklam införs i televisionen och ljudradion i stort sett i enlighet med utredningsmodellen, nämligen bl. a. *Moderata ungdomsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen gemensamt med Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund, Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare, handelskamrarna i Göteborg och Karlstad (gemensamt), han-*

handelskammaren för Örebro och Västmanlands län, Svenska reklambyråförbundet, Svenska annonsörers förening, SKAP och Sveriges reklamfilmproducenter. Östergötlands och Södermanlands handelskammare, som i princip tillstyrker införandet av reklam i televisionen, anser att resultatet av 1972 års pressutredning bör avvaktas innan definitivt beslut i frågan fattas. *SHIO och Sveriges köpmannaförbund* ställer sig positiva till införandet av reklam i televisionen om förutsättningar föreligger för en mer flexibel och decentraliserad organisation, som t. ex. medger regional distribution. Flera av instanserna ansluter sig till reservanternas mening.

Oavsett inställning till TV-reklamfrågan uttalar sig flertalet instanser positivt om utredningens modell. Enligt *handelskammaren för Örebro och Västmanlands län* utgör modellen en väl avvägd kompromiss mellan konsument-, publik- och annonsörsintressen. *KF* finner att utredningens arbetsmetod med en konkret modell gett framställningen realism och skärpa och underlättat bedömningen av konsekvenserna av TV-reklam. Det från Sveriges Radio fristående reklambolaget och de fasta blocken med sändningar leder till en klar åtskillnad mellan reklamen och Sveriges Radios programverksamhet. Flera remissinstanser delar denna åsikt. *Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund i gemensamt yttrande* anser att modellen uppfyller rimliga krav beträffande programverksamhetens oberoende även om den i vissa delar uppställer onödigt rigorösa regler. Modellen bör få chansen att prövas. Däri instämmer *Svenska reklambyråförbundet* som föreslår att modellen används för provsändningar i television under en sexmånadersperiod.

Näringslivets delegation för marknadsfrågor finner utredningens framställning om ansvaret för TV-reklamens innehåll väl avvägd. Vad beträffar granskningen av TV-reklamen understryks vikten av att den praxis som utbildas vid förhandsgranskningen inom TV-reklamföretaget står i god samklang med de bedömningsprinciper som *KO* tillämpar. Vilseledande TV-reklam bör kunna stoppas med omedelbar verkan framhåller *KO*, som ser granskningen av det kommersiella innehållet som en uppgift för *KO*. Med stöd av marknadsföringslagen skulle användning av otillbörlig TV-reklam kunna förbjudas, men lagens sanktionssystem måste först ses över. Denna uppfattning delas av *marknadsdomstolen*.

Kommerskollegium anser att utredningen ej tillräckligt systematiskt sökt identifiera och värdera effekterna i olika avseenden för företagen vid ett införande av TV-reklam. För det begränsade antal företag och produkter som kommer i fråga är huvudproblemet huruvida ett bättre säljresultat till samma kostnad eller samma säljresultat till lägre kostnad skulle uppnås vid tillgång till TV-mediet. De berörda produkternas priskänslighet har inte heller undersökts. *NO* finner att utredningens beräkningar av efterfrågan på och intäkter av reklamtid präglas av osäkerhet och långtgående reservationer. Vidare fäster *NO* särskild vikt vid risken att TV-reklam på vissa områden med högggradig företagskoncentration och reklamintensitet dels kan leda till en ökning av pris- och

kostnadshöjande reklamkonkurrens och försvagad priskonkurrens, dels kan förstärka utvecklingen mot ökad koncentration genom att TV-reklam främst kan utnyttjas av stora företag. *Factu* däremot ställer sig tveksam till utredningens negativa bedömning av de effektivitetsvinster som kan göras i den totala distributionsprocessen, och därmed även samhällsekonomiskt. För vissa typer av produkter, som är aktuella för större grupper av konsumenter, skulle utan tvekan en effektivare kommunikation till lägre kostnad kunna uppnås genom TV-reklam.

En del remissinstanser kommenterar av utredningen redovisade argument för TV-reklam bl. a. i fråga om fördelar för annonsörerna, samhällsekonomiska resursbesparingar och reklamintäkterna som finansieringskälla för rundradioverksamheten. *Svenska arbetsgivareföreningen gemensamt med Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund* anför bl. a. följande skäl för införande av TV-reklam, nämligen TV-mediets effektivitet, dvs. låg kostnad per kontakt samt snabbhet, möjlighet att kombinera ljud, bild och text, möjlighet till hänvändelse- och påminnelse-reklam genom kombination pressannonsertrycksak-TV, stimulans av konkurrensen på mediemarknaden, möjlighet för leverantörer, särskilt vid regionala sändningar, att balansera inköpskoncentrationen inom handeln genom att vända sig direkt till konsumenten. Dessa synpunkter delas bl. a. av *SHIO, Sveriges köpmannaförbund* och *Svenska reklambyråförbundet*. Ett övergripande syfte med reklamen är, enligt *Skånes handelskammare*, att få ett så effektivt system för producentinformation genom reklam till konsumenterna som modern masskommunikationsteknik medger. *Svenska annonsörers förening* påpekar att TV-reklam skulle leda till en effektivisering av marknadsföringen av varor och tjänster. *Svensk industriförening* intar, som företrädare för den mindre industrin, en i förhållande till övriga näringslivsrepresentanter avvikande mening. Enligt föreningen skulle ett införande av TV-reklam ensidigt gynna storföretagen och bl. a. resultera i en försvagning av marknadsekonomi. *Pressens samarbetsnämnd* anser i likhet med utredningen, att TV-reklamens fördelar för annonsörerna är begränsade till ett fåtal i allmänhet mycket stora företag.

Svenska arbetsgivareföreningen gemensamt med Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund finner det felaktigt av utredningen att belasta den statsfinansiella kalkylen med kostnaderna för utbyggd konsumentinformation, forskning och statistik. Om man i övrigt accepterar utredningens egna beräkningar skulle då en mer rättvisande nettointäkt för staten vara 110-140 milj. kr. i 1970 års priser, vilket utslaget per hushåll med TV-mottagare gör 50 kr. per år. *Stockholms handelskammare, handelskammaren för Örebro och Västmanlands län, Svenska annonsörers förening* m. fl. anser att reklamintäkterna, även om de inlevereras till statskassan, bör användas för att förbättra programutbudet i televisionen. Enligt *Moderata ungdomsförbundet* synes kraven på förbättringar i programverksamheten inte kunna tillfredsställas utan reklam i radio och television. Denna uppfattning delas inte av *Klys* m. fl.,

som anser att alltför viktiga argument av allmänpolitisk och kulturpolitisk art talar för principen om reklamoberoende television. *LRF* och *Pressens samarbetsnämnd* delar utredningens uppfattning att det statsfinansiella värdet av TV-reklam får betraktas som relativt obetydligt. Samarbetsnämnden finner att TV-reklam inte heller samhällsekonomiskt skulle innebära en effektivare reklam.

LRF anser att kabel-TV kan komma att bli ett ekonomiskt hot mot landsortspressens ekonomi och att även kassett- och bildskivereklam kan bli ett hot mot pressen, kanske i längden lika stort som om reklam infördes i etermedierna. Enligt *KF* kan förändringar inom kommunikationstekniken leda till ett förändrat utgångsläge vid bedömningar av TV-reklamfrågan.

De av utredningen framförda TV-politiska, presspolitiska och konsumentpolitiska argumenten mot TV-reklam, som i stort sett delas av de remissinstanser som ställt sig bakom utredningens förslag, behandlas av flertalet instanser.

Vad gäller argument som rör TV-politik efterlyser *Klys* en mera ingående penetrering av TV-reklamens inverkan på Sveriges Radios programpolitik, både den inverkan som skulle uppstå vid införande av reklam i televisionen och den som redan sker i form av smygkommersialisering. En kommersialisering av programutbudet skulle uppstå genom långsiktig påverkan på de program, som skall placeras i anslutning till reklamen och genom en alltmer publikfriande kanalkonkurrens på bästa tittartid. De reella möjligheterna att nå ut till tittarna med kulturella, folkbildande eller samhällskritiska program beskärs därigenom med vittgående konsekvenser för Sveriges Radios kulturpolitiska mål och ansvar menar *Klys*, som särskilt vill betona detta argument mot TV-reklam. Även *Moderata ungdomsförbundet* ser allvarligt på förekommande smygreklam.

VO anser att utredningens modell i allt väsentligt säkerställer fortsatt integritet i programverksamheten. Utredningens farhågor att reklamsändningar kommer att bryta mot radiolagens krav på opartiskhet och saklighet delas inte av *KF*, som anser att modellen skapar goda garantier för att publiken skall uppleva en klar skillnad mellan reklamsändningarna och programmen. *Sveriges Radio* anser att principen om opartiskhet i programutbudet svårigen kan upprätthållas ens med en mycket kraftig utökning av konsumentupplysningen i televisionen, vilket i sin tur skulle innebära en begränsning av företagets möjligheter att självständigt och oberoende utforma programverksamheten.

I fråga om press-politik framhåller *1972 års pressutredning* att en stor del av tidningarna har ekonomiska problem trots statligt presstöd. Införandet av reklam i televisionen skulle innebära ett allvarligt hot mot en betydande del av den svenska pressen. Troligen blir andratidningarna särskilt hårt drabbade. Det torde enligt pressutredningen vara mycket svårt att göra sådana överföringar av televisionens reklamintäkter till tidningarna att inkomstbortfallet elimineras. Just den press, som har det

mest bekymmersamma ekonomiska läget, kommer troligen att drabbas hårdast av reklam i televisionen och även få svårast att finna möjligheter till kompensation. *Landstingsförbundet*, som understryker vikten av ett system för kompensation till pressen om TV-reklam införs, betonar att också reklam i radio för dagspressen, speciellt andratidningarna, skulle medföra betydande nackdelar.

LRF hävdar att den enda acceptabla linjen för kompensation till pressen vid införande av reklam i televisionen är att press som mister intäkter på grund av TV-reklamen skall erhålla kompensation. *LRF* tänker då särskilt på fack- och populärpress, inberäknat fackförbunds- och organisationspress. Ett på grund av reklam-TV ytterligare utbyggt statligt presstödet leder till ett ökat statsberoende för pressen, vilket enligt *LRF* inte är eftersträfvansvärt. *Moderata ungdomsförbundet* finner det föreslagna presstödet vid eventuell TV-reklam tilltalande. Samtidigt framhålls att pressens ekonomi troligen är mer avhängig av redan befintliga faktorer än av ett införande av TV-reklam. *KF* pekar på att reklamfattiga tidningar kan komma att upplevas som mindre läsvärda, vilket i sin tur kunde leda till minskade intäkter även från prenumeration och försäljning av lösnummer. De negativa effekterna på pressens situation måste därför, enligt *KF*, tillmätas stor betydelse.

Då andratidningar med lokal spridning har en så liten del av den rikstäckande märkesannonseringen anser *Östergötlands och Södermanlands handelskammare* samt *Svenska arbetsgivareföreningen gemensamt med Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund* det mindre sannolikt att dessa tidningar skulle drabbas särskilt hårt vid eventuell TV-reklam. Detta hindrar dock inte, att hänsyn till pressen utgör ett vägande skäl mot införande av TV-reklam. Genom det föreslagna presstödet bör skadeverkningarna emellertid kunna begränsas, menar förbunden.

Stockholms handelskammare är medveten om att TV-reklam skulle medföra inkomstbortfall för pressen men menar att de presspolitiska problemen kan lösas. En förutsättning för införandet av TV-reklam är dock att pressen kompenseras för annonsbortfallet på ett tillfredsställande sätt. *Pressens samarbetsnämnd* understryker starkt att ett införande av reklam i televisionen skulle få utomordentligt allvarliga konsekvenser för pressen. Inte ens vid mycket generöst utformade ersättningsregler kan risken för försämring av betingelserna för pressens nyhetsförmedling och opinionsbildande verksamhet uteslutas. Förlusten av märkesvaruannonser innebär också att tidningarna går miste om ett inte oväsentligt läsvärde. Samarbetsnämnden ansluter sig till utredningens uppfattning att andratidningarna relativt sett skulle drabbas hårdare än förstатidningarna. Enligt nämnden måste utredningens beräkningar av annonsintäktsbortfallet betraktas som mycket osäkra. *Factu* befarar att tillräcklig ekonomisk kompensation inte skulle komma fackpressen till del. Förekomsten av ekonomiskt svaga tidningar skall inte utnyttjas som motiv för ett

vidmakthållande av förbud mot reklam i etermedierna anser däremot *SKAP*, som föreslår att tidningsstöd i stället skall åstadkommas genom exempelvis omkonstruktion av reklamskatten.

Omfattningen av intäktsbortfallet för pressen framstår som högst osäkert och kompensationsmöjligheterna kommer att klarläggas först sedan pressutredningen framlagts, påpekar *NO*. Om det skulle visa sig att en eventuell TV-reklam blott i relativt ringa omfattning skulle öka ett redan av andra skäl nödvändigt presstöd, kan dock enbart detta knappast tas till intäkt för en fortsatt avvisande inställning till TV-reklam, framhåller *NO* vidare.

I fråga om skäl som rör konsumentpolitik välkomnar flertalet remissinstanser utredningens förslag om utvidgad konsumentupplysning i televisionen. Många, bland dem *NO*, *KF*, *Moderata ungdomsförbundet* samt *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges grossistförbund i gemensamt yttrande*, anser att en utbyggnad av de konsumentinformativa programmen inte får göras beroende av ett eventuellt införande av TV-reklam.

Stockholms handelskammare framhåller att det föreligger ett behov för näringslivet att få tillgång till ett rikstäckande medium av det slag televisionen utgör. Ökade informationsmöjligheter kan innebära en ökad konkurrens mellan företag vilket ytterst kommer konsumenterna till godo. Enligt *Svenska reklambyråförbundet* är annonser i etermedierna ett ovärderligt hjälpmedel för konsumenten att skaffa sig bättre kunskap om utbudet av varor och tjänster och för producenten att nå kontakt med konsumenterna.

Vid en bedömning av TV-reklamfrågan från de konkurrens- och därmed konsumentsynpunkter, som *NO* har att företräda, måste enligt *NO* hänsyn tas till informationseffekterna. Även om vissa positiva effekter kan tänkas måste relativt stor vikt läggas vid att TV-reklam är mindre informativ än annan reklam. Genom att TV-reklam troligen kommer att utnyttjas av stora företag med riksomfattande marknadsföring av märkesvaror understöds koncentrationstendenserna, vilket ofta har kostnadshöjande konkurrens till följd, anser *NO* vidare.

Konsumentverket understryker särskilt de risker ur konsumentpolitisk synpunkt som ett införande av TV-reklam skulle innebära när det gäller effekterna på konsumenternas köpbeteenden, hushållens informationsinhämtande och större planeringsproblem. När det gäller en eventuell TV-reklams påverkan på konsumenternas köpbeteende är utredningen överdrivet försiktig i sin bedömning, menar *NO*. Införandet av TV-reklam med dess låga selektivitet och ofta bristfälliga informationshalt kan medföra en utveckling av reklamen rakt motsatt den önskvärda, framhåller *KO*, som delar utredningens uppfattning, att starka konsumentpolitiska skäl talar mot TV-reklam.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som instämmer i utredningens huvudargument mot TV-reklam, vill dessutom åberopa regionalpolitiska skäl, innebärande att den mindre och medelstora industrins konkurrensför-

måga skulle inskränkas vid TV-reklam, som huvudsakligen gynnar stora företag.

Då det med hänsyn till pågående pressutredning ej kan anses klargjort om de negativa effekterna för pressen kan elimineras genom någon form av presstöd, anser *NO* det inte klarlagt, att intresset av ökad konkurrens på mediemarknaden och andra skäl för reklam i etermedierna f. n. väger starkare än de press- och konsumentpolitiska risker som synes förbundna med sådan reklam. Å andra sidan finner *NO*, att de grunder utredningens ställningstaganden baseras på är mycket osäkra och därför knappast motiverar ett kategoriskt avvisande av all reklam i svenska etermedier, men att utredningen ändå gjort sannolikt att TV-reklam skulle få en negativ inverkan i främst presspolitiskt och konsumentpolitiskt avseende.

KF, som i huvudsak delar reklamutredningens bedömningar och slutsatser, tillmäter inte argumenten mot TV-reklam samma styrka som utredningen. Enligt *KF*'s uppfattning krävs det dock mycket starka skäl för att öppna etermedierna för reklam. Då, enligt *KF*, sådana skäl f. n. inte föreligger, bör reklam i televisionen inte införas.

LO finner skadeverkningarna på TV-politikens, presspolitikens och konsumentpolitikens områden, vid reklam i television och radio, vara av så allvarlig art att *LO* bestämt motsätter sig att reklam införs i etermedierna.

Sveriges sociologförbund menar att införandet av TV-reklam i alla avseenden strider mot samhällets sociala, politiska och kulturella mål. *Dåvarande kulturrådet* avvisar reklam i television och radio med den motiveringen att etermedierna bör ses som kulturpolitiska instrument och att reklamverksamhet i dessa medier skulle hindra uppfyllandet av de kulturpolitiska mål, som uppställts för rundradioverksamheten i landet. Enligt *Klys* räcker det inte med att avvisa TV-reklam. Den reklamfria televisionen måste avkommersialiseras och Sveriges Radio rustas upp som kulturinstitution.

Endast ett fåtal remissinstanser tar upp frågan om införande av reklam i ljudradion, däribland *Moderata ungdomsförbundet*, *Skånes handelskammare*, *handelskamrarna i Göteborg och Karlstad (gemensamt)*, *Svenska reklambyråförbundet*, *Svenska annonsörers förening* och *SKAP*, som redovisar en positiv inställning. *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges grossistförbund i gemensamt yttrande* beklagar att frågan om ljudradioreklam över huvud taget inte utretts och föreslår en skyndsam utredning av frågan, oavsett om reklam införs i televisionen eller inte. Modellen för TV-reklam skall även kunna användas för reklam i ljudradion. Förbunden framhåller, att flera av de invändningar som gjorts mot TV-reklam, t. ex. beträffande suggestionskraft och integritetsstörning, inte är tillämpliga när det gäller radion. Från konsumentsynpunkt särskilt intressant är att använda radioreklam lokalt eller regionalt. Mindre företag kan därigenom få tillgång till en informationskanal som svarar mot deras behov, påpekas

också. *Svenska reklambyråförbundet* anser att utformningen av radioannonseringen skyndsamt bör utredas så att försökssändningar kan inledas samtidigt med TV-provsändningarna. Radioannonsering kan betraktas som ett naturligt komplement på det lokala planet till TV-annonseringen, menar man. *SHIO* är beredd tillstyrka reklam i radio och television, endast om förutsättningar för en mer flexibel och decentraliserad organisation av sändningarna föreligger. *SKAP* vill prioritera radioreklam framför TV-reklam. Enligt *NO* hade det varit av värde om utredningen mera ingående analyserat för- och nackdelar med att låta ljudradioreklam ge erfarenheter inför en eventuell ny prövning av TV-reklamfrågan. *LRF* och *Pressens samarbetsnämnd* delar utredningens uppfattning att reklam i ljudradion troligen skulle drabba den regionala och lokala pressen hårdare än den centralstyrda TV-reklamen. *KO* finner utredningens skäl mot införande av ljudradioreklam övertygande.

Några remissinstanser framför särskilda synpunkter på utbildningen inom reklamområdet. *KO*, *KF* m. fl. framhåller att utbildningen bör få en inriktning som överensstämmer med samhällets konsumentpolitik. *Näringslivets delegation för marknadsrätt* betonar att reklamen också har viktiga rättsliga aspekter, som bör uppmärksammas både i utbildning och forskning samt efterlyser en standardisering av kursfordringarna i förslagsvis tre kategorier. *Sveriges reklamfilmproducenter* understryker vikten av att audiovisuella medier får en dominerande plats i utbildningsprogrammet.

5 Föredraganden

5.1 Reformverksamhet på radio- och TV-området

I det moderna samhället spelar massmedierna en central roll. De bryter provinsiell och nationell isolering och bidrar till den orientering som är nödvändig för ett engagemang i samhällsdebatt och kulturliv. Genom massmedierna tillgodoses också en viktig del av vårt behov av upplevelser, förströelse och underhållning.

Med tanke på den nyckelställning som massmedierna har är det väsentligt att dessa utvecklas så att de utgör instrument för en demokratisk samhällsutveckling. Garantier måste skapas för en vidsträckt yttrandefrihet och för en mångfald i utbudet. Kontakter måste utvecklas mellan publiken och dem som arbetar i massmedierna.

I den diskussion om förhållandena på massmedieområdet som ständigt måste föras är det naturligt att radio- och TV-verksamheten får en framträdande plats. Ansvaret för radio- och TV-sändningarna har med ensamrätt anförtratts Sveriges Radio, som därigenom fått den speciella förpliktelsen att utgöra en rundradio i allmänhetens tjänst.

Statsmakternas ställningstaganden till radio- och TV-verksamhetens inriktning och organisation kommer till uttryck i de grundläggande riksdagsbesluten angående rundradioverksamheten och vidare i radiolagen (1966:755, omtryckt 1972:240), radioansvarighetslagen (1966:756) och det avtal som träffats mellan staten och Sveriges Radio. Lagarna och avtalet innehåller principiellt hållna riktlinjer. Inom ramen för dessa ankommer det på radioföretaget att självständigt utforma verksamheten. Genom denna ordning skapas garantier för att radio- och TV-verksamheten kan utformas oberoende av påtryckningar utifrån.

Det nu gällande avtalet är tecknat för en tioårsperiod och är giltigt till den 1 juli 1977. Inför utgången av avtalsperioden har en parlamentarisk utredning, radioutredningen (U 1974:08), fått i uppdrag att pröva vilka riktlinjer som skall läggas till grund för den fortsatta rundradioverksamheten.

Av de direktiv som 1974 års radioutredning har fått framgår att det inte är aktuellt att förändra de grundläggande villkor som sedan länge gällt för rundradioverksamheten i vårt land. I direktiven understryks att den frihet från kommersiella hänsyn och den självständiga ställning i förhållande till myndigheter och intressegrupper som är grundval för gällande reglering av rundradions programverksamhet framstår som omistliga också för den framtida verksamheten. Detsamma gäller skyldigheten att iaktta kravet på opartiskhet och saklighet.

I utredningens uppdrag ingår däremot bl. a. att pröva erfarenheterna av den organisation som har valts för radions och televisionens verksamhet, bedöma den långsiktiga ekonomiska utvecklingen, precisera Sveriges Radios kulturpolitiska uppgifter samt diskutera hur kontakten mellan Sveriges Radio och publiken ytterligare skall kunna utvecklas.

Frågan om inriktningen och omfattningen av rundradions framtida utbildningsverksamhet utreds av utredningen (U 1971:13) angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet. Utredningsarbetet beräknas vara slutfört under våren 1975.

Statsmakernas beslut förra året om riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken (prop. 1974:28, KrU 1974:15, rskr 1974:248) innebär att denna bl. a. avser åtgärder inom radions och televisionens områden. De fastställda målen för den statliga kulturpolitiken bör alltså även avse åtgärder i fråga om dessa medier.

Det är angeläget att radio och TV-verksamheten får möjligheter att utvecklas fortlöpande. Detta är nödvändigt om det skall vara möjligt att tillgodose de krav som allmänheten ställer på verksamheten. Några angelägna reformer kan genomföras utan att resultatet av radioutredningens arbete behöver inväntas. I det följande lägger jag fram förslag om införande av lokalradio samt förslag om permanenta landsomfattande stereosändningar i ljudradion. Jag tar också upp frågan om samhällsinformation i radio och television. Mina förslag och ställningstaganden i dessa frågor grundar sig på det utredningsarbete som 1969 års radioutredning (U 1970:49) (RUT 69) redovisar i betänkandet (SOU 1973:8) Radio i utveckling. Jag lägger också fram förslag till ställningstagande med anledning av reklamutredningens (K 1967:43) betänkande (SOU 1973:10) Reklam III. TV-reklamfrågan.

5.2 Lokalradio

5.2.1 Lokalradion i ett mediepolitiskt sammanhang

De förslag som jag här lägger fram innebär en decentralisering inom ljudradioverksamheten för att i ökad utsträckning söka tillgodose regionala och lokala informationsbehov.

Förslagen skall ses mot bakgrund av de strukturella förändringar i samhället som har skett under de senaste årtiondena, däribland de förändringar som har inträffat på dagstidningsmarknaden.

En koncentrationsprocess har sedan 1940-talet pågått inom olika delar av samhället. En omfattande flyttning har ägt rum från landsbygd mot tätorter. Kraven på bättre samhällsservice i form av socialvård, utbildning, samhällsplanering m. m. har resulterat i sammanläggning av kommuner till större och ekonomiskt starkare enheter. En liknande tendens finns inom näringslivet och organisationerna. Små enheter har i stor utsträckning försvunnit eller sammanlagts med större.

En motsvarande strukturförändring kan iakttas också inom dagspressen. Sedan andra världskrigets slut har ungefär 40 % av dagstidningarna i Sverige lagts ned. Antalet var oförändrat 177 från år 1946 till 1950-talets början då de snabbt stigande kostnaderna för löner, papper och distribution skapade en ekonomiskt omöjlig situation för ett stort antal dagstidningar. Under 1950-talet försvann ett 40-tal tidningar och

under 1960-talet ytterligare ett 30-tal. Under senare år har nedläggningarna, tack vare aktiva insatser från samhällets sida genom presstöd, varit få. I dag återstår drygt ett hundratal dagstidningar om man som dagstidning räknar publikationer som utkommer med minst tre nummer i veckan.

Svårigheterna har i hög grad koncentrerats till de s. k. andratidningarna, dvs. de tidningsföretag som har en upplagemässigt större konkurrent på sin utgivningsort. En vanlig förklaring är att andratidningarna i konkurrens med den dominerande tidningen på orten tvingas hålla sina kostnader, i synnerhet de redaktionella, på en högre nivå än intäkterna tillåter. Andratidningens upplagemässiga underläge motsvaras av ett underläge också annonsmässigt. Detta innebär att den dominerande tidningen i konkurrensen åtnjuter stordriftsfördelar som följer av den större upplagan men också genom sitt överläge i fråga om annonser får extra inkomster.

Förändringarna på dagstidningsmarknaden har lett till att allt färre orter kommit att ha mer än en tidning. I landets 278 kommuner har – med ett krav på 20 procents hushållstäckning – endast ca 40 % av kommunerna tillgång till minst två tidningar av olika politisk färg.

De tendenser som här har berörts – allt större enheter inom den offentliga förvaltningen och näringslivet och allt färre tidningar – kan innebära problem som måste uppmärksammas. Om informationen om vad som händer i den egna kommunen eller organisationen inte fungerar tillfredsställande kan en förtroendeklyfta uppkomma. Dessutom minskas medborgarnas möjligheter att aktivt ta del i det demokratiska vardagsarbetet.

Ett intensivt och fritt informationsflöde är en av förutsättningarna för en fungerande och vital demokrati. Det innebär inte att man med information kan lösa alla problem. Verkliga problem och motsättningar kan inte informeras bort, men en allsidig information kan hjälpa väljare och valda att på ett rättigare sätt angripa problemen.

Informationen på olika nivåer måste gå i båda riktningarna. En press, radio och television som huvudsakligen informerade i en riktning, från beslutsfattare till medborgare, skulle inte fylla hela sin uppgift. Massmedierna bör också ge medborgare med ett angeläget budskap möjlighet att göra sin röst hörd och bör därvid vara särskilt lyhörda för eftersatta grupper. En viktig uppgift för massmedierna i ett öppet samhälle är att kritiskt granska de beslut som fattas i stat, kommun, näringsliv och organisationer.

Det förslag om införande av lokalradio som har lagts fram av RUT 69 och som efter remissbehandlingen setts över av en särskild arbetsgrupp är i detta sammanhang att beteckna som ett betydelsefullt steg mot en förbättrad samhällsinformation. Innan jag går närmare in på förslaget vill jag – med hänvisning till vad jag i det föregående har redovisat i fråga om riktlinjerna för den nuvarande rundradioverksamheten och Sveriges Radios organisation – i korthet beröra den regionala och lokala verksamhet som Sveriges Radio f. n. bedriver.

Enligt statsmakternas beslut på grundval av 1966 års proposition angående rundradions fortsatta verksamhet m. m. (prop. 1966:136, SU 1966:163, rskr 1966:388) utövas ledningen av Sveriges Radio av styrelsen och radiochefen. Företaget har vidare sex självständiga programenheter: en för ljudradion, en för TV 1, en för TV 2, en enhet för utbildningsprogram, en för utlandsprogram samt en för distrikten som tillsammans utgör en egen organisation. En självständig teknikavdelning finns också. Distriktsenheterna som f. n. är elva till antalet är självständiga i förhållande till företagsledningen på samma sätt som de tre centrala programenheterna och får årligen sina kostnadsramar fastställda enligt liknande principer som dessa. Distriktens kostnadsramar skall innefatta både riksprogramproduktionen och den regionala programverksamheten.

Inom ljudradion var utvecklingen under många år huvudsakligen inriktad på den rikstäckande programverksamheten. En mer omfattande regional produktion, där nyheterna utgör huvuddelen, startade i början av 1960-talet. Den uppgick 1965/66 till ca 1 500 timmar och hade tio år senare vuxit till över 4 000 timmar. Budgetåret 1973/74 sände den regionala ljudradion omkring 4 200 timmar eller, fördelade på Sveriges Radios distrikts- och sändningsområden, ca en timme per dag och område. Riksprogramverksamheten uppgick under samma tid till ca 18 100 timmar.

Huvuddelen av produktionen i regionalradion utgörs av nyheter, som sänds fyra eller fem gånger varje dag. Sändningarna omfattar i regel ett helt distrikt, vilket innebär att de vanligen går ut över mer än ett län. I flera fall täcker sändningarna tre eller fyra län. I något fall delas vissa sändningar inom ett distrikt på två separata nyhetsprogram, som sänds samtidigt.

En studie som har utförts av Sveriges Radios avdelning för publik- och programforskning i december 1973 visar att regionalprogrammen tillhör ljudradions mest avlyssnade. De enskilda programmen har en publik på mellan 11 och 28 % och den totala regionalradiopubliken under en dag utgör omkring 35 % av befolkningen. Från dessa riksgenomsnitt finns avvikelser, den mest tydliga är att invånarna i de nordliga distrikten är flitigare regionalradiolyssnare än de i de sydliga.

Utöver regionalradion förekommer sedan år 1970 försök med regionala televisionsprogram. Sändningarna omfattar nyhetsprogram på tio minuter vilka sänds måndag–fredag över södra och västra regionerna samt nedre och övre norrlandsregionerna. Den sammanlagda sändningstiden för den regionala nyhetsverksamheten i televisionen uppgick budgetåret 1973/74 till 2,8 timmar i veckan.

RUT 69:s förslag innebär en ytterligare decentralisering av ljudradions verksamhet. Utredningen föreslår sålunda att landet indelas i 36 lokalradioområden, med en sändningstid för var och en av stationerna på 25–30 timmar i veckan över P 3-nätet. Personalstyrkan föreslås bli 15

personer per station. Som huvudman för verksamheten föreslår utredningen ett nytt radioföretag av public-service-typ, Sveriges Lokalradio AB.

Utredningen föreslår att lokalradion skall ge en ortsanpassad information i form av nyheter, debatter och serviceprogram med samhällsinformation. Enskilda medborgare, grupper och intressen föreslås få ökade möjligheter att komma till tals. RUT 69 anser också att lokalradion allsidigt skall skildra områdets samhällsliv samt förströ och underhålla.

Över utredningen har ett stort antal remissinstanser yttrat sig. En överväldigande del av remissopinionen är klart positiv till att en lokalradio upprättas. Den kritik som uttalats gäller utformningen av förslaget.

Man kan på goda grunder anta att en liknande positiv attityd till lokalradio finns hos radiolyssnarna. I samband med Sveriges Radios försöksverksamhet med lokalradiosändningar i Jönköpings och Hallands län samt i Malmfälten under februari–juni 1973 gjorde Sveriges Radios avdelning för publik- och programforskning undersökningar för att söka utröna lyssnarnas intresse för och inställning till lokalradion. Undersökningarna visade bl. a. att redan någon månad efter starten mer än 90 % av befolkningen i området kände till lokalradion.

Försökssändningarna låg i P 3. Mätningar visar att radiolyssnarna i de områden som berördes av försöken lyssnade på lokalradios morgonprogram i ungefär samma omfattning som de tidigare hade lyssnat på riksprogrammen i P 3, dvs. lyssnandet låg mellan 15 och 20 %. Riksprogrammen i P 3 består på morgnarna huvudsakligen av lätt underhållning. Drygt 80 % av lokalradiolyssnarna i de tre områdena ansåg att de lokalradiosändningar de hade lyssnat på som helhet var bra.

De redogörelser som redaktionerna sammanställt efter lokalradioförsökens slut tyder också på att sändningarna mötte starkt gensvar hos befolkningen i de tre lokalradioområdena vilket bl. a. yttrade sig i stora mängder spontana brev och telefonsamtal.

Liknande positiva reaktioner finns från remissinstanser med direkta erfarenheter av lokalradioförsöken. Så framhåller t. ex. Kooperativa förbundet (KF) i sitt yttrande att helhetsintrycket för de konsumentföreningar som berördes av försöken var positiva. Föreningarnas representanter fick ökade kontakter med medlemmarna och allmänheten och Sveriges Radios försök hade på ett väsentligt sätt stimulerat den lokala pressen till aktivitet och ökat intresse.

Positiva uttalanden finns även från länsstyrelser och kommuner i försöksområdena. Länsstyrelsen i Jönköpings län pekar på allmänhetens stora intresse för försöket och länsstyrelsen i Hallands län säger sig ha enbart goda erfarenheter av proven. Samhällsfrågorna fick en väsentligt allsidigare belysning genom lokalradion vars verksamhet länsstyrelsen önskade förlängd till dess den blir permanent.

Ett av försöksområdena – Malmfälten – omfattade i motsats till Radio Jönköping och Radio Halland ett betydligt mindre område än ett helt län. I remissyttrandet från länsstyrelsen i Norrbottens län hävdas att

området var för litet för att ge underlag för en seriös nyhetsbevakning. Kiruna kommun anser att en lokalradio som omfattar endast en del av länet även måste ge de länsnyheter som den nuvarande regionalradion sänder.

Det förslag till organisation av lokalradion som jag lägger fram i det följande avviker i flera avseenden från utredningens. Förslaget går i korthet ut på att landet indelas i 24 lokalradioområden, som vart och ett får en egen ledning, en genomsnittlig bemanning på 14 medarbetare och en sändningstid som kan variera från 10 till 15 timmar i veckan beroende på områdenas storlek och befolkningsunderlag samt redaktionernas resurser. De 24 lokalradiostationerna föreslås starta sin verksamhet under år 1977. En stegvis uppbyggnad förordas så att de första stationerna börjar sända i början av året och de sista mot slutet. Som huvudman för lokalradion föreslås ett dotterbolag till Sveriges Radio, i vilket Sveriges Radio innehar aktierna och regeringen utser majoriteten av styrelsens ledamöter.

De lokala radiostationerna föreslås få till uppgift att genom självständigt redaktionellt arbete spegla bl. a. de lokala samhällsfrågorna och därvid ge enskilda medborgare samt olika grupper och företrädare för olika intressen möjlighet att komma till tals.

Det förslag om införande av lokalradio som här läggs fram innebär en förändring av massmediestrukturen i Sverige. Jag ser lokalradion som ett värdefullt komplement till lokalpressen – inte som ett alternativ till en fortsatt utveckling av samhällets stöd till pressen utan som en annan yttring av samma grundläggande massmediepolitik. Landsorganisationen i Sverige (LO) har i sitt remissyttrande anfört att det hot mot den faktiska yttrandefriheten som monopoliseringen av pressen utgör kan undanröjas genom samhällets stöd till en mångsidig dags- och tidskriftspress och genom ett väl fungerande lokal- och regionalradiosystem. Jag delar denna uppfattning.

5.2.2 Sändarnät, områdesindelning och utbyggnad

RUT 69 redovisar två alternativ då det gäller att finna sändarnät för lokalradion. Det ena innebär att lokalradion placeras i ett av de tre existerande FM-näten och att man därvid lägger lokalradion i FM 3-kanalen tillsammans med riksradios program tre (P 3). Det andra alternativet innebär att de nuvarande tre FM-näten kompletteras med ett fjärde nät. Detta skulle tills vidare bli ett tillfälligt FM 4/AM-nät som på morgon- och dagtid får disponeras av P 1, under det att FM 1-nätet under samma tid anvisas för lokalradio.

RUT 69 finner att behoven av utökad sändningstid för lokalradio, samhällsinformation och utbildning kan tillgodoses utan en ny kanal. Utredningen förordar därför att alternativet med tre kanaler tillämpas åtminstone fram till mitten av 1980-talet, då ett permanent landstäckande fjärde nät sannolikt kan erhållas inom t. ex. frekvensområdet 100–

104 megahertz (MHz).

Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan godtar utredningens förslag, men det betonas av flera att lösningen får betraktas som en övergångsföreteelse till dess att ett nytt permanent fjärde nät kan byggas ut.

För dagen finns dock ingen godtagbar lösning som skulle göra det möjligt att ge lokalradion en egen sändningskanal. Möjligheterna att erhålla frekvenser för ett nytt landstäckande nät tycks dröja till mitten av 1980-talet. Även nya sändningskanaler med hjälp av kanalklyvning innebär en lång introduktionstid därför att mottagarna saknar de tillsatser som behövs. Ett kombinerat nät som består av FM- och AM-sändare skulle kunna upprättas relativt snabbt för ett av de nuvarande riksprogrammen och därmed skulle ett nät frigöras för lokalradion. Ett sådant kombinerat FM 4/AM-nät ger dock inte total rikstäckning och innebär sämre musikåtergivning.

Jag är inte beredd att förorda ett uppskov med lokalradioreformen i avvaktan på utbyggnad av nya distributionsnät och delar därför RUT 69:s uppfattning att lokalradion bör starta i en av de existerande programkanalerna. I likhet med utredningen finner jag att en placering i P 3 är lämpligast både med tanke på det existerande utbudet och med hänsyn till lokalradions behov. P 3 erbjuder större flexibilitet än P 1 och P 2 och de negativa effekterna på riksutbudet är i P 3 mindre än i de två andra kanalerna. Jag föreslår därför att lokalradions programutbud sänds över FM 3-nätet.

Om FM 3-nätet delas mellan P 3 och lokalradion får detta emellertid återverkningar för programställningen i alla tre kanalerna. P 3 är i dag inte en renodlad musikradio. Av riksprogrammen i P 3 var budgetåret 1973/74 enligt vad jag har inhämtat drygt 49 % lätt grammofonmusik, nära 27 % blandad underhållning m. m., 10 % program för ungdom och 9 % nyheter, sport m. m. Återstående 5 % utgjordes av kultur- och samhällsprogram, magasinsprogram, barnprogram m. m. Till bilden hör också att flera av de populära underhållningsprogrammen i P 3 ligger på tider då en stor publik har möjlighet att lyssna på radio dvs. på morgonen, vid lunchdags och på eftermiddagen.

Dessa tider är de intressantaste även för lokalradion. Om lokalradion skall använda sändarnätet för P 3 måste en del av det nuvarande P 3-utbudet läggas på andra, mindre attraktiva tider, flyttas till P 1 eller P 2 eller utgå. Detta kan medföra att alla tre kanalerna i viss mån kommer att ändra karaktär när lokalradion införs. Både P 1 och P 2 kan få mer musik och underhållning och P 3 mer information men kanske på vissa tider även mer lätt grammofonmusik och mindre av blandad underhållning. Det hittillsvarande systemet med differentierade programkanaler kan således i viss utsträckning behöva förändras i samband med lokalradions uppbyggnad. Programsättningen kommer att mer ingående prövas av 1974 års radioutredning vars uppgift bl. a. är att i ett

sammanhang diskutera sändningstider och sändningsutrymme för olika kategorier av program.

RUT 69 föreslår att lokalradion fullt utbyggd får en programtid på 25–30 timmar per vecka. Utöver denna fastlagda tid anser utredningen att lokalradion bör kunna förfoga över vissa reserverade tider på upp till ett par timmar dagligen, s. k. bufferttider. På dessa tider skulle P 3 endast sända grammfonmusik för att det skulle bli möjligt att uppnå rörlighet vid placeringen av en del av lokalradions programutbud. Totalt vill utredningen reservera sju timmar per dag för lokalradion utom på lördag och söndag då man föreslår fem timmar. Detta skulle låsa programsättningen i P 3 på god lyssnartid till grammfonmusik – vad utredningen kallar ”ljudtapet” – omfattande ett betydande antal timmar i veckan. En sådan lösning skulle vara fördelaktig för lokalradion. Jag anser emellertid att konsekvenserna för riksutbudet i alla tre kanalerna vid ett genomförande av RUT 69:s förslag skulle bli så omfattande att det inte kan accepteras att ge lokalradion ett så väl tilltaget utrymme som utredningen föreslår. Jag föreslår därför att lokalradion under uppbyggnadsperioden får sändningstider på 10–15 timmar i veckan. Frågan om inplaceringen i P 3 av lokalradions ordinarie sändningsutrymme får bestämmas genom särskild överenskommelse mellan Sveriges Radio och lokalradioföretaget.

En vital lokalradio måste ges möjligheter att utöver de ordinarie sändningarna gå ut med t. ex. extra nyhetssändningar eller debatter och reportage som har stor aktualitet. Även sådana extra sändningar måste av distributionstekniska skäl huvudsakligen ligga i P 3 eftersom denna kanal för lokalradions behov blir kompletterad med ytterligare sändare. Beslut om extra sändningar bör fattas i den ordning som bestämts i den berörda överenskommelsen om sändningsutrymme.

RUT 69 föreslår en o m r å d e s i n d e l n i n g för lokalradion som innebär att landet indelas i 36 lokalradioområden. Av landets 24 län utgör enligt förslaget 13 egna lokalradioområden. De återstående elva uppdelas i två eller tre områden.

Denna områdesindelning har mött övervägande negativ kritik. De alternativ som förs fram av remissinstanserna går i regel ut på att länsindelningen skall bestämma områdesindelning även för lokalradion. Motivet för detta är främst att länet är arbetsområde för en rad myndigheter och organisationer samt att en länsradio skulle stärka samhörighetskänslan i länet medan en uppdelning på två eller tre lokalradioområden skulle splittra gemenskapen i området.

Jag anser att dessa argument har en betydande styrka. En del remissinstanser har emellertid undervärderat de problem som stora områden skapar. Verkligt lokal information är givetvis intressant just för den lokala publik som denna information främst riktar sig till. Mycket stora områden kan därför medföra svårigheter att väcka intresse för det lokala stoffet.

När jag i likhet med flertalet remissinstanser ändå med ett par undantag förordar länen som områden för lokalradion är det av flera skäl.

Ett stort antal frågor berör länet som helhet. Färre och större områden innebär också att man för samma ekonomiska insats kan skapa större redaktioner med fler specialiserade medarbetare och därmed också ett kvalitativt bättre programutbud. En länsvis organiserad lokalradio kan vidare ges betydande flexibilitet. Man kan t. ex. tänka sig att nyhets-sändningarna delas så att nyheter som är av intresse för samtliga länsbor går ut över hela länet och att därefter de nyheter som är av utpräglat lokalt intresse sänds över mindre områden. Detta kan gälla även andra program än nyheter, t. ex. lokala debatter och lokal sport. Jag finner det inte lämpligt att nu reguljärt starta en sådan verksamhet. För att vinna erfarenheter bör dock ett par lokalredaktioner få möjlighet att försöksvis sända lokala program, främst nyheter, över ett begränsat område. Södertälje och Borås är två orter som enligt min mening lämpar sig väl för sådan försöksverksamhet. Medelstilldelningen bör erbjuda utrymme för detta.

I de tre storstadsområdena är synen på områdesindelningen en annan än i landet i övrigt. Remissinstanserna i dessa områden finner det naturligt att dela upp länen i två eller tre lokalradioområden, bl. a. därför att en länsradio med en relativt liten redaktion och begränsad sändningstid skulle möta stora svårigheter att tillfredsställande bevaka det stora antalet kommunala och andra aktiviteter som förekommer i storstadslänen. Jag har förståelse för denna uppfattning, men finner det ändå lämpligt att så konsekvent som möjligt låta länen utgöra indelningsgrund för lokalradioområdena. De problem som storstadsområdena har bör lösas genom att redaktionerna i dessa områden får en starkare bemanning och något mer sändningstid än i mindre län.

På flera håll bryter näringsgeografiska och andra samband länsgränserna. Invånarna i en kommun eller länsdel kan ha huvuddelen av sina förbindelser med en tätort i ett annat län och därmed också intresse av information från lokalradion i detta län. I flertalet fall löses detta genom att lyssnarna i sådana områden har möjlighet att med godtagbar hörbarhet ta emot sändningar från både den egna länsradion och länsradion i det område med vilket de har de starkaste näringsgeografiska förbindelserna. Lokalradioredaktionerna bör vara uppmärksamma på problemen i sådana områden och genom samarbete ge invånarna möjlighet att få aktiviteterna i sin kommun bevakade i båda programmen. Lokalradioföretagets ledning bör följa dessa frågor och vidta de åtgärder som behövs.

Exempel på sådana områden som här åsyftas är Älvkarleby i Uppsala län som har en näringsgeografisk samhörighet med Gävle samt Mullsjö och Habo i Skaraborgs län som i näringsgeografisk bemärkelse tillhör Jönköpings influensområde. Andra exempel är norra delarna av Kalmar län som av tradition är inriktade mot Östergötlands län och i Hallands län Kungsbacka som har stark anknytning till Göteborg.

I Västsverige är de näringsgeografiska sambanden över länsgränserna på vissa håll så omfattande att det för lokalradions del finns starka motiv för

ett undantag från en indelning som följer länsgränserna. Jag föreslår därför att Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län indelas i två lokalradioområden som avviker från länsgränserna. Det norra har sin tyngdpunkt i trestadsregionen Vänersborg, Trollhättan och Uddevalla, som av statsmakterna i den regionalpolitiska ortsklassificeringen betecknats som primärt centrum. Lokalradioområdet bör omfatta kommunerna Strömstad, Tanum, Munkedal, Sotenäs, Lysekil och Uddevalla i Göteborgs och Bohus län samt Dals-Ed, Bengtsfors, Åmål, Färgelanda, Mellerud, Vänersborg, Trollhättan och Lilla Edet i Älvsborgs län.

Det södra radioområdet bör omfatta Göteborg och Borås med omkringliggande kommuner. Till området bör föras Orust, Stenungsund, Tjörn, Kungälv, Öckerö, Göteborg, Partille, Mölndal och Härryda i Göteborgs och Bohus län samt Ale, Lerum, Alingsås, Vårgårda, Herrljunga, Borås, Ulricehamn, Mark, Svenljunga och Tranemo i Älvsborgs län. Borås bör få en egen lokalredaktion som förser radioområdet med programstoff för sändning över hela området men som dessutom, som ett led i den tidigare nämnda försöksverksamheten, svarar för sändningar över Borås och omkringliggande kommuner.

Även i Skåne existerar starka näringsgeografiska samband över länsgränsen mellan Malmöhus och Kristianstads län. Särskilt påtagligt är detta i nordvästra och sydvästra Skåne där samarbetsorgan har bildats bestående av kommuner från båda länen. De kartläggningar som redovisas i länsberedningens (C 1970:28) betänkande (SOU 1974:84) Stat och kommun i samverkan visar också att myndigheter, organisationer och näringsliv påfallande ofta betraktar Skåne som en enhet.

Betydande näringsgeografiska och andra samband existerar också över gränsen mot Blekinge och även här förekommer en viss pendling i båda riktningar över länsgränsen.

Mot denna bakgrund är det rimligt anta att i detta område finns ett stort intresse för information som rör hela Skåne och Blekinge. Det kan därför vara lämpligt att lokalradioredaktionerna i Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län samverkar för att få en god täckning av sådana regionala nyheter. Dessa kan ingå som en del i varje redaktions länsvisa nyhetssändningar. Om så anses befogat kan vissa nyhetssändningar och program som är av intresse för hela regionen samtidigt sändas över Skåne och Blekinge. Jag finner det dock inte motiverat med en särskild redaktion för denna verksamhet. Tekniska möjligheter att tillfälligt sammanföra två eller flera lokalradioområden i gemensamma sändningar existerar även på andra håll i landet.

Kartor som visar bl. a. områdesindelning och sändningsförhållanden i enlighet med vad jag här har förordat bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Huvudort i lokalradioområdena bör i regel vara residensstaden. I några områden är en annan ort än residensstaden lämpligare t. ex. därför att existerande lokaler och teknik innebär en ekonomiskt fördelaktigare

lösning eller därför att orten är lämpligare ur allmän programsynvinkel. Detta kan visa sig bli fallet i t. ex. Västernorrlands, Södermanlands, Östergötlands och Skaraborgs län.

Vad jag anfört om områdesindelningen, om samverkan mellan lokalradioredaktioner och om huvudorter för lokalradioområdena bör i allt väsentligt läggas till grund för den överenskommelse om lokalradioverksamheten som bör träffas mellan staten och Sveriges Radio.

RUT 69 föreslår en *utbyggnadstakt* som innebär att lokalradion byggs ut under fyra budgetår varvid utbyggnaden skulle vara fullbordad under budgetåret 1977/78. Ett fåtal remissinstanser har yttrat sig i denna fråga, däribland LO som förordar att lokalradion byggs upp snabbt och KF som förordar en långsammare utbyggnad än utredningen. Sveriges Radio föreslår en parallell utbyggnad över hela landet varvid distriktssändningarna förutsätts upphöra när de länsvisa sändningarna nått en viss volym.

Jag föreslår att lokalradioföretaget börjar sin verksamhet budgetåret 1975/76. Främst tekniska skäl såsom bl. a. leveranstider för teknisk utrustning talar för att sändningar inte bör starta tidigare än årsskiftet 1976/77. Jag föreslår därför att lokalradion byggs ut i fyra etapper under kalenderåret 1977. Under samma tid avvecklas de regionala ljudradio-sändningarna. Följande etappindelning föreslås.

<u>Lokalradio- område</u>	<u>Befolkning 1973-12-31</u>	<u>Nuvarande distrikt inom Sveriges Radio</u>
<i>Etapp 1</i>		
Norrbotten	259 000	Norrbotten
Västerbotten	234 000	Västerbotten
Västernorrland	267 500	Nedre Norrland
Jämtland	123 000	Nedre Norrland
Gävleborg	292 000	Nedre Norrland och Gävle-Dala
Kopparberg	278 000	Gävle-Dala
Värmland	283 000	Värmland
<i>Etapp 2</i>		
Uppsala	266 500	Stockholm
Stockholm	1 485 000	Stockholm
Örebro	273 500	Mellansvenska
Västmanland	260 000	Mellansvenska
Södermanland	249 000	Mellansvenska
Östergötland	386 000	Östra
Gotland	54 000	Östra

<u>Lokalradio- område</u>	<u>Befolkning 1973-12-31</u>	<u>Nuvarande distrikt inom Sveriges Radio</u>
<i>Ettapp 3</i>		
Blekinge	154 500	Södra
Kristianstad	268 000	Södra
Malmöhus	731 500	Södra
Kalmar	240 000	Småland
Kronoberg	168 000	Småland
Jönköping	300 500	Småland
<i>Ettapp 4</i>		
Göteborg och Borås- området	843 500	Västra
Trestadsområdet	318 000	Västra
Skaraborg	261 500	Västra
Halland	177 500	Västra

5.2.3 Huvudmannaskap

RUT 69 föreslår att de programpolitiskt självständiga lokalradiostationerna samlas i ett separat lokalradioföretag, Sveriges Lokalradio AB. Lokalradioföretaget skall enligt utredningen vara fristående från Sveriges Radio, vars ensamrätt till rundradioverksamhet därmed upphör. Som motiv för denna lösning anföras att garantier härigenom skapas för att lokalradioanslagen går till avsett ändamål, att nya, enkla och rationella journalistiska och tekniska rutiner lättare kan genomföras, att administrationen kan göras enklare än i Sveriges Radio samt att lokalradion i förhandlingar med Sveriges Radio om tid i radiokanalerna och om resurser och tjänster från Sveriges Radios distriktsorganisation är starkare som eget företag än som en del av Sveriges Radio.

En ledamot i utredningen, docenten Kurt Samuelsson, skisserar i ett särskilt yttrande en lösning som innebär ett fristående bolag för var och en av lokalradiostationerna samt ett gemensamt serviceföretag. Hans huvudargument för denna konstruktion är att lokalradions lokala karaktär därmed kommer till uttryck i organisationsformen.

I bedömningen av huvudmannaskapet för lokalradion har remissopinionen delats i fyra grupper med sinsemellan olika uppfattningar. En grupp av remissinstanser stöder utredningens förslag om självständiga radiostationer samlade i ett bolag utanför Sveriges Radio. En annan grupp stöder Samuelssons förslag om fristående bolag för var och en av lokalradiostationerna. En tredje grupp förordar att lokalradion inordnas i Sveriges Radios organisation. En fjärde grupp som består av ett fåtal remissinstanser uttalar sig för fortsatta utredningar och experimentverksamhet eller antyder andra lösningar.

De argument som anförs för att lägga lokalradion inom Sveriges Radio är att samordningen mellan riks- och lokalradion, särskilt i fråga om nyhetsbevakningen underlättas, att ingen ytterligare organisationsenhet behöver byggas upp, att distriktsorganisationens samlade resurser och erfarenhet kan tillvaratas framför allt under uppbyggnaden samt att administrativa och tekniska dubbleringar kan undvikas. Ett motiv för att placera lokalradion inom Sveriges Radio utgör också det förhållandet att lokalradion under överskådlig tid inte har tillgång till en egen programkanal utan delar kanal i första hand med ljudradions P 3.

Vid valet av huvudman för lokalradion bör man enligt min mening sträva efter en organisationsform som så smidigt som möjligt kan anpassas till existerande och framtida organisationsformer för den totala rundradioverksamheten i landet. Den form som väljs bör inte medföra dubbelinvesteringar eller administrativa och tekniska dubbleringar. Väsentligt är att finna en form som tillgodoser lokalradions krav på integritet och självständighet mot myndigheter och intressegrupper. Man bör också överväga om det är principiellt och praktiskt lämpligt att utöka Sveriges Radio med ytterligare en betydande verksamhet.

När jag från dessa utgångspunkter har bedömt huvudalternativen har jag funnit vissa förtjänster men även brister både i utredningens förslag och i det alternativ som innebär att Sveriges Radio blir huvudman.

Mot utredningens förslag om ett separat bolag talar främst att det inte fyller kravet på en smidig övergång i administrativt och tekniskt hänseende från nuvarande regionalradio till lokalradio. Samordningen av programutrymme mellan å ena sidan ljudradions rikssändningar och å andra sidan lokalradion sker sannolikt också enklare, smidigare och snabbare inom ett och samma företag.

De anmärkningar som kan riktas mot ett separat företag gäller i än högre grad förslaget att skapa ett stort antal fristående lokalradioföretag. Jag delar dessutom uppfattningen hos utredningen och flera remissinstanser att en sådan lösning innebär betydande svårigheter för de lokala radioenheterna att uppfylla kraven på självständighet och integritet i programverksamheten.

Även mot förslaget med Sveriges Radio som huvudman kan invändningar göras. Det har utifrån principiella utgångspunkter ansetts betänkligt att lägga all eterdistribuerad kultur-, nyhets- och informationsverksamhet, musik och underhållning under en enda företagsledning – ett problem som ökar med rundradioverksamhetens tillväxt.

När man överväger att lägga ytterligare en betydande verksamhet till Sveriges Radio bör man även söka bedöma om detta är lämpligt ur administrativa och ekonomiska synvinklar. Sveriges Radio är ett företag med en komplex struktur och en komplicerad och starkt varierande produktion. Oavsett vilken företagsform man väljer tvingas ett sådant företag till en relativt långt gående decentralisering. Den ständigt förändrade produktionen kräver så många personella, ekonomiska, tekniska och programmässiga beslut att flertalet av dessa måste ligga långt

från den centrala ledningen.

En intern uppdelning av företaget ligger också till grund för statsmakternas beslut om rundradioverksamheten. Den nuvarande organisationen innebär att de olika enheterna har betydande självständighet i frågor som gäller programinnehåll, personal, teknik och ekonomi. Motivet för denna delegering till enheterna har i första hand varit behovet att inom landets enda rundradioföretag sprida programbesluten på flera olika grupper.

Jag anser inte att Sveriges Radio är så stort att det inte kan klara ytterligare uppgifter. Företagets ensamrätt till rundradioverksamhet skulle dock kunna motivera decentralisering i annan form än genom delegering. Organisationsfrågan skall övervägas av den år 1974 tillsatta radioutredningen. Valet av huvudman för lokalradion bör om möjligt inte föregripa denna utredning.

Från denna utgångspunkt och med hänsyn till att lokalradion under de närmaste åren kommer att vara under uppbyggnad finner jag den lämpligaste organisationsformen för lokalradion vara att låta ett dotterföretag till Sveriges Radio stå som huvudman.

Lösningen är relativt neutral till de alternativa organisationsförslag som kan bli resultatet av 1974 års radioutredning. Dotterbolaget kan senare uppgå i Sveriges Radio om så anses lämpligt. Det kan också sedan uppbyggnadstiden är över ombildas till ett helt fristående företag eller bestå som dotterbolag till Sveriges Radio.

Andra skäl för denna lösning är att Sveriges Radios administrativa och tekniska service kan utnyttjas under uppbyggnadstiden och att även i övrigt den erfarenhet som finns inom företaget i form av juridiska, personaladministrativa och andra funktioner kan komma lokalradioföretaget till del. Uppbyggnaden kan ske smidigare och fördelningen av programtid sannolikt genomföras på ett enklare sätt än om lokalradion är ett separat företag.

Med denna lösning kan styrelsrepresentationen inom rundradioverksamheten breddas — nya grupper och intressen får möjlighet att bli representerade. Lokalradion kan inom ramen för en koncern ges en betydande grad av självständighet samtidigt som Sveriges Radio i egenskap av moderbolag får ett övergripande ansvar för rundradioverksamheten i dess helhet, vilket bl. a. kan innefatta krav på gemensam resursanvändning.

Sveriges Radio bör äga samtliga aktier i dotterbolaget och begära medel ur rundradiofonden även för lokalradion. Det bör ankomma på regeringen att ta ställning i frågan om storleken och sammansättningen av styrelsen för lokalradioföretaget. För riksdagens information vill jag upplysa om att dotterbolagets styrelse enligt min mening bör bestå av nio ledamöter, därav två representanter för personalen inom lokalradioföretaget. Av återstående sju bör regeringen tillsätta ordföranden och ytterligare fyra ledamöter. De ledamöter som tillsätts av regeringen bör representera samhällliga och kulturella intressen i olika delar av landet. Återstående två ledamöter får det ankomma på bolagsstämman att utse.

Företagsledningen i dotterbolaget bör till sitt förfogande ha en mindre stab men bör i en rad funktioner utnyttja service från Sveriges Radio.

I en k o n c e r n där en eller flera enheter får en egen ledning och en betydande självständighet måste en närmare precisering ske i fråga om moderbolagets befogenheter att besluta i en rad för hela koncernen centrala frågor. I princip bör därvid gälla att det skall åligga koncernledningen, dvs. företagsledningen i moderbolaget, att besluta i sådana frågor. En annan ordning förutsätter ställningstaganden av statsmakterna i konkreta frågor inom dessa områden, vilket skulle kunna rubba rundradiorörelsens självständighet och integritet. Koncernbildningen innebär således att företagsledningen för Sveriges Radio AB får uppgifter utöver dem som den har att fullgöra inom ramen för den nuvarande rundradioverksamheten. Självfallet innefattar detta inte någon ändring av företagsledningens uppgifter vad avser den programverksamhet som anordnas av Sveriges Radio AB.

De uppgifter som företagsledningen för Sveriges Radio AB skall fullgöra i sin egenskap av koncernledning beror av moderbolagets befogenheter i förhållande till dotterbolaget. Den precisering som krävs härvidlag bör komma till uttryck i ett samarbetsavtal mellan bolagen. Av detta bör framgå att moderbolaget, Sveriges Radio AB, skall svara för övergripande planering av rundradioverksamheten, göra framställning om medelstildelning och besluta om budgetramar för lokalradioföretaget samt besluta om system för ekonomisk styrning och kontroll. Vidare bör moderbolaget fastställa för rundradioverksamheten i dess helhet gemensamma programregler. I personalpolitiskt hänseende skall företagen betraktas som en enhet. I avtalet bör vidare inskrivas att det skall åvila Sveriges Radio AB att företräda koncernen i förhandlingar om kollektivavtal, avtal om upphovsrätter m. m. liksom med centrala instanser t. ex. för sport, musik och nyheter. Det skall härvid ankomma på Sveriges Radio AB att med beaktande av konsekvenser för hela koncernen avgöra i vad mån förhandlingarna skall bedrivas centralt. Företagens ansvar i frågor som rör nyhetstjänsten i distrikten bör också regleras i detta avtal. Sveriges Radio AB bör även vara huvudman för beredskapsplaneringen inom rundradioverksamheten samt företräda koncernen i det internationella rundradiosamarbetet.

I sådana frågor, som inte enligt vad jag nu har anfört bör ankomma på företagsledningen i moderbolaget, bör l o k a l r a d i o f ö r e t a g e t ges rätt att självständigt besluta. Det bör sålunda åligga lokalradioföretaget att utarbeta lång- och kortsiktiga planer för företaget och lokalradioenheterna samt ansvara för att målen uppfylls. Lokalradioföretaget bör övergripande planera och samordna verksamheten för lokalradiostationer. Det bör också ankomma på bolaget att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de riktlinjer som statsmakterna fastställer och även i övrigt ansvara för att lagar, avtal och andra för lokalradion meddelade föreskrifter följs. Det bör vidare åligga lokalradioföretaget att se till att

behövlig samplanering och samordning sker i fråga om såväl program som ekonomisk och administrativ verksamhet, att anställa personal samt att besluta i personalärenden. Som en följd av att moder- och dotterbolagen är en personalpolitisk enhet bör de båda företagen samråda i rekryteringsfrågor. Inom lokalradioföretaget bör beslutanderätten i de frågor som jag här särskilt har angett ankomma på lokalradioföretagets centrala ledning. Denna bör vidare företräda lokalradioenheterna vid överläggningar om sändningsutrymme, besluta i viktigare programpolicyfrågor inom ramen för de regler som gäller för rundradioverksamheten samt företräda lokalradioföretaget inför radionämnden. Lokalradioföretagets ledning bör utfärda särskilda riktlinjer för valprogram på motsvarande sätt som gäller för sådana program inom Sveriges Radios område.

Vid val av administrativ, teknisk och annan service bör det ankomma på lokalradioföretaget att efter samråd med Sveriges Radio välja den lösning som för lokalradioverksamheten på sikt bedöms vara den mest rationella och ekonomiska.

Det bör åligga lokalradioföretagets ledning att hos Sveriges Radio begära medel för varje budgetår och besluta om årsbudget för de enskilda lokalradioenheterna. Ledningen bör vidare ha att efter samråd med Sveriges Radio fastställa normer för den tekniska sändningskvaliteten hos lokalradion.

Inom lokalradioföretaget bör gälla att lokalradioenheterna med långt gående självständighet skall bedriva sin verksamhet inom ramen för fastställd budget och i enlighet med de mål och föreskrifter som har fastställts av lokalradioföretaget.

Ansvar för fullgörande av de uppgifter som läggs på de lokala enheterna bör ankomma på chefen för resp. enhet. Samma bör gälla för programansvaret enligt radioansvarighetslagen. Detta ansvar bör kunna överföras på annan på förhand utsedd tjänsteman vid lokalradioenhet.

Koncernbildningen, bl. a. frågan om aktiekapitalets storlek i det blivande dotterbolaget, blir i första hand en förhandlingsfråga mellan staten och Sveriges Radio AB. Sådana förhandlingar torde få tas upp så snart riksdagen tagit ställning till införande av lokalradio och riktlinjer för denna. Förhandlingarna bör syfta till ett särskilt avtal mellan staten och Sveriges Radio AB om genomförandet av koncernbildningen. Avtalet bör innefatta bestämmelser om sammansättningen av styrelsen för dotterbolaget och de grundläggande reglerna för det samarbetsavtal som jag har berört i det föregående. Det bör innefatta förpliktelse för Sveriges Radio AB att förbinda dotterbolaget att i tillämpliga delar följa de riktlinjer för rundradioverksamheten som har upptagits i det gällande avtalet mellan staten och Sveriges Radio AB. Det bör vidare innehålla bestämmelser som tillförsäkrar dotterbolaget självständighet i de avseenden jag har berört i det föregående, principerna för områdesindelningen och åläggande att följa de riktlinjer i fråga om lokalradioverksamheten som jag behandlar i det följande. Avtalet bör vidare föreskriva att samarbetsavtalet mellan Sveriges Radio

AB och det blivande dotterbolaget skall ges en giltighetstid som svarar mot det nuvarande radioavtalets giltighetstid. Slutligen bör av avtalet mellan staten och Sveriges Radio AB om koncernbildningen framgå att såväl det nuvarande radioavtalet som avtalet om koncernbildningen kan sägas upp av staten under de förutsättningar som framgår av det nuvarande radioavtalet om koncernbolaget bryter mot den reglering som innefattas i radioavtalet och avtalet om koncernbildningen.

Radiolagens bestämmelser om programverksamheten avser det företag som regeringen ger rätt att med ensamrätt avgöra vilka program som skall förekomma i rundradio från sändare inom landet. För att dessa bestämmelser skall avse också det dotterbolag till Sveriges Radio AB, som jag förordar skall anföras lokalkradioverksamheten, krävs en ändring i radiolagen, eftersom bolag som tillsammans utgör en koncern är skilda juridiska personer. Bestämmelserna i radiolagen måste därför medge att regeringen får bestämma att Sveriges Radio AB får överlåta lokalkradioverksamheten på ett dotterbolag. Föreskrift av denna innebörd bör tas in i 5 § radiolagen. Ändringen i 5 § radiolagen bör föranleda att i 6 § samma lag anges att ensamrätten i övrigt skall utövas efter riktlinjer som fastställs genom avtal mellan regeringen och det aktiebolag som avses i 5 § första stycket. Jag utgår härvid från att det som villkor för den överlåtelse av ensamrätten till ett dotterbolag, som den föreslagna lydelsen av 5 § medger, skall gälla att dotterbolaget förbinder sig att i tillämpliga delar följa 1967 års radioavtal liksom de särskilda riktlinjer för lokalföretagets verksamhet som har lagts till grund för avtalet om koncernbildningen och samarbetsavtalet mellan Sveriges Radio AB och lokalkradioföretaget.

Att radioansvarighetslagen kommer att gälla också i fråga om yttrandefrihet i ljudradioprogram som anordnas av lokalkradioföretaget följer redan av lagens nuvarande utformning. Någon ändring i lagen behöver således inte göras med anledning av tillkomsten av ett lokalkradioföretag. Också de bestämmelser i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (ändrad senast 1973:363) som har avseende på rundradioverksamheten, bl. a. 22 §, kommer att i sin nuvarande lydelse gälla för lokalkradioverksamheten. Förslag om de ändringar i kungörelsen (1961:348) med tillämpningsbestämmelser till lagarna den 30 december 1960 (nr 729 och 730) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk och om rätt till fotografisk bild som föranleds av införandet av lokalkradio får föreläggas regeringen i annat sammanhang.

5.2.4 Programverksamhet

RUT 69 understryker att lokalkradios program skall bestämmas lokalt och att friheten att utforma programmen ytterst skall utövas av chefen för lokalkradioenheten som leder redaktionen och är programutgivare enligt radioansvarighetslagen. Varje lokalkradiostation skall ge en information som är anpassad till sändningsområdet. Programverksamheten skall

allsidigt behandla områdets näringsliv, arbetsmarknad, arbetsliv, skola, kyrkor, folkrörelser och konst. Utredningen betonar också att lokalradion skall förströ och underhålla. Omfattningen av verksamheten föreslås bli 25–30 timmar per vecka och personalstyrkan ca 15 personer per station.

Flertalet remissinstanser, som har yttrat sig i frågan, godtar i stora drag RUT 69:s förslag. De remissinstanser som har invändningar framhåller bl. a. att lokalradion måste spela en mer aktiv roll i kulturlivet, att invandrarnas behov måste beaktas mer och att ett strängt lokalbundet material kan avskärma lyssnarna från regional information och information som gäller inrikes och utrikes händelser.

Jag delar utredningens uppfattning att lokalradions program skall bestämmas lokalt och att bestämmandet av programinnehållet ytterst skall ankomma på chefen för den lokala radioenheten som också bör vara programutgivare enligt radioansvarighetslagen. Jag har tidigare berört frågan om programutrymmet för lokalradion utifrån dess inverkan på den övriga ljudradioprogramverksamheten. Jag förordade därvid att lokalradion skulle få sändningstider på 10–15 timmar i veckan. Personalstyrkan vid lokalradioenheterna har av RUT 69 föreslagits uppgå till 15 personer. Lokalradioområdenas olika geografiska storlek och befolkningsunderlag motiverar, enligt min mening, att programtiden och redaktionernas storlek varierar mellan olika områden. Jag räknar genomsnittligt med en medarbetarstab på 14 personer. Betydande avvikelser bör dock kunna förekomma. Detta bör också gälla i fråga om sändningstiden. Även sändningstider utanför ramen 10–15 timmar i veckan bör sålunda kunna förekomma.

En programtid på 10–15 timmar i veckan innebär ungefär en fördubbling av den lokala sändningstiden i de lokalradioområden som sammanfaller med nuvarande regionalradio. I andra områden åter, där man i stället för de nuvarande regionala sändningarna får två eller flera lokalradioområden, innebär en sändningstid på 10–15 timmar att den totala sändningstiden inom området tre-, fyr- eller femfaldigas.

Den tid som nu föreslås är väsentligt kortare än den av RUT 69 föreslagna men innebär likväl betydligt ökade möjligheter att sända bl. a. lokal samhällsinformation. En viktig del av denna samhällsinformation kommer att bestå av nyheter från olika delar av samhällslivet. Lokalradion bör så allsidigt som möjligt söka spegla näringsliv, arbetsmarknad, utbildning, folkrörelser och kulturliv inom sitt område. Från den kommunala demokratis synpunkt är det väsentligt att lokalradions verksamhet ger ökade kunskaper om kommunala frågor och stimulerar till debatt. Partier, folkrörelser och enskilda bör därför i olika former ges möjlighet att – inom ramen för principen om redaktionell självständighet och integritet för radioföretaget – framföra sina synpunkter på kommunala och andra samhällsrelaterade frågor. Ett av målen för lokalradion bör vara att utgöra ett forum för dialog mellan kommunala och andra förtroendemän och medborgarna. En god kontakt mellan lokalradion och folkrörelserna kan vitalisera samhällsdebatten och öka den politiska aktiviteten.

Lokalradion har speciella förutsättningar när det gäller att spegla och aktivera det lokala kulturlivet. Konstnärliga prestationer kan komma till direkt uttryck i programmen. Det gäller framför allt sådana aktiviteter som är särskilt lämpliga för mediet, t. ex. teater, sång och musik. Lokala teater-, sång- och musikgrupper kan genom lokalradion nå en större publik än annars och därmed ges en betydelsefull stimulans.

Lokalradion kommer naturligen att i viss grad behandla samma nyheter och övrigt stoff som den lokala pressen. Det är dock av värde om lokalradion även får ett innehåll som avviker från pressens och därmed kompletterar denna. Ett samspel mellan lokalradion och tidningarna i syfte att stimulera debatten är också önskvärt.

Ett samarbete med Sveriges Radios ljudradioenhet kan visa sig önskvärt främst beträffande nyhetstjänsten. Det kan ur publikens synvinkel visa sig praktiskt att i anslutning till lokalradions lokalt och regionalt betonade nyheter även få nyheter producerade för riksprogrammet.

Det är angeläget att sändningar på minoritetsspråk i radio och television får en större omfattning än i dag och att kulturella och andra aktiviteter bland minoriteterna uppmärksammas. I många lokalradioområden finns invandrargrupper och andra språkliga och etniska minoriteter. I de lokalradioområden där dessa minoriteter är stora är det angeläget att lokal samhällsinformation på andra språk än svenska ges som ett komplement till riksradios sändningar. Plats i lokalradion bör också kunna beredas lokala och regionala utbildningsprogram från Sveriges Radios utbildningsprogramenhet och TRU eller från den organisatoriska enhet som kan komma att inrättas med anledning av förslag från utredningen angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet.

I likhet med RUT 69 finner jag det styrkt att lokalradions bästa sändningstid är morgontid, lunchtid och tidig kvällstid. Tiderna för lokalradions ordinarie sändningar i P 3-kanalen bör som jag angett tidigare fastställas genom särskild överenskommelse mellan Sveriges Radio AB och lokalradioföretaget.

Jag har i det föregående förordat en ändring i radiolagen av innebörd att rundradioverksamhet får bedrivas även av det radioföretag som i egenskap av dotterbolag till Sveriges Radio AB avses få till uppgift att ombesörja lokalradioverksamheten. Radiolagens bestämmelser om att programverksamheten skall utövas opartiskt och sakligt kommer därmed att gälla också för lokalradioföretaget. Detsamma gäller givetvis också bl. a. bestämmelserna i radiolagen om radionämndens granskning av program som har förekommit i rundradiosändning och om förbud mot myndighets eller annat allmänt organs förhandsgranskning av program. Jag ser det som självfallet att programverksamheten i övrigt – i den mån den särskilda inriktningen av lokalradions programverksamhet inte föranleder annat – följer de riktlinjer som har fastställts i det gällande radioavtalet. En föreskrift härom bör, som jag har berört i det föregående, tas in i det avtal med Sveriges Radio AB om bildandet av dotterbolaget som jag

— under förutsättning att riksdagen godtar förslaget om införande av lokalradio — avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att godkänna.

5.2.5 Kontakt med publiken

För lokalradion, som måste eftersträva en bred lokal förankring för att kunna utvecklas till ett språkrör för många människor inom sändningsområdet, är det nödvändigt att bygga upp täta och regelbundna kontakter med publiken.

RUT 69 föreslår att den organiserade kontakten med publiken i programfrågor sker genom programkonferenser. Vid dessa skall representeranter för olika grupper samt enskilda ges tillfälle till överläggningar direkt med stationschefen för lokalradion inom området. Detta ger enligt utredningen möjligheter till samråd utan den risk för styrning som ett institutionsbundet organ kan medföra. Deltagare i konferensen bör inbjudas med beaktande av erforderlig balans mellan olika intresseinriktningar. Antalet konferenser kan växla men bör bli åtminstone två per år. Utredningen föreslår också att skyldigheten att ordna programkonferenser minst två gånger per år skrivs in i avtalet.

RUT 69:s förslag om programkonferenser accepteras av flertalet remissinstanser som har yttrat sig i frågan. I några remissyttranden förordas dock programråd av mera permanent karaktär.

I direktiven för 1974 års radioutredning anges frågan om kontakter mellan Sveriges Radio och publiken som en av de frågor utredningen särskilt bör uppmärksamma. Där konstateras att undersökningar om publikens reaktioner på programmen nu främst bedrivs genom Sveriges Radios avdelning för publik- och programforskning. I direktiven betonas att undersökningar rörande publik och program inte får vara det enda medlet för kontakt mellan Sveriges Radio och publiken. En mera direkt kontakt och ett förstärkt publikinflytande är önskvärt. Utredningen har fått i uppdrag att pröva olika former av publikkontakter och att därvid särskilt överväga RUT 69:s förslag om programkonferenser. Mot denna bakgrund finner jag det inte lämpligt att nu för lokalradios del ta definitiv ställning till formerna för publikkontakter. Reglerna för publikkontakter bör så långt möjligt vara likformiga för rundradioverksamheten i dess helhet. Formerna för dessa kontakter bör därför prövas i ett senare sammanhang.

Lokalradioföretaget måste emellertid planera sin verksamhet innan statsmakterna har hunnit ta ställning till de förslag som 1974 års radioutredning lägger fram. Frågan om publikkontakter kan därför inte förbigås. Jag finner det naturligt att lokalradioföretaget i avvaktan på resultatet av 1974 års radioutredning prövar olika former av publikkontakter. Den typ av programkonferenser som RUT 69 har föreslagit och en majoritet av remissinstanserna ställt sig positiv till bör därvid i första hand aktualiseras.

5.2.6 Kostnader för lokalradion

Investeringskostnaderna för att bygga upp lokalradion uppgår enligt de beräkningar jag har låtit utföra till totalt 23,6 milj. kr. för teknisk utrustning och 10,4 milj. kr. för utrustning och inredning av redaktionslokaler. Driftkostnaderna beräknade på genomsnittligt 12 timmars sändningstid per vecka och lokalradioområde utgör vid fullt utbyggd verksamhet 47,8 milj. kr. i 1974/75 års kostnadsläge. När verksamheten är fullt utbyggd bortfaller kostnaderna för den nuvarande regionalradion. Dessa kan beräknas till 13,5 milj. kr. i 1974/75 års kostnadsläge.

Kostnaderna för uppbyggnaden av lokalradion under budgetåret 1975/76 kan beräknas till totalt 18,9 milj. kr., varav Sveriges Radios investeringar för lokalradioverksamheten utgör 14 milj. kr. samt centrala kostnader, personalkostnader m. m. 4,8 milj. kr. Till detta kommer televerkets investeringar som under budgetåret uppgår till 0,1 milj. kr.

Det ankommer på Sveriges Radio att i samband med sina anslagsframställningar redovisa utbyggnadsplaner. Dessa planer bör innehålla reviderade kostnadsberäkningar och även redovisa hur uppbyggnaden tidsmässigt samordnas med avvecklingen av den nuvarande regionala ljudradioverksamheten. Jag räknar med att den personal som i dag har sysselsättning i den regionala ljudradioverksamheten erbjuds motsvarande arbetstillfällen i lokalradion.

5.3 Samhällsinformation i radio och television

I uppdraget till RUT 69 ingick att pröva formerna för samhällsinformation i radio och television. I direktiven för utredningen framhöll dåvarande departementschefen att den enskilde medborgarens rätt till aktiv upplysning alltmer har kommit att betonas och att de krav som ställs på samhället i fråga om information till allmänheten har vuxit i samma mån som samhällets åtaganden har vidgats.

Utredningen har tagit fasta på den roll som en decentraliserad radioverksamhet kan spela i kommunikationen mellan myndigheter och medborgare. En betydande del av informationsfrågorna kan för ljudradians del, menar utredningen, lösas genom att man bygger upp ett system med lokala radiostationer, som får till uppgift att genom självständigt redaktionellt arbete spegla samhällsfrågorna genom nyheter, debatt och annan information. Utredningen anser det viktigt att man också öppnar nya möjligheter för allmänheten att medverka i samhällsdebatten.

Utredningen föreslår vidare att samhällsinformationen ökas också i ljudradians riksprogram och i televisionen. Utredningen uppehåller sig i detta sammanhang vid två begrepp, nämligen samhällsinformation i allmänhet och särskild samhällsinformation. Med samhällsinformation i allmänhet avser utredningen vanliga nyhets- och informationsprogram, debattprogram och andra opinionsspeglade program. Som särskild samhällsinformation betecknar utredningen upplysningar om den enskildes

rättigheter och skyldigheter som kan sändas på begäran av myndighet, men med fortsatt odelat ansvar för radioföretaget. Myndighetsinformationen förutsätts liksom hittills sändas i form av uppläsning eller blänkare i ljudradio och television. Utredningen föreslår därutöver en särskild programtyp som den kallar övrig särskild samhällsinformation. Härmed avser utredningen mera omfattande program som skall kunna sändas på begäran av en myndighet och finansieras av denna. Produktionen av sådana program skulle främst ske genom att myndigheten tillhandahåller ett färdigt program på ljudband, film eller videogram.

Utredningen anser att behovet av sändningstid för utökad samhällsinformation i riksprogrammen är ca fem timmar per vecka i ljudradion och inemot två och en halv timmar per vecka i televisionen. Utredningens förslag innebär sammanfattningsvis en kraftigt ökad volym av uppläsningar och blänkare, rättighet för myndighet att sända hela program samt jämställdhet mellan kommunala och statliga myndigheter när det gäller rätten att sända information. Utredningen diskuterar möjligheten att låta också organisationer få motsvarande rätt men avvisar tanken främst med hänvisning till att de sändningstekniska resurserna är och kommer att vara begränsade.

Flertalet remissinstanser delar utredningens uppfattning att både allmän samhällsinformation och information från myndigheterna bör få större utrymme än nu i radio och television. Flera remissinstanser är dock tveksamma till den volym RUT 69 föreslår. Några remissinstanser efterlyser en analys av allmänhetens behov och förutsättningar att tillgodogöra sig informationen. LO, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) påpekar att inte bara myndigheter har behov av att informera allmänheten. LO föreslår att de stora folkrörelserna bör få rätt att lämna information på samma villkor som myndigheter och officiella institutioner.

I debatten har på senare år allt kraftigare understrukits att samhällsinformationen inte endast bör förmedla fakta utan också ge bakgrunden till aktuella samhällsproblem. Den bör syfta till att söka göra människor medvetna om strukturer och sammanhang. Den får inte söka förtiga eller släta över existerande problem och motsättningar. Informationen bör vidare gå i båda riktningarna mellan myndigheter och medborgare.

Utifrån denna grundsyn på samhällsinformationen framstår RUT 69:s förslag att inrätta ett nät av lokala radiostationer enligt min mening som en god lösning av en betydande del av de informationsfrågor utredningen har haft att behandla.

Sedan RUT 69 tillkallades har mer än fem år förflutit. Det kan därför vara av intresse att notera att de informativa programmen i radio och television volymmässigt har ökat under denna tid.

Inom ljudradion har faktaprogrammen, dvs. nyheter och olika slag av informationsprogram, de senaste åren haft följande volymutveckling: 1968/69 3 514 timmar, 1969/70 3 674 timmar, 1970/71 3 838 timmar, 1971/72 3 953 timmar, 1972/73 3 985 timmar och en prognos för

1973/74 slutar på 4 074 timmar. Den årliga sändningstiden har under perioden varierat mellan 16 600 och drygt 18 000 timmar.

Inom televisionen har utbudet av informationsprogram nära nog fördubblats främst därför att TV 2 tillkommit. En analys av utvecklingen av förhållandet mellan informativt stoff och förströelsestoff i televisionen under tvåkanaltiden pågår f. n. inom Sveriges Radio. Enligt uppgift kommer analysen sannolikt att visa att andelen förströelseprogram i TV 1 och TV 2 under de år tvåkanalsystemet hittills har funnits varit mindre än motsvarande andel i enkanaltidens television. Den ökning av informativa program som skett inom ljudradion och – genom införandet av ytterligare en kanal – i televisionen har inte mötts av ett ökat gensvar hos publiken.

Meddelanden i radio och television ären av många kanaler för myndigheter att nå ut med information. Statliga och kommunala myndigheter utnyttjar ett brett register av åtgärder i sitt informationsarbete. Dit hör annonser i massmedier, bioreklam, affischering, egna tidningar, broschyrer, brev, cirkulär, film och bildband, utställningar, möten, konferenser, telefonservice och inte minst individuella personliga kontakter. Radio och television har då det gäller att förmedla information både fördelar och nackdelar. Till fördelarna hör möjligheten att snabbt och samtidigt nå en relativt stor publik. Televisionen anses ha lätt att fånga intresset om budskapet har en mediemässigt riktig utformning. Selektiviteten anses lägre än i pressen; lyssnaren eller tittaren har inte samma möjlighet att undvika informationen. Mediets svaghet är dess flyktighet. Det medger i motsats till det skrivna ordet ingen dokumentation, meddelandet kan f. n. i allmänhet inte bevaras. Det kan heller inte tas emot i den takt som passar lyssnaren eller tittaren och heller inte alltid vid den tid som passar bäst. Man kan heller inte gå tillbaka till informationen och repetera den. Detta ställer relativt stora krav på begränsning av budskapet och på en enkel och begriplig utformning.

RUT 69 behandlar i anslutning till sina förslag om samhällsinformation frågan om i vilken utsträckning myndighet kan ges möjlighet att etersända information utan att principen om Sveriges Radios oberoende rubbas. Enligt utredningen är det härvid inte bara fråga om huruvida radioföretaget eventuellt kan uppfattas som språkrör för myndigheterna som har intresse. Sådana sändningar berör också Sveriges Radios uppgift att i de olika kanalerna komponera programsättningen till en attraktiv helhet. Denna skyldighet måste enligt utredningens mening radioföretaget alltid väga mot kravet att tillgodose angelägna samhällsbehov, observerade både inom och utom företaget.

Sändningstiden för meddelanden inom rundradion har ökat relativt kraftigt i volym de senaste fem åren. Den uppgår f. n. till 1,1 timme per vecka. Även om en ökning skett är sändningstiden alltså jämt av blygsam omfattning. Jag anser med hänsyn härtill att en viss ytterligare ökning kan ske utan att detta behöver påverka principen om rundradioföretagets

oberoende eller företagets möjligheter att komponera programsättningen. Hur stor en sådan ytterligare ökning kan bli beror på myndigheternas bedömningar och ekonomiska resurser men påverkas också av Sveriges Radios skyldighet att se till att meddelandena varken genom sin omfattning eller på annat sätt inverkar menligt på programverksamheten. Det är enligt det gällande radioavtalet Sveriges Radios uppgift att ta ställning till frågorna om utformning och utrymme för de slag av meddelanden jag här har uppehållit mig vid.

Möjligheten att i form av meddelande ge information i riksprogram i radio och television står enligt det gällande radioavtalet öppen för statliga myndigheter som har behov att nå stora målgrupper. I enlighet med vad utredningen föreslagit bör även kommunala myndigheter ges rätt att sända meddelanden. Detta bör av naturliga skäl främst ske i lokalradion. En sådan rätt kan tillförsäkras de kommunala myndigheterna endast genom en ändring av den bestämmelse i radioavtalet (11 §), som reglerar rätten att sända meddelanden. Sådan rätt föreligger nämligen som jag nyss har berört f. n. endast för statliga myndigheter. Jag vill emellertid framhålla att Sveriges Radio enligt vad som framgår av dess yttrande över RUT 69:s betänkande uttalat en vilja att tillmötesgå de informationsbehov som föreligger inte endast på kommunalt håll utan också från organisationernas sida. Med hänsyn härtill och till den praxis som f. n. tillämpas i dessa frågor finns det därför goda skäl anta att de kommunala myndigheternas behov av information i etermedierna skall kunna tillgodoses oaktat det aktuella avtalets utformning. Mot denna bakgrund finner jag inte skäl att vad gäller de kommunala myndigheternas informationsmöjligheter föreslå en avtalsändring för den korta tid som återstår till dess att avtalsfrågan i sin helhet blir avgjord i samband med att ställning tas till de förslag som 1974 års radioutredning lägger fram.

Motiv finns för att också organisationer bör ges samma möjligheter som statliga och kommunala myndigheter att hos rundradioföretaget kunna påkalla utrymme för etersänd information i den mån det gäller frågor av samma räckvidd och betydelse som beslut av riksdagen, regeringen eller myndighet. Som exempel på sådan information kan nämnas upplysningsverksamheten i televisionen kring LO/SAF:s överenskommelse i pensionsfrågan år 1973. Som jag har redovisat i det föregående har RUT 69 avvisat en sådan utvidgning av rätten att ge information, medan vissa remissinstanser, bland dem LO, har uttalat sig för en sådan rätt. För egen del vill jag i denna fråga ta fasta på den vilja att tillmötesgå organisationerna som Sveriges Radio uttalat i sitt nyss berörda yttrande över RUT 69:s betänkande. En viss praxis synes sålunda komma att utbildas som i realiteten ger också organisationer en ställning som är likartad myndigheternas när det gäller att utnyttja rundradion för betydelsefull information.

RUT 69 föreslår att information, som sänds på begäran av myndighet, vid behov bör förekomma även i lokalradiosändningar. Enligt utredningens bedömning kan myndighetsinformation med hänsyn till

lokalradions förutsättningar inte väntas bli tidskrävande. Lokalradion får en egen och självklar programprofil där de samhällsinformativa inslagen utgör en naturlig del. Myndighetsinformation skulle därför enligt utredningen vanligen inte bli behövlig i lokalradion. Utredningen avstår därför från att formulera några regler för myndighetsinformation i lokalradion. Denna avsaknad av regler har kritiserats av en rad remissinstanser både från praktiska och principiella utgångspunkter. En rad kommuner, landsting och länsstyrelser och även några andra remissinstanser anser att kommunal myndighet skall ha samma rätt att sända meddelanden i lokalradion som statliga myndigheter har i riksradien. Pressens samarbetsnämnd påpekar att RUT 69:s ställningstagande kan tolkas så att lokalradions redaktioner endast skall syssla med sådant material som fyller klart redaktionella anspråk på nyhets- och informationsvärde. Men den kan enligt samarbetsnämnden även tolkas så att myndighetsinformation, som i riksprogrammen skall sändas som begärd information, i lokalradion skall distribueras i form av samhällsinformation i allmänhet. Med hänsyn till nödvändigheten att dra en klar gräns mellan redaktionellt material och offentliga meddelanden utgår Pressens samarbetsnämnd från att samma regler som förutsatts gälla i riksprogrammen även kommer att iakttas i lokalradion.

Jag delar uppfattningen att samma regler för myndighetsinformation i princip bör gälla för rundradioverksamheten i dess helhet.

I och med att volymen myndighetsinformation i rundradion ökar är det från principiell synpunkt önskvärt att få klara regler om gränsen mellan redaktionellt innehåll och offentliga meddelanden i radio- och TV-sändningar. Allmänheten skall inte behöva tveka om huruvida ett programinslag i television eller radio tillhör den normala programverksamhet som radioföretaget självt bestämmer eller är ett informationsinslag från en statlig eller kommunal myndighet eller en organisation. För att undanröja ovisshet i detta avseende är det önskvärt att det i fråga om alla program som utgörs av begärd information framgår på vems begäran informationen sänds. Myndighetsinformation i radio och television bör så långt möjligt placeras på god sändningstid. Formen för myndighetsmeddelanden i radio och television bör vara mediemässig och medge en enkel och rationell hantering.

De meddelanden som publiceras i radio och television ingår ofta i brett upplagda upplysningskampanjer där radio och television är ett av flera medier. Med den finansieringsmetod som f. n. används är radio och television i många fall ett billigare sätt att nå ut med ett budskap än via pressen. Om myndigheter i ökad utsträckning väljer radio och television framför pressannonsering skulle detta påverka tidningarnas ekonomi. För de stora tidningarna spelar de offentliga myndigheternas kungörelser och meddelanden mindre roll. Sådan annonsering utgör 2–3 % av den totala annonsmängden. För landsortstidningarna har den offentliga annonseringen betydligt större betydelse, det gäller främst de ekonomiskt ofta hårt klämda andratidningarna. För dessa utgör de offentliga myndigheternas

kungörelser och meddelanden 10–12 % av den totala annonsstocken.

För att förhindra att pressen förlorar annonser tillämpas emellertid en praxis som innebär att meddelanden vanligen får publiceras i radio och television endast om de ingår i en information som utnyttjar även press och andra medier.

Vad jag här har anfört om gränsdragningen mellan redaktionellt material och offentliga meddelanden, om utformningen m. m. av blänkare och andra meddelanden och om den praxis som innebär att meddelanden vanligen skall motsvaras av information i press och andra medier är med hänsyn till den praxis Sveriges Radio f. n. tillämpar i dessa frågor inte av den beskaffenhet att det föranleder mig att förorda någon ändring av det gällande radioavtalet.

Kostnaderna för myndighetsinformation kan läggas på myndigheterna eller på Sveriges Radio och televerket eller fördelas mellan dessa parter. De kostnader som är förknippade med meddelanden i radio och television utgörs av televerkets distributionskostnader som för radion enligt RUT 69 beräknas till 35 kr. per minut och för televisionen till 200 kr. per minut. Sändningskostnaderna varierar kraftigt framför allt på TV-sidan. Även produktionskostnaderna varierar starkt. För filmade blänkare i televisionen torde de f. n. genomsnittligt ligga på omkring 15 000 kr. per minut.

Utredningen föreslår att avgiftsmedel skall användas för att täcka televerkets distributionskostnader samt Sveriges Radios produktions- och sändningskostnader för uppläsning i ljudradio och television samt blänkare i ljudradio. Vederbörande myndighet föreslås svara för både produktions- och sändningskostnad för blänkare i television.

Några få remissinstanser yttrar sig i denna fråga. Flertalet av dessa däribland socialstyrelsen, statens planverk, Svenska kommunförbundet och länsstyrelserna i Värmlands och Kronobergs län anser att de medel som behövs bör tillföras Sveriges Radio via licensmedel eller via statsbudgeten. Statskontoret, statens planverk och Pressens samarbetsnämnd förordar en central finansiering av myndigheternas information.

Jag föreslår att avgiftsmedel i samtliga fall skall användas för att täcka distributions- och sändningskostnaden. Kostnaden för själva programproduktionen bör däremot – vad gäller såväl radio som television – myndigheten eller organisationen själv svara för.

Sveriges Radios handläggning av frågor rörande information från kommunala och statliga myndigheter föreslås av RUT 69 ske i särskild ordning. Utredningen föreslår för detta ändamål ett särskilt reglerat samrådsförfarande som skall ankomma på ett nytt organ, informationsprogramrådet.

Några remissinstanser, däribland massmedieutredningen och Sveriges Radio, invänder att ett informationsprogramråd som före sändning medverkar i frågor om programutformningen kan komma i konflikt med förbudet mot censur.

Jag anser att praktiska och principiella skäl talar för att uppkommande behov av s a m r å d i frågor som rör myndighetsinformation i riks-

radio, television och lokalradio — i enlighet med nu tillämpad praxis — tillgodoses genom samråd mellan å ena sidan Sveriges Radio AB och lokalradioföretaget och å andra sidan nämnden för samhällsinformation. Samrådet bör i första hand avse allmänna riktlinjer för myndighetsinformation. Det bör sålunda till sin karaktär ses som en parallell till vad som f. n. gäller mellan Sveriges Radio å ena sidan och skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet å andra sidan vad gäller utbildningsprogram. Någon uttrycklig avtalsbestämmelse om detta samråd anser jag emellertid med hänsyn till den praxis som redan tillämpas inte behövlig.

Utöver de av Sveriges Radio producerade samhällsprogrammen och myndigheternas blänkare och meddelanden föreslår RUT 69 att en ny programkategori införs, nämligen s. k. övrig särskild samhällsinformation. Härmed förstår utredningen mera omfattande program som beställs och finansieras av myndigheter och produceras av myndigheter ensamma eller i samarbete med Sveriges Radio. Förslaget om myndighetsfinansierade program har, som har framgått av redogörelsen för remissyttrandena, mött kraftig kritik hos flera remissinstanser, särskilt bland de stora organisationerna. Förslaget har kritiserats också i den allmänna debatten. Kritiken har inriktats på det principiellt olämpliga i denna form av utifrån finansierade program. Det har vidare hävdats att det finns stora risker att frågor som behandlas i sådana program får ett motsvarande mindre utrymme i den allmänna programverksamheten. Man har också pekat på svårigheterna för tittaren att avgöra vad som är redaktionella produkter och vad som är information betald och kanske producerad av utomstående. Förslaget skulle enligt den framförda kritiken kunna hota Sveriges Radios självständighet och integritet. Sveriges Radio hävdar för sin del att kravet på opartiskhet vad gäller den föreslagna programtypen kan komma att medföra besvärliga ställningstaganden för företaget vad gäller dess ansvar enligt radiolagen och avtalet mellan Sveriges Radio och staten.

Jag anser att dessa invändningar måste tillmätas stor betydelse. Förslaget om särskilda myndighetsfinansierade program bör därför inte genomföras.

5.4 Stereosändningar i ljudradion

Stereofoni innebär att ljudåtergivningen upplevs med rymdverkan, vilket är betydelsefullt främst vid musikåtergivning, men även för att levandegöra radioteater och debatter.

Vid valet av stereosystem har övervägandena i Sverige kommit att stå mellan å ena sidan pilottonsystemet och å andra sidan FM/FM-kompanzersystemet.

Pilottonsystemet är sedan flera år etablerat i USA och Västeuropa. Det har vid sidan av det ryska polarmoduleringssystemet rekommenderats av den internationella rådgivande radiokommittén (CCIR) inom internationella teleunionen (ITU). Systemet kan på mottagarsidan anses etablerat även i Sverige.

FM/FM-kompandersystemet är en svensk konstruktion. Det har tillkommit senare än pilottonsystemet och har inte vunnit någon internationell utbredning. Det har prövats experimentellt ett antal år men inte använts reguljärt i något land. Någon industriell tillverkning av tillsatser existerar heller inte. FM/FM-kompandersystemet anses från stereosynpunkt vara en tekniskt något bättre lösning än pilottonsystemet. Det medger dessutom s. k. tvåprogramsändning, vilket innebär att en existerande FM-kanal kan klyvas och därmed möjliggöra sändningar av två monoprogram samtidigt.

RUT 69 bedömer systemvalet enbart utifrån stereosynpunkt efter att dessförinnan ha avvisat kanalklyvning med hjälp av FM/FM-kompandersystemet som en möjlighet att ge sändningsutrymme för lokalradion. Utredningen finner att pilottonsystemets etablering internationellt och i Sverige utgör avgörande skäl för val av detta system. Utredningen rekommenderar följaktligen att pilottonsystemet införs för stereosändningar i Sverige.

Endast några få remissinstanser har yttrat sig i denna fråga. Televerket, Sveriges Radio, Sveriges radioleverantörer och Sveriges radiohandlares riksförbund delar utredningens uppfattning att pilottonsystemet bör väljas främst därför att det är ett internationellt och även i Sverige etablerat system. Televerket uppskattar antalet pilottonutrustade stereomottagare i bruk hos svenska konsumenter till ca en halv miljon och de totala investeringarna i stereoutrustningar med radiostereo till ca en miljard kr.

Pilottonsystemets etablerade ställning på marknaden är givetvis också en faktor som måste tillmätas stor vikt. Sammantaget anser jag att övervägande skäl talar för att pilottonsystemet bör införas för stereosändningar i ljudradion i Sverige.

Utredningen föreslår att två nät, P 2 och P 3, utrustas med stereomöjligheter. En sådan begränsning till två kanaler kan dock visa sig olycklig. Som jag tidigare har redovisat kommer programsättningen i samtliga tre kanaler att påverkas av att lokalradion placeras i FM 3-kanalen. Om man önskar ett system där programsättningen i de tre kanalerna inte blir beroende av olika stereomöjligheter, bör samtliga kanaler utrustas för stereo. Jag föreslår därför att P 1, P 2 och P 3 förses med utrustning för stereosändningar. Kostnaderna för detta är 11 milj. kr. För utbyggnaden behövs en tid av fem år. Den bör ske i tre etapper och vara slutförd år 1978 vad gäller P 2 och P 3. Stereosändningar i P 1 måste anstå till år 1980 i avvaktan på nödvändiga förbindelsekompletteringar.

5.5 TV-reklamfrågan

En central fråga i diskussionen kring införandet av televisionen var huruvida kommersiell reklam skulle tillåtas i TV-sändningar. Televisionen anses erbjuda en möjlighet att på ett effektivt sätt sprida reklambudskap. Inkomster av kommersiella reklaminslag har därför i många länder

utnyttjats för att finansiera televisionsverksamheten.

I vårt land har statsmakterna ansett det väsentligt att radion och televisionen har en självständig ställning i förhållande till myndigheter och intressegrupper och att verksamheten kan bedrivas oberoende av kommersiella hänsyn. Med denna principiella syn var det naturligt att såväl regeringen som en bred opinion inom riksdagen avvisade tanken på TV-reklam när televisionen infördes.

Frågan om införandet av TV-reklam har emellertid från tid till annan aktualiserats i massmediedebatten, främst från näringslivet. När reklamutredningen tillsattes med uppgift att göra en analys av reklamens roll i samhället ansågs det därför befogat att också belysa effekterna av en eventuell TV-reklam.

Det material som reklamutredningen nu har lagt fram gör det möjligt att bedöma TV-reklamfrågan med utgångspunkt i ett betydligt fylligare underlag i fråga om fakta och analyser än vad som tidigare har varit möjligt. Utredningen har prövat frågan om reklam i rundradion på grundval av en brett upplagd granskning av reklamens roll i samhället.

I två tidigare framlagda betänkanden (SOU 1972:7) Reklam II. Beskrivning och analys och (SOU 1973:11) Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer har utredningen kartlagt reklamens nuvarande omfattning och inriktning, redogjort för sin inställning i fråga om reklamens rimliga omfattning och sökt att bedöma utvecklingstendenserna på reklamområdet. I det nu aktuella betänkandet (SOU 1973:10) Reklam III. TV-reklamfrågan behandlas i första hand TV-reklamen men också reklam i ljudradion och effekterna av sådan reklam belyses ur ett flertal olika aspekter. Utredningen diskuterar vad TV-reklamen kan betyda från samhällsekonomisk synpunkt, på vilket sätt den kan fylla informativa uppgifter, hur införandet av TV-reklam kan förändra pressituationen, hur reklaminslagen kan påverka televisionens programutbud och vilka konsekvenser TV-reklamen kan bedömas få för konsumenterna.

Utredningen anser det statsfinansiella värdet av TV-reklam vara obetydligt. Det är jämförelsevis blygsamma belopp som skulle kunna tillföras rundradioverksamheten genom reklaminslagen. Någon resursbesparing samhällsekonomiskt sett räknar utredningen heller inte med om reklamen i viss utsträckning flyttade över till televisionen. Det är visserligen möjligt att genom etersändning nå många människor med hjälp av relativt begränsade insatser. Annonsörerna kan alltså göra vissa resursbesparingar. Tar man hänsyn till alla relevanta kostnader blir dock resultatet enligt utredningens bedömningar snarast en sänkt effektivitet.

Utredningen har illustrerat svårigheterna att förena annonsörernas krav på bra sändningstid för reklaminslagen med önskemålet att reklamsändningarna inte skall inverka menligt på programverksamheten. Det finns enligt utredningen anledning att räkna med att det på sikt skulle uppkomma ett tryck från annonsörerna att söka säkerställa höga publiksiffror i anslutning till reklamsändningarna.

Utredningen visar vidare att införandet av TV-reklam skulle komma att allvarligt försämma pressens ekonomiska situation genom ett bortfall av annonsintäkter som enligt utredningens bedömningar skulle bli allvarligast för de s. k. andratidningarna. Om TV-reklam infördes i Sverige skulle det bli nödvändigt att kompensera pressen för ett betydande inkomstbortfall. Enligt utredningens mening är det mycket svårt att finna ett adekvat system för en sådan kompensation, eftersom TV-reklamens inverkan på olika tidningars ekonomi och konkurrenssituation är svår att beräkna.

Även från konsumentpolitisk synpunkt skulle reklam-TV enligt reklamutredningens bedömningar få ogynnsamma konsekvenser. Reklamens volym skulle totalt sett komma att öka. Ökningen skulle främst komma att gälla varor som redan i dag säljs med hjälp av stora reklaminsatser och för vilka reklamen spelar en avgörande roll i marknadskonkurrensen. Det är endast ett mycket litet antal företag som har en sådan produktion och sådana ekonomiska resurser att det är möjligt och förmånligt att utnyttja TV-mediet. Erfarenheten talar dessutom för att de informativa inslagen i TV-reklamen på grund av bl. a. den korta sändningstiden trängs undan till förmån för suggestiva element.

De överväganden som utredningen har gjort har lett utredningsmajoriteten till slutsatsen att ett införande av TV-reklam skulle medföra betydande skadeverkningar på TV-politikens, presspolitikens och konsumentpolitikens områden. Majoriteten avstyrker därför bestämt att reklam införs i televisionen. Utredningens majoritet avvisar också tanken på reklam i ljudradion.

Majoritetens ställningstagande har fått stöd av ett mycket stort antal remissinstanser, däribland konsumentombudsmannen, konsumentverket, dåvarande kulturrådet, 1972 års pressutredning, Landstingsförbundet, LO, KF, Sveriges Radio och Svensk industriförening som representerar de mindre företagen. De remissinstanser som förespråkar införande av TV-reklam representerar så gott som uteslutande näringslivets eller reklambranschens intressen.

När ett införande av reklam-TV hittills har avvisats har detta, som jag tidigare framhållit, främst skett med hänsyn till riskerna för att reklaminslag får en negativ inverkan på programverksamheten. De riktlinjer som gäller för Sveriges Radios verksamhet innebär att programmen skall kunna utformas och programsättningen ske oberoende av utomstående intressen. Ett brett register av smak- och intresseinriktningar hos publiken skall kunna tillgodoses. Dessa för rundradioverksamheten grundläggande principer får inte rubbas.

Reklamutredningen har visat hur svårt det är att vid ett införande av reklam i televisionen skydda programmen från en negativ påverkan även om stor restriktivitet iaktas beträffande reklaminslagen. Härigenom har utredningen förstärkt argumenteringen för att avvisa reklam i rundradion med hänsyn till nödvändigheten att bevara radioföretagets självständighet och oberoende.

Därutöver har utredningen uppmärksammat andra förhållanden som har stor betydelse vid en bedömning av reklam-TV-frågan. Utredningen har klargjort de negativa effekterna från konsumentpolitisk synpunkt av reklam i televisionen och har vidare påvisat de svåra konsekvenserna för pressen om TV-reklam infördes.

Det material som reklamutredningen har lagt fram ger enligt min mening ett övertygande underlag för ett avvisande av kommersiell reklam mot vederlag i telefvisions- och ljudradioprogram.

Reklamutredningen har inte endast uppehållit sig vid frågan om reklamens inverkan på telefvisions- och ljudradioprogram utan också diskuterat vilken roll reklamen kan komma att spela i satellitsändningar, kabeltelevision och videogram. Utredningen framhåller att den framtida utvecklingen i fråga om användningen av kabel-TV och videogram bör följas med uppmärksamhet och att man i samband härmed bör överväga om en ytterligare reglering av området är motiverad.

Möjligheterna att ta emot program via satellit och kabel är enligt gällande regler beroende av statsmakternas ställningstaganden i varje enskilt fall varför förekomsten av reklaminslag i sådana sändningar kan hållas under kontroll. Däremot saknas möjligheter för statsmakterna att påverka förekomsten av reklam i videogram. Mot användningen av reklam i detta medium talar i stort sett samma skäl som kan anföras mot TV-reklam. Regeringen har därför ansett det vara motiverat att ge utredningen (Ju 1974:14) om reklam i videogram i uppdrag att utreda möjligheterna att förbjuda eller kraftigt begränsa reklam i videogram. Reklamutredningens önskemål om att denna fråga skall bli föremål för närmare uppmärksamhet har härigenom tillgodosetts.

Reklamutredningen aktualiserar även frågan om utbildning inom reklamområdet. Jag erinrar i detta sammanhang om att jag i samband med min anmälan av proposition om reformering av högskoleutbildningen m. m. har tagit upp frågan om överförande till statligt huvudmannaskap av utbildningen vid Grafiska institutet och Institutet för högre kommunikations- och reklamutbildning.

6 Upprättat lagförslag

I enligt med vad jag har anfört vid min behandling av frågan om huvudmannaskapet för lokalradioverksamheten (5.2.3) har inom utbildningsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755).

Om innehållet i förslaget till lag om ändring i radiolagen får jag, utöver vad som framgår av den tidigare framställningen, anföra följande till den föreslagna ändringen av lagens 5 §. Den föreslagna lydelsen av denna paragraf bygger på förutsättningen att avtal – under tid då 1967 års radioavtal alltså löper – kan träffas med Sveriges Radio AB om att bolaget skall avstå från sin ensamrätt vad gäller ljudradioprogram i lokala rundradiosändningar och att överlåtelsen av ensamrätten kan ske på villkor som överensstämmer med de riktlinjer som jag har angett för lokalradioverksamheten. Av skäl som jag redovisat i det föregående (5.2.3) har jag förordat att huvudmannaskapet för lokalradioverksamheten skall ankomma på ett dotterbolag till Sveriges Radio AB. Detta innebär – med de preciseringar av förhållandet mellan moderbolaget och dotterbolaget som jag har förordat – att Sveriges Radio AB behåller ett övergripande ansvar för rundradioverksamheten i dess helhet. Det bör med hänsyn härtill av lagtexten uttryckligen framgå att lokalradioföretaget skall utgöra ett dotterbolag till Sveriges Radio AB. Som en konsekvens härav bör ordet "företag" såsom åsyftande Sveriges Radio AB bytas ut mot "aktiebolag". Regeln i paragrafens nuvarande andra stycket om att det företag som har ensamrätt till programverksamheten inte får överlåta denna rätt helt eller delvis utan regeringens medgivande bör – med det undantag som följer av det nyinsatta andra stycket – självfallet gälla såväl Sveriges Radio AB som dess dotterbolag.

7 Hemställan

Med hänvisning till vad jag sålunda har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels godkänna

1. de riktlinjer för lokalradions organisation och uppbyggnad som jag har förordat,
2. den utbyggnad för stereosändningar i ljudradion som jag har förordat,
3. de riktlinjer för samhällsinformation i rundradiosändningar som jag har angett,
4. vad jag har anfört i fråga om avvisande av kommersiell reklam mot vederlag i televisions- och ljudradioprogram,

dels antaga förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755).

I fråga om anslagsberäkningarna för budgetåret 1975/76 återkommer jag i det följande.

8 Anslagsberäkningar för budgetåret 1975/76

8.1 Televisions- och ljudradioanläggningar¹

1973/74	Utgift ²	35 800 000	Behållning	4 900 000
1974/75	Anslag	40 100 000		
1975/76	Förslag	38 000 000		

² Investeringsanslaget Rundradioanläggningar

Detta investeringsanslag avser televerkets investeringar i televisions- och ljudradioanläggningar. Under anslaget redovisas också medelstilldelningen till televerket för driftkostnader, till Sveriges Radio för investeringar och driftkostnader samt till byggnadsstyrelsen för investeringar.

Enligt avtalet mellan staten och Sveriges Radio aktiebolag svarar Sveriges Radio med ensamrätt för rundradions programverksamhet. Televerket svarar för distribution av rundradioprogram, avstörningsverksamhet samt uppbörd av avgifter för innehav av mottagare. Byggnadsstyrelsen har ansvar för bl. a. projektering och byggande av större byggnader för Sveriges Radio.

Enligt gällande principer för rundradioverksamhetens finansiering skall såväl drift- som investeringsutgifterna bestridas av avgiftsmedel. Investeringskostnaderna avskrivs omedelbart till 100 %. Av de samlade avgifter som inflyter ställs genom årliga beslut av regeringen medel till förfogande för de med verksamheten förenade utgifterna. Eventuella överskott fonderas hos televerket för att kunna användas under andra år, då de löpande intäkterna inte förslår att täcka utgifterna. Sålunda reserverade medel kan utnyttjas av televerket som rörelsemedel mot erläggande av ränta, vilken tillförs fonden.

Undantagna från avgiftsfinansiering är Sveriges Radios skolprogramverksamhet och programverksamhet för utlandet. Medelsbehovet för dessa ändamål täcks genom riksstatsanslagen Viss utbildning via radio och television m. m. under åttonde huvudtiteln resp. Information om Sverige i utlandet under tredje huvudtiteln. Från förstnämnda anslag bestrids även kostnaderna för den programproduktion som handhas av utredningen angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet. Ersättning till televerket för att vissa synskadade är befriade från att erlægga ljudradioavgift utgår från det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet. Sveriges Radios kostnader för beredskapsutrustning betalas vidare från det under samma huvudtitel uppförda anslaget Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio.

¹ Anslaget redovisas normalt i budgetpropositionen (bil. 10) under Kapitalbudgeten, Statens affärsverksfonder (Televerkets fond).

De anslagsframställningar, som årligen ges in av Sveriges Radio och berörda myndigheter, skall utgå från en samlad planering, som skall utföras på sådant sätt att underlag erhålls för en avvägning under en viss period av intäkter och kostnader i rundradioverksamheten. Sveriges Radio skall ha huvudansvaret för planeringen, som skall bedrivas i nära samråd med berörda myndigheter.

I anslutning till redovisningen i det följande av televerkets förslag för budgetåret 1975/76 redogörs därför för rundradiorörelsens beräknade resultat för budgetåren 1973/74 och 1974/75 samt för det av televerket, byggnadsstyrelsen och Sveriges Radio beräknade medelsbehovet fram t. o. m. budgetåret 1979/80.

Nuvarande mottagaravgifter, som är oförändrade sedan den 1 juli 1971, utgör för hushåll med TV-mottagare och radiomottagare eller bara TV-mottagare 55 kr. för kvartal (allmän mottagaravgift). För hushåll med färg-TV-mottagare gäller en sådan tilläggsavgift av 25 kr. för kvartal. Den särskilda ljudradioavgift för hushåll som endast har radiomottagare uppgår till 50 kr. för år. Antalet särskilda ljudradioavgifter uppgick den 30 juni 1974 till ca 245 000 och antalet tilläggsavgifter för färg-TV till 920 000. Antalet allmänna mottagaravgifter uppgick vid samma tidpunkt till ca 2,8 milj. Praktiskt taget varje hushåll har en eller flera radiomottagare. Ca 90 % av alla hushåll beräknas inneha TV-mottagare.

Kostnaderna för ljudradio- och televisionsverksamheten under budgetåret 1973/74 utgjorde enligt preliminära uppgifter 680,9 milj. kr. varav (31,0 + 35,8 + 13,1 =) 79,9 milj. kr. avsåg avskrivning till 100 % av Sveriges Radios, televerkets och byggnadsstyrelsens investeringar och (491,3 + 109,7 =) 601 milj. kr. Sveriges Radios och televerkets kostnader för produktion och distribution av program.

Under samma budgetår uppgick de totala intäkterna i rundradiorörelsen till 736,2 milj. kr. Totalt innebär resultatet under budgetåret 1973/74 ett överskott av 55,3 milj. kr. Detta innebär att det ackumulerade överskottet per den 30 juni 1974 uppgår till 332,7 milj. kr.

Kostnaden för radionämndens verksamhet, som bestrids i särskild ordning med avgiftsmedel, uppgick för budgetåret 1973/74 till 322 000 kr.

Televerket

Investeringar

Medelsförbrukningen under budgetåret 1974/75 beräknas till 38,9 milj. kr.

Investeringskostnaderna för rundradioanläggningar under perioden 1975/76–1979/80 i 1974 års kostnadsnivå framgår av följande sammanställning.

	Milj. kr.				
	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80
Stationer	23,0	28,5	34,0	34,0	24,0
Radiolänklinjer	13,5	7,0	3,5	3,5	3,5
Rundradiocentraler	3,5	5,5	5,5	3,5	3,5
	40,0	41,0	43,0	41,0	31,0
därav stereo	(1,0)	(2,0)	(4,0)	(2,0)	(1,0)

Beträffande det för budgetåret 1975/76 upptagna beloppet för stationer anför televerket att detta i huvudsak behövs för att uppföra några mindre stationer för ljudradio och TV 1 och ett fyrtiotal mindre stationer för TV 2, samt för att påbörja kompletteringen av FM-näten för stereo. Det för radiolänklinjer upptagna beloppet behövs för att öka kapaciteten på vissa linjer. Vidare beräknas för budgetåret 1975/76 medel för arbeten på rundradiocentralerna i Göteborg, Sundsvall och Stockholm.

Den nu pågående utbyggnadsetappen av TV 2-nätet avser dels utbyggnad av ytterligare stationer för att uppnå en täckning av ca 99 % av befolkningen, dels ombyggnad av provisoriska anläggningar till permanenta samt anskaffande av reservutrustningar för hela TV 2-nätet. Inom ramen för femårsplanen räknar televerket med att bygga stationer för befolkningskoncentrationer med ned till 75 hushåll. Vidare räknas med en slutlig täckning av TV 2, som med endast någon tiondels procent understiger TV 1-täckningen. Under perioden planeras ca 200 mindre TV 2-stationer tillkomma. Därvid kommer glesbygden, speciellt i inre Norrland, att prioriteras. Stationsbyggnader för TV 2 under nu aktuell femårsperiod beräknas kosta ca 100 milj. kr.

I övrigt behövs under femårsperioden i första hand medel för reinvesteringar i befintliga ljudradio- och TV 1-stationer, kompletteringar av radiolänklinjerna samt utrustning för fjärrövervakning av distributionsnätet. I beräkningarna ingår kostnader för införande av stereo. Några investeringsmedel för införande av lokalradio ingår dock inte.

Då bl. a. anskaffning av radiomateriel innebär att mera långsiktiga avtal måste träffas behövs ett beställningsbemyndigande om 25 milj. kr. för budgetåret 1976/77.

Driftkostnader

Televerkets driftkostnader för programdistribution och avgiftsinkassering har beräknats till 110 milj. kr. för innevarande budgetår.

Televerket beräknar driftkostnaderna för perioden 1975/76–1979/80 i 1974 års kostnadsnivå enligt följande sammanställning.

	Milj. kr.				
	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80
Televerkets driftkostnader	114,0	116,0	116,0	117,0	118,0

Kostnadsökningen från 1974/75 till 1975/76 beror huvudsakligen på fluktuationer i reservmateriels- och mätinstrumentanskaffningen samt ökade kostnader för förhyrda programledningar och personal.

Byggnadsstyrelsen

Investeringar

Medelsförbrukningen för investeringar i radio- och televisionshus beräknas för budgetåret 1974/75 till 11,3 milj. kr.

Investeringskostnaderna under perioden 1975/76–1979/80 i 1974 års kostnadsnivå framgår av följande sammanställning.

	Milj. kr.				
	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80
Radio och televisionshus	15,0	10,0	5,0	—	—

För byggnadsstyrelsens förslag lämnas en närmare redogörelse vid anmälan av investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio.

Sveriges Radio

Investeringar

Investeringskostnaderna beräknas för innevarande budgetår till 31,5 milj. kr.

Sveriges Radios beräknade investeringskostnader under perioden 1975/76–1979/80 i 1974 års kostnadsnivå och med oförändrad verksamhetsnivå framgår av följande sammanställning.

	Milj. kr.				
	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80
Sveriges Radios investeringar	32,9	36,0	32,0	32,0	32,0

Sveriges Radio räknar med att kostnaderna under budgetåret 1975/76 kommer att ligga 10 % över nuvarande nivå. De beräknade investeringskostnaderna blir då 36,2 milj. kr. Av detta belopp hänför sig 8,8 milj. kr. till sådana byggnadsarbeten och inredningar för vilka Sveriges Radio skall svara och återstoden till tekniska och administrativa inventarier.

Driftkostnader

Sveriges Radios driftkostnader beräknas för innevarande budgetår till 526,5 milj. kr. I detta belopp ingår 15 milj. kr. som – med krav på

återleverans — har tilldelats företaget i särskild ordning via den s. k. dragningsrätten.

I 1974 års statsverksproposition (prop. 1974:1 bil. 10 s. 466, KrU 1974:6, rskr 1974:107) framhölls att Sveriges Radio under den kommande treårsperioden borde planera sin verksamhet på grundval av oförändrade förutsättningar vad gäller sändningstid m. m. Något inkomsttillskott i verksamheten genom höjda avgifter förutsattes inte heller behövas under de närmaste åren.

Sveriges Radio har för budgetåret 1974/75 budgeterat televisionens sändningstid till 77,5 veckotimmar. För kommande budgetår planerar man att återställa sändningstiden till 80 veckotimmar. För ljudradions riksprogram räknas med samma sändningstid som under innevarande budgetår dvs. ca 18 000 timmar för år.

Av följande sammanställning framgår hur Sveriges Radio beräknat driftkostnaderna för budgetåret 1975/76.

	1974/75	1975/76 Förslag milj. kr.	Förändring
Tillgängliga medel 1974/75	526,5	526,5	
Återställd kvalitetsnivå m. m.	—	30,6	+ 30,6
Summa i 1974/75 års priser	526,5	557,1	+ 30,6
Kompensation för kostnadsökning 1975/76 (10 %)	—	55,7	+ 55,7
Kompensation för utnyttjad dragningsrätt 1974/75	—	15,0	+ 15,0
Totalt begärda driftmedel 1975/76	526,5	627,8	+101,3
Avgår återbetalning av dragningsrätt	—	-15,0	
För Sveriges Radio tillgängliga medel 1975/76	526,5	612,8	+ 86,3

Sveriges Radio framhåller att effekterna av en reellt sänkt medelstilldelning gjort sig märkbar i främst tre hänseenden, nämligen med avseende på verksamhetens ambitionsnivå, på möjligheterna till rationellt resursutnyttjande samt på möjligheterna att utnyttja utomstående krafter.

Beräkningen av medelsbehovet budgetåret 1975/76 har byggts på en genomsnittlig kostnadsökning av 10 % jämfört med beräknade kostnader för budgetåret 1974/75. Sveriges Radio förutsätter därutöver att företaget i särskild ordning skall tillföras erforderlig kompensation för av statsmakterna beslutade nya avgifter eller höjningar av nu utgående sådana. I en skrivelse den 5 december 1974 till utbildningsdepartementet har Sveriges Radio sålunda hemställt om särskild kompensation för förhöjda arbetsgivaravgifter. Medelsbehovet beräknas som en följd av detta öka med 11,8 milj. kr. och uppgå till sammanlagt 639,6 milj. kr.

Sveriges Radio förutsätter också att andra kostnadsökningar utöver beräknade 10 % skall kompenseras och föreslår att regeringen utverkar bemyndigande att vid behov få tillföra Sveriges Radio ytterligare medel.

Medelsberäkningen inkluderar 15 milj. kr. avsedda att utgöra återbetalning av den under budgetåret 1974/75 ianspråktagna dragningsrätten. Sveriges Radio motiverar denna särskilda tilldelning med att dragningsrätten utnyttjades för att täcka kostnadsökningar av bestående art och att besparingar inom ramen för i övrigt tilldelade medel därför är omöjliga.

Sveriges Radio begär inga medel för lokalradio och inte heller för utökning av den regionala TV-verksamheten med hänvisning till att dessa frågor aviserats bli behandlade i en särskild proposition.

I sin anslagsframställning framhåller Sveriges Radio att kulturutskottets uttalande år 1973 (KrU 1973:42) om önskvärdheten att ytterligare öka distriktsandelen i programutbudet och att därvid även satsa resurser på regioner utanför storstadsområden inte kan tillgodoses under budgetåret 1974/75. Sveriges Radio hävdar att en sådan utveckling torde förutsätta en ökning av den totala verksamhetsnivån varvid ökningen kan förläggas till distrikten.

Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (Klys) yrkar i sin årliga skrivelse med prioriteringsförslag för kulturområdet, att Sveriges Radio får sådana resurser, att svenska kulturarbetare kan anlitas i minst samma omfattning som tidigare, helst i ökad omfattning, samt att varje avdelning inom Sveriges Radio skall sända minst 50 % egenproducerade program.

Avgiftsintäkterna och fondbehållningen

Den av Sveriges Radio, televerket och byggnadsstyrelsen beräknade intäkts- och kostnadsutvecklingen samt fondbehållningen under innevarande och nästa budgetår framgår av följande sammanställning.

	Milj. kr.	
	1974/75	1975/76
<i>Kostnader</i>	720,0	833,0
<i>Intäkter</i>		
Särskilda ljudradioavgifter	12,0	11,0
Allmänna mottagaravgifter	623,0	634,0
Färg-TV-avgifter	108,0	136,0
Ränta på avgiftsmedel	30,0	35,0
	773,0	816,0
Över/underskott	+53,0	-17,0
Akkumulerad fondbehållning	386,0	369,0

Enligt en av Sveriges Radio upprättad långtidsprognos för kostnadsutvecklingen t. o. m. budgetåret 1979/80 kan verksamheten, om den bedrivs på oförändrad nivå, finansieras med nuvarande avgifter och tillgänglig fondbehållning t. o. m. utgången av perioden om pris- och

lönennivån förutsätts förändras med i genomsnitt 6 % per år. Om pris- och lönennivån ökar med 10 % om året krävs ett inkomsttillskott i rundradio-rörelsen senast vid utgången av budgetåret 1977/78.

Föredraganden

Televisions- och ljudradioverksamheten finansieras genom avgifter från innehavare av TV- och radiomottagare. Det gäller både Sveriges Radios egna utgifter för programverksamheten, televerkets investeringar och driftkostnader samt byggnadsstyrelsens investeringar i vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio. Eventuella överskott av mottagaravgiftsmedel fonderas hos televerket för att kunna användas under andra år, då de löpande intäkterna inte förslår att täcka utgifterna. Skolprogramverksamheten, programverksamheten för utlandet och de av TRU producerade TV- och ljudradioprogrammen finansieras med skattemedel.

För att garantera Sveriges Radio programpolitisk frihet gäller speciella regler för relationerna mellan statsmakterna och radioföretaget. Jag har inledningsvis redogjort för de lagar och avtal som bestämmer rundradioverksamheten. I dessa ger staten vissa övergripande regler beträffande ansvarsfördelning, organisation, inriktning etc., men inom dessa ramar har Sveriges Radio en betydande frihet.

Motsvarande regler gäller för den årliga medelstilldelningen. Statsmakterna anger vissa ambitioner rörande det totala programutbudets omfattning och regionala fördelning, men lämnar i övrigt Sveriges Radio full frihet. Anslagsgivningen till Sveriges Radio skiljer sig med hänsyn härtill väsentligt från den som gäller för myndigheter och statliga kulturinstitutioner. Det årliga driftanslaget består sålunda av totalbelopp och vid prövningen av medelsbehovet för automatiska kostnadsökningar gör regeringen ingen detaljgranskning utan en schablonbedömning. Den valda anslagsmetoden, som alltså innebär att Sveriges Radio ensamt svarar för prioriteringar och intern anslagsfördelning, är ett uttryck för statsmakternas vilja att garantera företaget en programpolitisk integritet.

De förslag som Sveriges Radio har lagt fram i sin anslagsframställning för budgetåret 1975/76 innebär i några avseenden avsteg från hittills tillämpad praxis för medelstilldelningen. I anslagsframställningen beräknas en genomsnittlig kostnadsökning till 10 %, men radioföretaget begär därutöver kompensation för av statsmakterna beslutade nya avgifter eller höjningar av nu utgående sådana. Företaget förutsätter också att regeringen utverkar riksdagens bemyndigande att vid behov tillföra Sveriges Radio ytterligare medel om den faktiska kostnadsökningen skulle komma att överstiga 10 %. Dessutom motiverar företaget en ökning om 30,6 milj. kr. med behovet av en höjning av kvaliteten på programmen.

Det är enligt min mening av stor vikt att slå vakt om Sveriges Radios självständighet och programpolitiska frihet även i formerna för medelstilldelningen. Jag förordar således att medelstilldelningen för Sveriges

Radios driftkostnader såsom hittills ges som en totalsumma utan bindningar och i ett sammanhang.

Vad jag nu har anfört innebär inte att jag underskattar de problem som kan uppstå med den valda formen för medelstilldelning, särskilt under verksamhetsår då kostnadsökningarna är stora och svårberäknade. Jag har i direktiven till 1974 års radioutredning gett de sakkunniga i uppdrag att överväga nya former för medelstilldelningen till Sveriges Radio vilka underlättar långtidsplaneringen.

Med den form för medelstilldelning som nu tillämpas läggs ansvaret för att rundradioverksamheten bedrivs effektivt i huvudsak på Sveriges Radio.

Statsutskottet anförde i sitt av 1970 års riksdag godkända utlåtande (SU 1970:52, rskr 1970:146) att frågorna om finansieringen av ljudradio- och televisionsverksamheten borde tas upp till ingående prövning. Utskottet fann det inte minst viktigt att kostnadsansvarigheten för Sveriges Radios del noga beaktades samt att långtidsplaneringen inom företaget och därmed sammanhängande frågor uppmärksammades i högre grad än vad som hittills syntes ha varit fallet.

Genom initiativ från styrelsen för Sveriges Radio tillkom den 20 oktober 1970 den s. k. översynsutredningen. Utredningsarbetet slutfördes år 1972 med en plan för genomförandet av utredningens rekommendationer. I en skrivelse till utbildningsdepartementet den 5 april 1974 har Sveriges Radio redovisat resultatet av utredningen och genomförandet.

Även om besparingsmålen inte till fullo har uppnåtts har Sveriges Radio på ett påtagligt sätt effektiviserat sin verksamhet sedan år 1970. En ökad produktivitet har dels möjliggjort en i förhållande till faktiska kostnadsökningar återhållsam medelstilldelning, dels resulterat i att Sveriges Radio kunnat återleverera vissa medel till radiofonden. Det är angeläget att Sveriges Radio även i fortsättningen eftersträvar kostnadsmedvetenhet och att de effektivitetsvinster som har vunnits inte förspills. Jag vill särskilt erinra om att utbyggnaden av lokalradio enligt mitt förut redovisade förslag kan komma att möjliggöra ytterligare rationaliseringar genom att befintlig personal kan föras över till den nya verksamheten.

Sveriges Radio har vad gäller sändningstid m. m. bedrivit verksamheten med oförändrade ambitioner sedan budgetåret 1973/74. De förslag rörande lokalradio som jag tidigare har redovisat innebär en kraftig ambitionshöjning för de närmaste åren. I övrigt bör ambitionsnivån vara oförändrad i väntan på ställningstagandena till förslaget från 1974 års radioutredning.

Jag går nu över till frågan om medelstilldelningen för nästa budgetår. Mina förslag framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	1975/76		
	1974/75 beräknat	Televerket, byggnads- styrelsen och Sveriges Radio	Föredra- ganden
<i>Televerket</i>			
Investeringskostnader	38,9	40,0	40,1
Driftkostnader	110,0	114,0	114,0
<i>Byggnadsstyrelsen</i>			
Investeringskostnader	8,1	15,0	4,7
<i>Sveriges Radio</i>			
Investeringskostnader för den allmänna programverksamheten	31,5	36,2	34,0
Investeringskostnader för lokalradion	—	—	14,0
Driftkostnader för den allmänna programverksamheten	511,5	627,8	624,6
Driftkostnader för lokalradion	—	—	4,8
	700,0	833,0	836,2

Av det för televerkets investeringar upptagna beloppet är 1 milj. kr. avsedda att användas för en komplettering av ljudradions FM-nät i syfte att möjliggöra stereosändningar och 0,1 milj. kr. avsedda att användas för lokalradioändamål. Resterande del av beloppet är avsett för olika kompletteringar m. m. av distributionsnätet för ljudradio, TV 1 och för fortsatt utbyggnad och komplettering av distributionsnätet för TV 2. Härigenom kan utbyggnaden av täckningen för TV 2, som beräknas till 98,9 % per den 1 juli 1975, fortsätta. Jag förordar vidare att ett beställningsbemyndigande om 25 milj. kr., för budgetåret 1976/77 lämnas till televerket.

Anslaget till Television- och ljudradioanläggningar bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen. Jag förordar därför att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande anslagsberäkning:

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning 1975/76	40,1
10 % marginal	4,0
Avgår beräknad ingående behållning 1975-07-01	— 6,1
Behövligt anslag budgetåret 1975/76	38,0

Beträffande televerkets driftkostnader räknar jag med samma belopp som televerket.

Jag är f. n. inte beredd att ta ställning till byggnadsstyrelsens förslag om nybyggnad av en stor musikstudio i Stockholm. Det belopp för byggnadsstyrelsens investeringar som jag har beräknat avser fortsatt

nybyggnad av TV-huset i Malmö. Jag återkommer härtill i det följande vid min anmälan av investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio.

Jag har följaktligen inte heller vid beräkningen av Sveriges Radios investeringskostnader tagit upp medel för musikstudion. För investeringar för lokalradion har beräknats 14,0 milj. kr.

I 1974 års statsverksproposition beräknade jag Sveriges Radios driftkostnader för innevarande budgetår till 511,5 milj. kr. (prop. 1974:1 bil. 10, KrU 1974:6, rskr 1974:107). Genom särskilt beslut erhöll Sveriges Radio därutöver rätt att redan vid budgetårets början genom den s. k. dragningsrätten rekvirera ytterligare 15 milj. kr. ur radiofonden, under förutsättning att ianspråktaga medel återlevereras under budgetåret 1975/76. Dragningsrätten gavs med hänvisning till att tidigare inte kända kostnadsökningar tillkommit sedan anslagsframställningen hade gjorts.

Jag har beräknat Sveriges Radios driftkostnader för den allmänna programverksamheten budgetåret 1975/76 till 624,6 milj. kr., vilket motsvarar en ökning med 98,1 milj. kr. jämfört med den sammanlagda tilldelningen för innevarande budgetår. Vid beräkningen har jag beaktat ökade kostnader fr. o. m. den 1 januari 1975 till följd av höjningar av arbetsgivaravgiften samt övriga allmänna kostnadsökningar. Jag har vidare beräknat medel för återleverans av nyssnämnda dragningsrättsmedel. Jag utgår från att Sveriges Radio skall kunna planera och genomföra sin verksamhet för budgetåret 1975/76 inom ramen för denna medelstilldelning. Driftkostnaderna för lokalradion har därvid beräknats till 4,8 milj. kr.

Utöver de för Sveriges Radio beräknade medlen för investerings- och driftkostnader för budgetåret 1975/76 bör bolaget ha möjlighet att i kostnadsutjämnande syfte rekvirera ett belopp av högst 15 milj. kr., med skyldighet att under nästföljande budgetår återbetala sådana medel.

Med anledning av vad Konstnärliga och litterära yrkesutövares samsarbetsnämnd har framfört i sin skrivelse beträffande de kulturpolitiska insatserna under budgetåret 1975/76 vill jag betona att jag anser det angeläget att Sveriges Radio planerar sin verksamhet så att arbetsmöjligheter ges även åt kulturarbetare som inte eftersträvar ett fast anställningsförhållande till radioföretaget. Detta är angeläget för att förverkliga kravet på mångsidighet och mångfald i programutbudet.

Sveriges Radio bedriver sedan år 1970 på eget initiativ försök med regionala TV-program. Denna försöksverksamhet startade i södra regionen och har sedan utvidgats att omfatta även västra regionen samt nedre och övre Norrlandsregionerna. Sändningarna omfattar tio minuters nyhetsprogram måndag–fredag under tio månader. Den sammanlagda sändningstiden för den regionala nyhetsverksamheten uppgick 1973/74 till 2,8 veckotimmar.

Kostnaderna för försöksverksamheten med regionala TV-nyheter upptogs i Sveriges Radios budget för 1973/74 med 7 milj. kr. Motsvarande belopp för 1974/75 är 8 milj. kr. vid oförändrad total sändningstid.

Totalkostnaderna för en permanent verksamhet med regionala TV-nyheter i samtliga sju regioner kan beräknas uppgå till 16 milj. kr.

Med hänvisning till de insatser som jag har föreslagit beträffande lokalradion har jag inte funnit anledning att beakta kostnadsbehovet för en utbyggnad av den regionala TV-verksamheten.

Eftersom avgiftsintäkterna inom rundradiorörelsen under nästa budgetår – som har framgått av det föregående – kan uppskattas till 816 milj. kr. skulle rörelsen uppvisa ett underskott av 20,2 milj. kr. Vid budgetårets slut kan därför behållningen i radiofonden beräknas uppgå till 365,8 milj. kr. Jag räknar inte med någon avgiftshöjning under de närmaste två budgetåren. Mottagaravgifterna bör följaktligen förbli oförändrade.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att televerket lämnas det beställningsbemyndigande som jag har förordat i det föregående,
2. till *Televisions- och ljudradioanläggningar* för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 38 000 000 kr.

8.2 Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio¹

1973/74	Utgift ²	11 670 486	Behållning ²	3 474 828
1974/75	Anslag	8 145 000		
1975/76	Förslag	4 700 000		

² Anslaget Radio- och televisionshus

Detta investeringsanslag avser byggnadsarbeten för Sveriges Radio i de fall då byggkostnaderna överstiger 2 milj. kr. En särskild investeringsplan finns fastställd för anslaget. Sveriges Radio svarar för upprättandet av programhandlingar för byggnadsobjekt och för redovisningen av dessa till regeringen, medan byggnadsstyrelsen har huvudansvaret för projekteringen och byggandet.

Byggnadsstyrelsen

Medelsbehovet för nästa budgetår har beräknats till 15 milj. kr. Av detta belopp avser 10 milj. kr. nybyggnad av stor musikstudio för Sveriges Radio i Stockholm. Byggnadsstyrelsen har den 3 oktober 1974 redovisat systemhandlingar för detta objekt.

Föredraganden

Medelsbehovet för radio- och televisionshus för nästa budgetår beräknar jag enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

¹ Anslaget redovisas normalt i budgetpropositionen (bil. 10) under Kapitalbudgeten, Statens allmänna fastighetsfond.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart år-mån.	Färdigställande år-mån.
	1973-04-01	1974-04-01	Faktisk	Beräknad för			
			t. o. m. 1974-06-30	1974/75	1975/76		
Kontorshus B i Stockholm m. m.	35 340	36 600	34 262	2 338	—	71-11	73-06
TV-hus i Malmö	16 300	18 000	3 452	9 000	5 000	73-11	75-05
			37 714	11 338	5 000		
Erfarenhetsgrundad reducering av medelsbehovet					18		
Beräknat medelsbehov					4 982		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning	
	1974/75	1975/76
Behållning 1974-01-07	3 475	11 338
Anslag 1974/75	8 145	4 982
Anslag 1975/76 (förslag)	4 700	
	16 320	16 320

Jag är f. n. inte beredd att ta ställning till byggnadsstyrelsens förslag till nybyggnad av stor musikstudio i Stockholm.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att
till *Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio* för budgetåret
1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 4 700 000 kr.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga I

RUT 69:s förslag

Förslag till

Lag om ändring av radiolagen den 30 december 1966 (nr 755)

Härigenom förordnas att 5–7 §§ radiolagen den 30 december 1966 skall erhålla ändrad lydelse på det sätt nedan anges samt att efter 7 § i lagen skall införas en ny paragraf, 7 a §, av nedan angiven lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

5 §.

Det företag som Konungen bestämmer äger med ensamrätt avgöra vilka radioprogram som skola förekomma i rundradiosändning från sändare här i riket.

Företaget får ej överlåta sin rätt enligt första stycket helt eller delvis utan medgivande av Konungen.

De företag som Konungen bestämmer äger, vart och ett inom ramen för de programuppgifter som åvilar företaget, med ensamrätt avgöra vilka radioprogram som skola förekomma i rundradiosändning från sändare här i riket. Konungen tilldelar företagen erforderligt sändningsutrymme.

Företagen får ej överlåta sin rätt enligt första stycket helt eller delvis utan medgivande av Konungen.

6 §.

Ensamrätten enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt.

Ensamrätten skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan Konungen och företaget.

Ensamrätt enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt.

Ensamrätt skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan Konungen och företagen.

7 §.

För granskning av radioprogram som förekommit i rundradiosändning finnes radionämnden. Konungen meddelar närmare bestämmelser om nämndens verksamhet.

För granskning av radioprogram som förekommit i rundradiosändning finnes radionämnden. Om den granskning av radioprogram för utbildningsändamål som därjämte kan utföras av (läromedelsnämnden) föreskrives i . . .

Konungen meddelar närmare bestämmelser om *radionämndens* verksamhet.

7 a §.

För samråd med det företag som med ensamrätt bedriver allmän programverksamhet rörande sådan av statlig eller kommunal myndighet begärd information som är av vikt för allmänheten finnes informationsprogramrådet. Konungen meddelar närmare bestämmelser om rådets verksamhet.

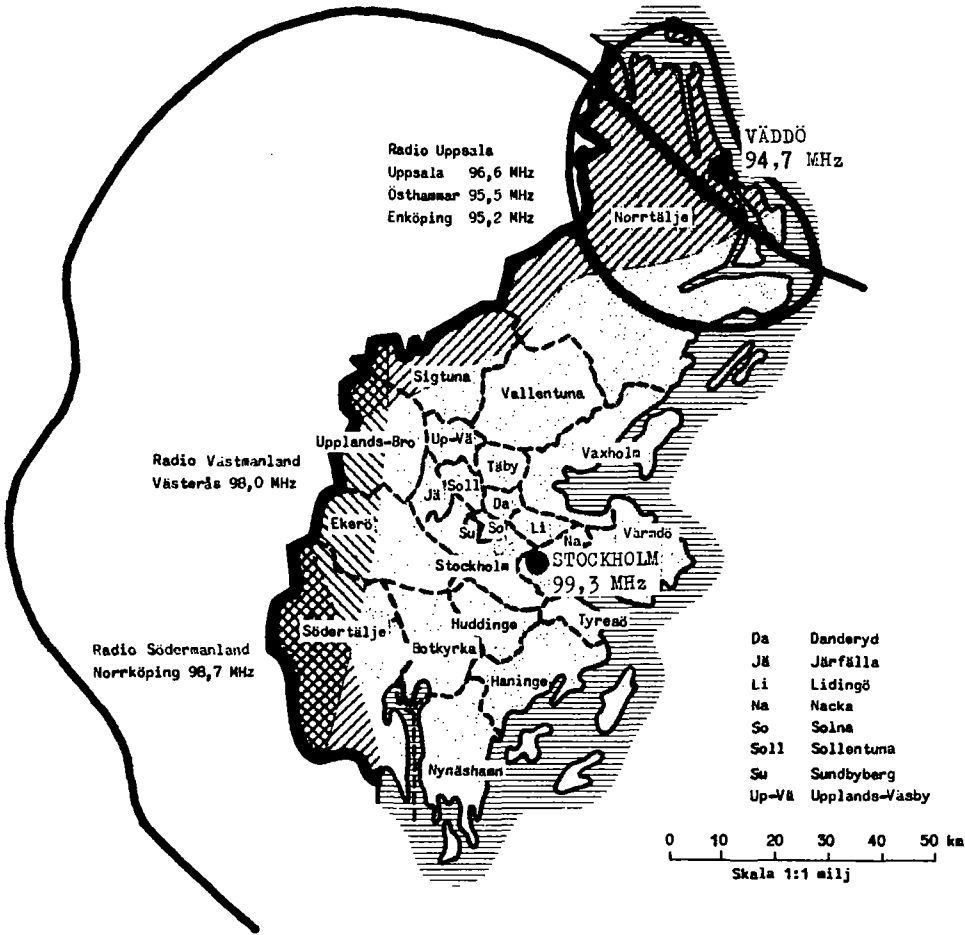
Områdesindelning
m. m. enligt före-
dragandens förslag

RADIO STOCKHOLM

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

STOCKHOLM 99,3 MHz 60 kW
VÄDDÖ 94,7 MHz 1 kW

På kartan har även kommunerna och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	1 431 000 inv (96,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	46 000 inv (3,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	8 500 (0,5 %)
		1 485 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Södermanland	8 000 inv (0,5 %)
Radio Uppsala	40 000 inv (2,5 %)
Radio Västmanland	15 000 inv (1,0 %)
Totalt	54 500 inv (3,5 %)

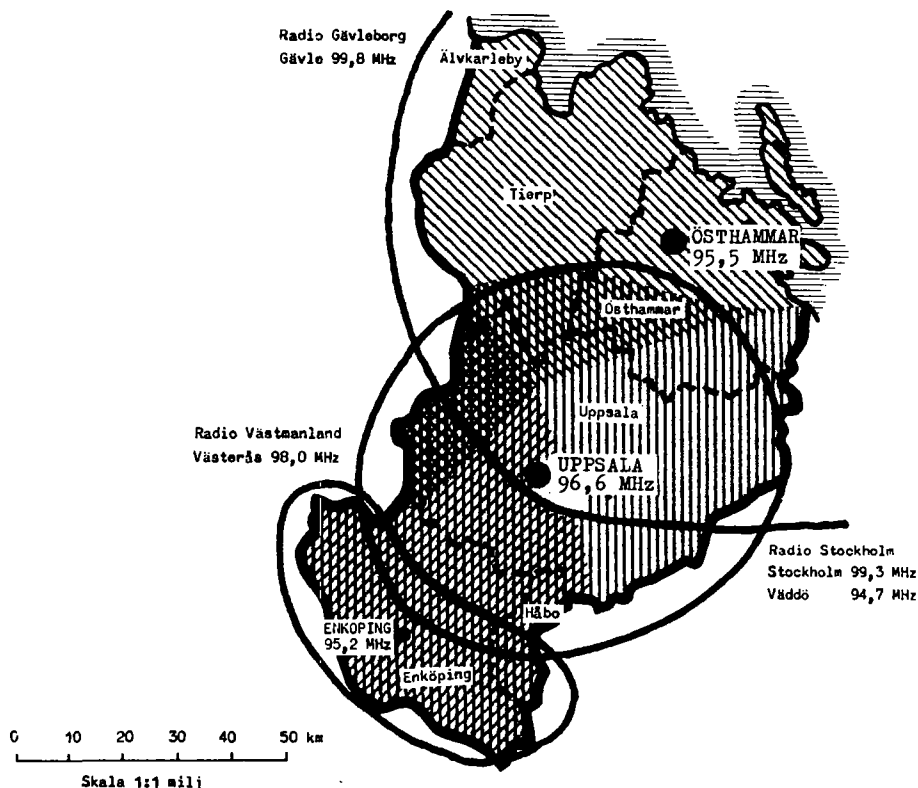
På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.
I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.
Radio Stockholm kan även mottagas av ca 150 000 inv huvudsakligen i Södermanlands och Uppsala lokalradioområden.

RADIO UPPSALA

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

UPPSALA	96,6 MHz	3 kW
ÖSTHAMMAR	95,5 MHz	3 kW
ENKÖPING	95,2 MHz	3 kW

På kartan har även kommunerna och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	95 000 inv (42,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	65 000 inv (28,5 %)
	utöver det egna även två eller flera främmande lokalradioprogram	66 500 inv (29,5 %)
		226 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Gävleborg	54 000 inv (24,0 %)
Radio Stockholm	89 000 inv (39,5 %)
Radio Västerås	57 000 inv (25,0 %)
Totalt	131 500 inv (58,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock större mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

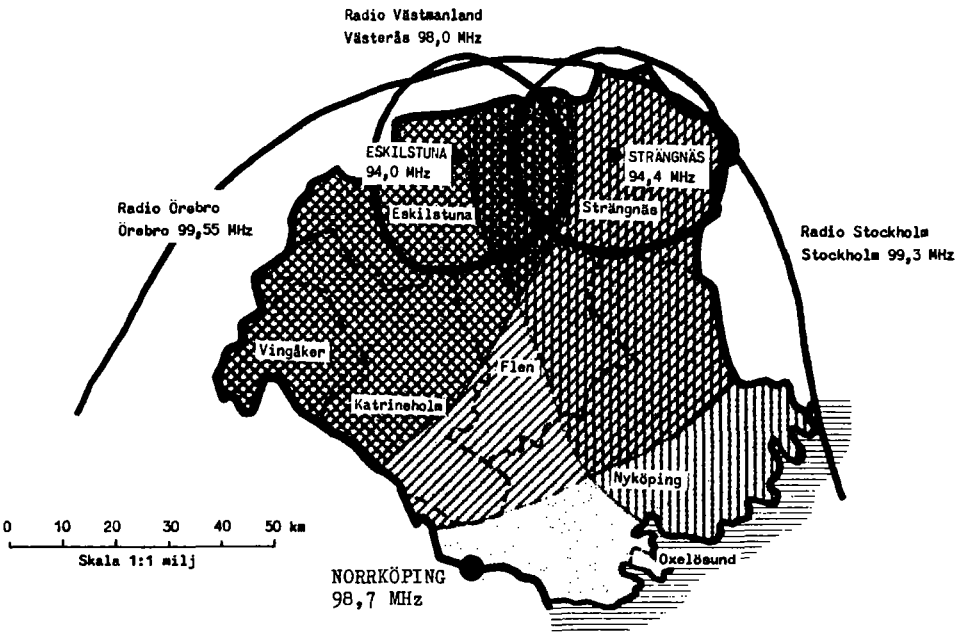
Radio Uppsala kan även mottagas av ca 50 000 inv huvudsakligen i Stockholms lokalradioområde.

RADIO SÖDERMANLAND

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

NORRKÖPING	98,7 MHz	60 kW
ESKILSTUNA	94,0 MHz	0,3 kW
STRÄNGNÄS	94,4 MHz	0,3 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	55 000 inv (22,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	57 000 inv (23,0 %)
	utöver det egna även två eller flera främmande lokalradioprogram	137 000 inv (55,0 %)

249 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Stockholm	47 000 inv (19,0 %)
Radio Västmanland	185 000 inv (74,5 %)
Radio Örebro	105 000 inv (42,0 %)
Totalt	194 000 inv (78,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

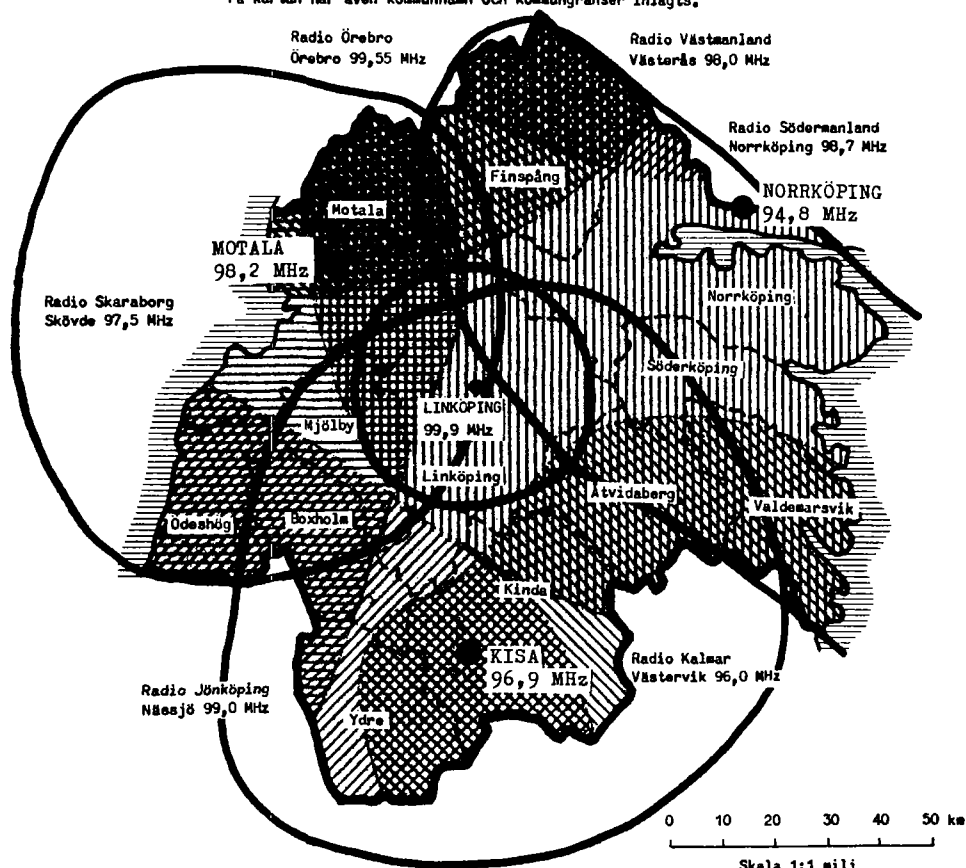
Radio Södermanland kan mottagas av ca 350 000 invånare huvudsakligen i Östergötlands lokalradioområde.

RADIO ÖSTERGÖTLAND

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

KISA	96,9 MHz	3 kW
MOTALA	98,2 MHz	3 kW
NORRKÖPING	94,8 MHz	30 kW
LINKÖPING	99,9 MHz	0,5 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	290 000 (75,0 %)
	utöver det egna även två eller flera främmande lokalradioprogram	96 000 (25,0 %)
		386 000 (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Jönköping	27 000 inv (7,0 %)
Radio Kalmar	35 000 inv (9,0 %)
Radio Skaraborg	94 000 inv (24,5 %)
Radio Södermanland	300 000 inv (77,5 %)
Radio Västmanland	3 000 inv (1,0 %)
Radio Örebro	29 000 inv (7,5 %)
Totalt	386 000 inv (100,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

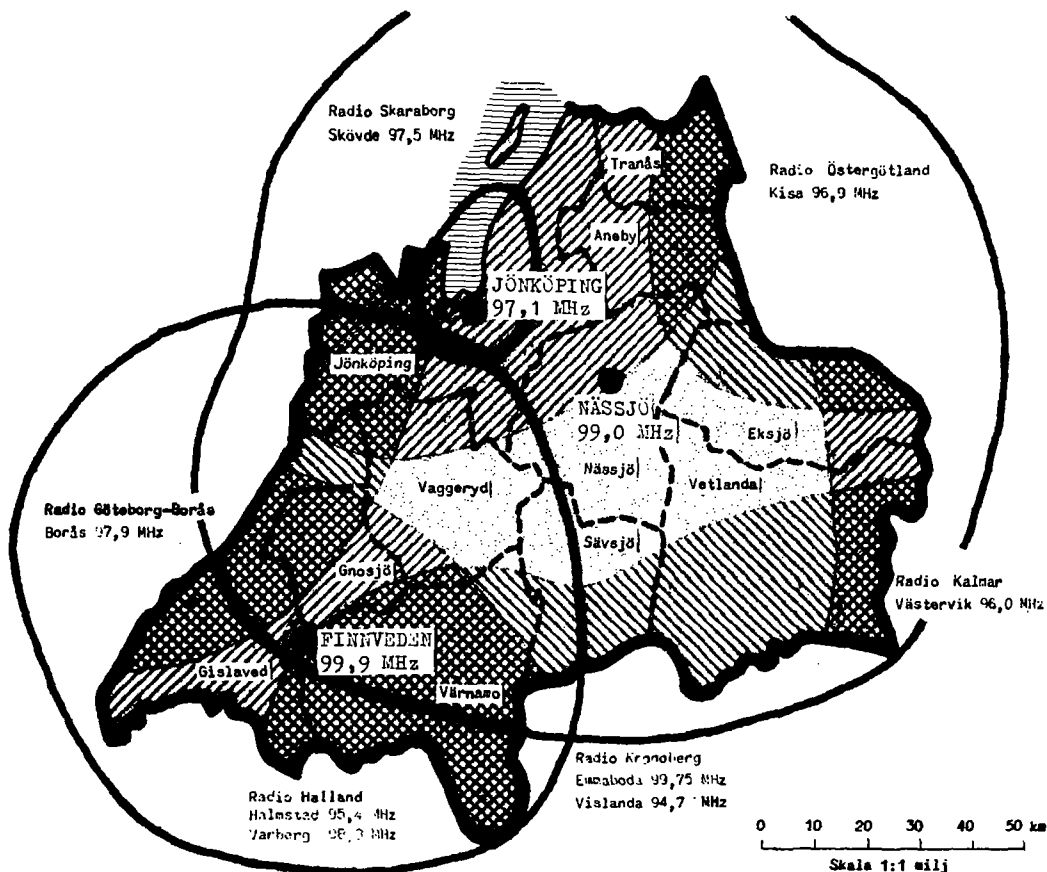
Radio Östergötland kan även mottagas av ca 100 000 inv i angränsande lokalradioområden.

RADIO JÖNKÖPING

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

NÄSSJÖ	99,0 MHz	60 kW
FINNVEDEN	99,9 MHz	3 kW
JÖNKÖPING	97,1 MHz	1 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Områden med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	89 000 inv (29,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	128 500 inv (43,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	83 000 inv (27,5 %)
		300 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Göteborg-Borås	24 000 inv (8,0 %)
Radio Halland	62 000 inv (20,5 %)
Radio Kalmar	7 500 inv (2,5 %)
Radio Kronoberg	51 000 inv (17,0 %)
Radio Skaraborg	110 000 inv (36,5 %)
Radio Östergötland	40 000 inv (13,5 %)
Totalt	211 500 inv (70,5 %)

På grund av oegynnade terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

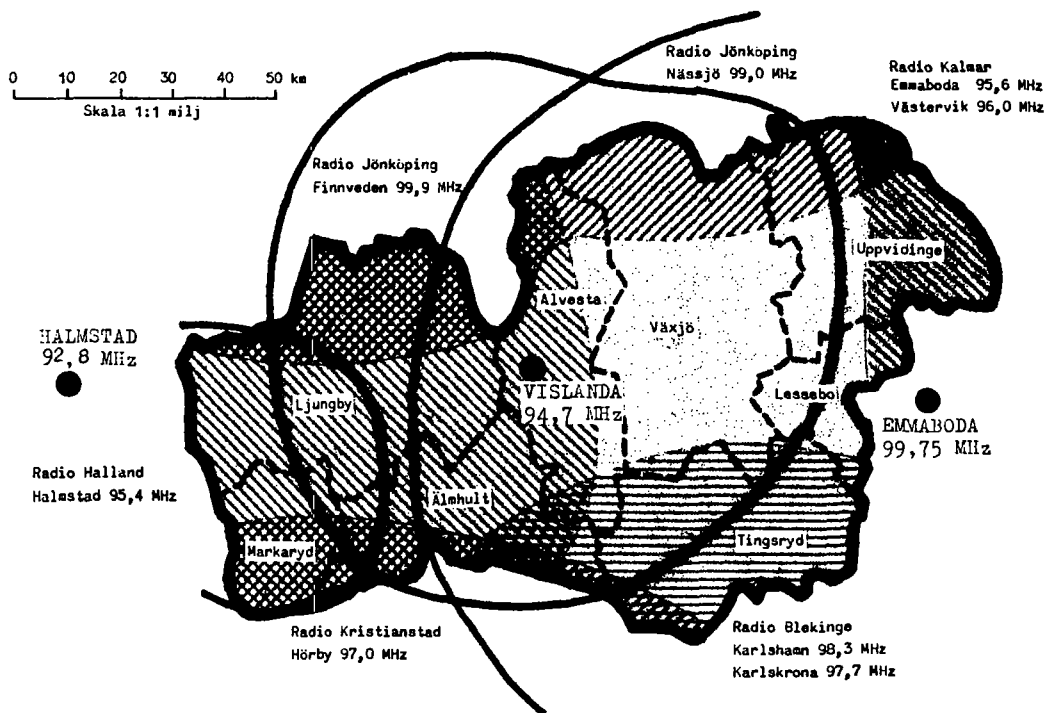
Radio Jönköping kan även mottagas av ca 150 000 inv i angränsande lokalradioområden.

RADIO KRONOBERG

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

VISLANDA	94,7 MHz	10 kW
EMMABODA	99,75 MHz	60 kW
HALMSTAD	92,8 MHz	5 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	78 000 inv (46,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	70 000 inv (41,5 %)
	utöver det egna även två eller flera främmande lokalradioprogram	20 000 inv (12,0 %)
		168 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Blekinge	16 500 inv (10,0 %)
Radio Halland	59 000 inv (35,0 %)
Radio Jönköping	22 500 inv (13,5 %)
Radio Kalmar	4 000 inv (2,5 %)
Radio Kristianstad	8 500 inv (5,0 %)
Totalt	90 000 inv (53,5 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

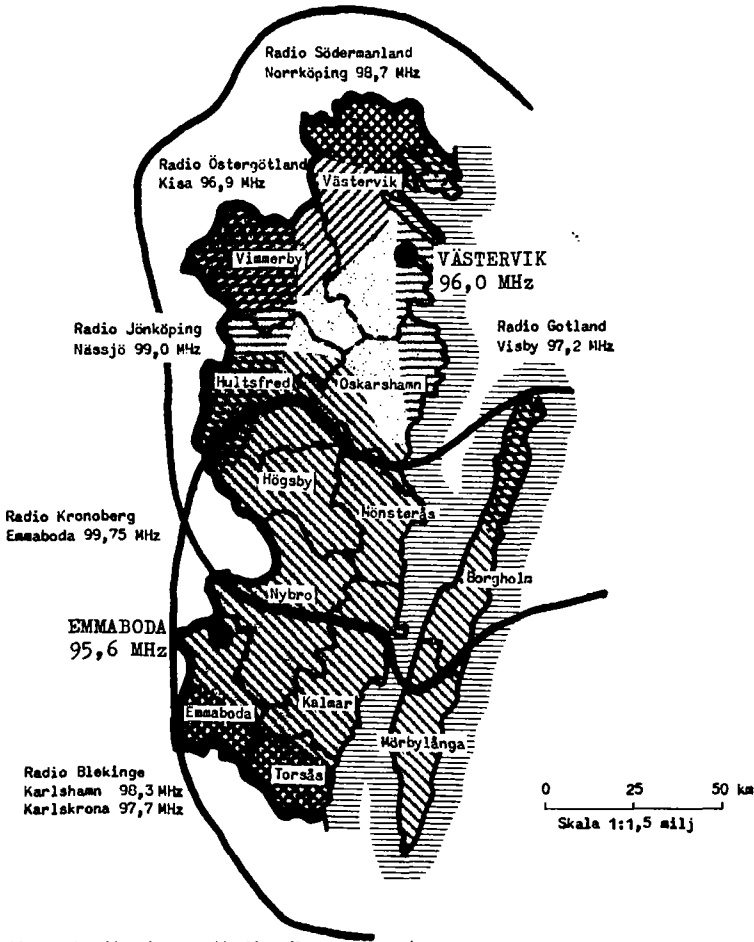
Radio Kronoberg kan även mottagas av ca 350 000 inv huvudsakligen i Blekinge och Kalmar lokalradioområden.

RADIO KALMAR

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

- EMMABODA 95,6 MHz 60 kW
- VÄSTERVIK 96,0 MHz 60 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	28 000 inv (11,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	170 000 inv (71,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	42 000 inv (17,5 %)
		240 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

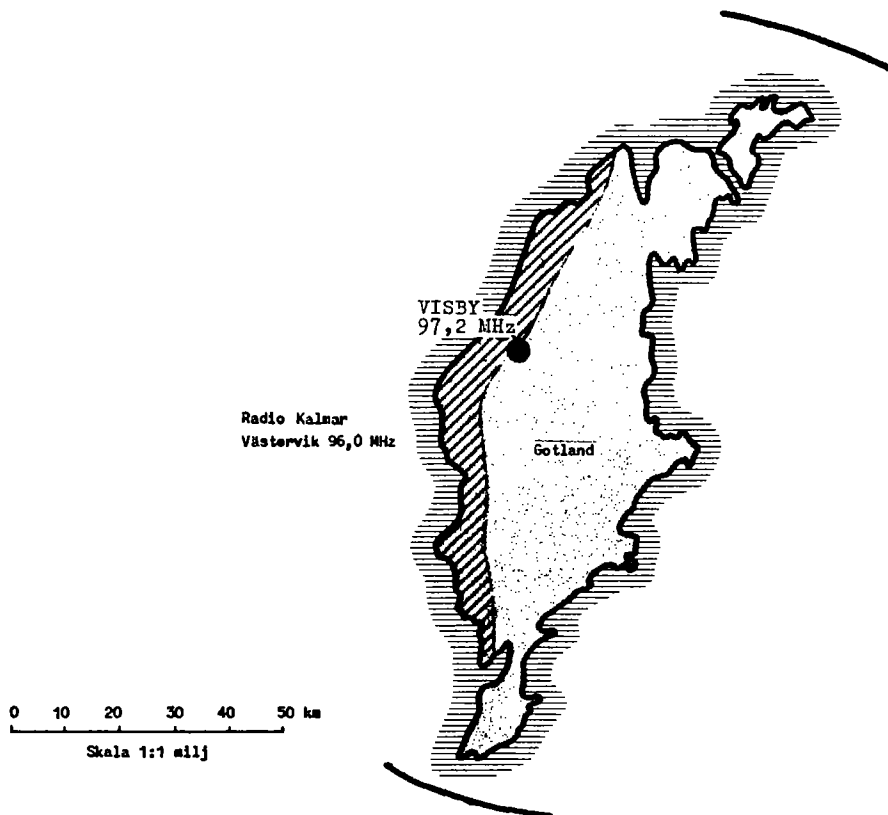
Radio Blekinge	14 000 inv (6,0 %)
Radio Gotland	20 000 inv (8,5 %)
Radio Jönköping	29 000 inv (12,0 %)
Radio Kronoberg	160 000 inv (66,5 %)
Radio Södermanland	6 000 inv (2,5 %)
Radio Östergötland	25 000 inv (10,5 %)
Totalt	212 000 inv (88,5 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.
I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.
Radio Kalmar kan även mottagas av ca 100 000 inv i angränsande lokalradioområden.

RADIO GOTLAND

Området försörjs av följande FM-sändarstation med
placering och täckningsområde enligt kartan

VISBY 97,2 MHz 60 kW

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera
lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	36 000 inv (66,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	18 000 inv (33,5 %)
		54 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram
kan ske i följande omfattning:

Radio Kalmar 18 000 inv (33,5 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket
medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett
sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

Radio Gotland kan även mottagas av ca 20 000 inv i Kalmar lokalradioområde.

RADIO BLEKINGE

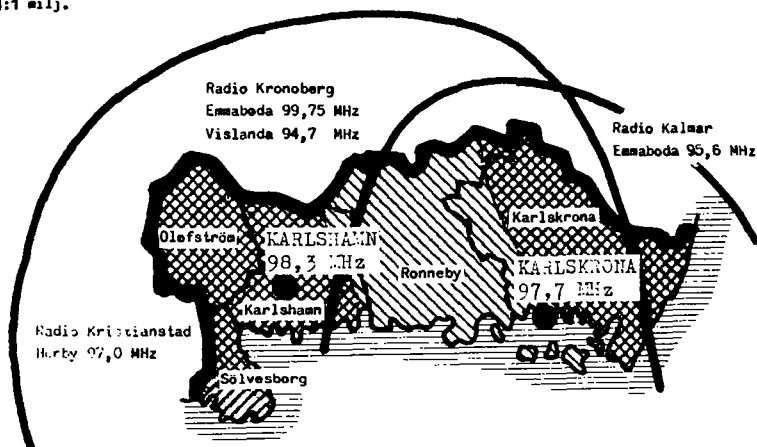
Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

KARLSHAMN 98,3 MHz 3 kW

KARLSKRONA 97,7 MHz 10 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

0 10 20 30 40 50 km
Skala 1:1 milj.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	82 500 inv (53,5 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	72 000 inv (45,5 %)
		154 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Kalmar	17 500 inv (11,5 %)
Radio Kristianstad	65 000 inv (42,0 %)
Radio Kronoberg	144 000 inv (93,0 %)
Totalt	154 500 inv (100,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

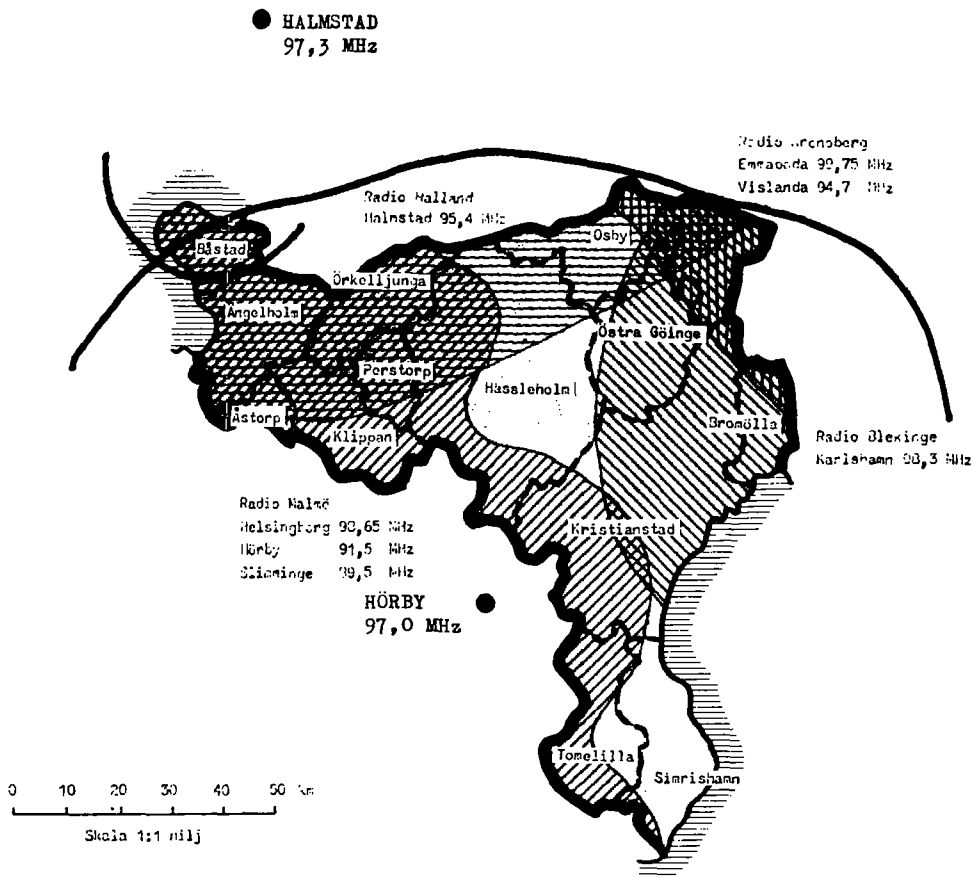
Radio Blekinge kan även mottagas av ca 100 000 inv huvudsakligen i Kristianstads lokalradioområde.

RADIO KRISTIANSTAD

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

HALMSTAD 97,3 MHz 1 kW
HÖRBY 97,0 MHz 60 kW

På kartan har även kommunerna och kommungränser inlagts.

Caräde med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	52 000 inv (19,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	132 000 inv (49,0 %)
	utöver det egna även två eller flera främmande lokalradioprogram	84 000 inv (31,5 %)
		268 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning

Radio Blekinge	86 500 inv (32,5 %)
Radio Halland	90 000 inv (33,5 %)
Radio Kronoberg	7 500 inv (3,0 %)
Radio Malmö	117 000 inv (43,5 %)
Totalt	216 000 inv (80,5 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

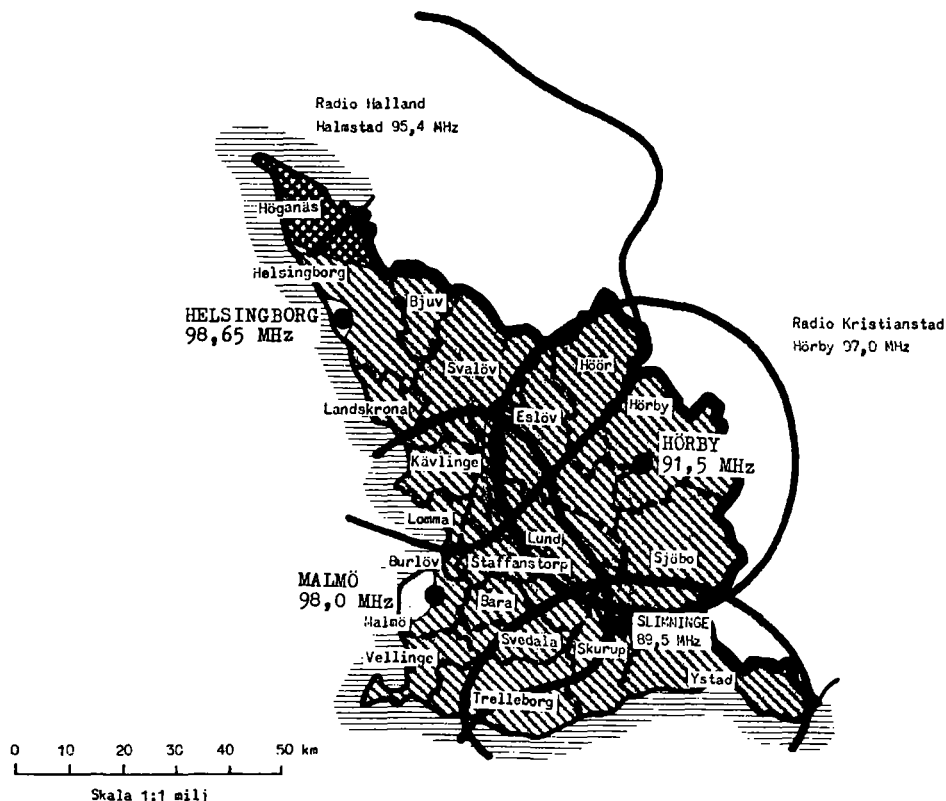
Radio Kristianstad kan även mottagas av ca 650 000 inv huvudsakligen i Malmö lokalradioområde.

RADIO MALMÖ

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

HELSINGBORG	98,65 MHz	3 kW
HÖRBY	91,5 MHz	0,3 kW
MALMÖ	98,0 MHz	3 kW
SLIMMINGE	89,5 MHz	1 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	219 000 inv (30,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	490 000 inv (67,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	22 500 inv (3,0 %)
		731 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Halland	22 500 inv (3,0 %)
Radio Kristianstad	512 500 inv (70,0 %)
Totalt	512 500 inv (70,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

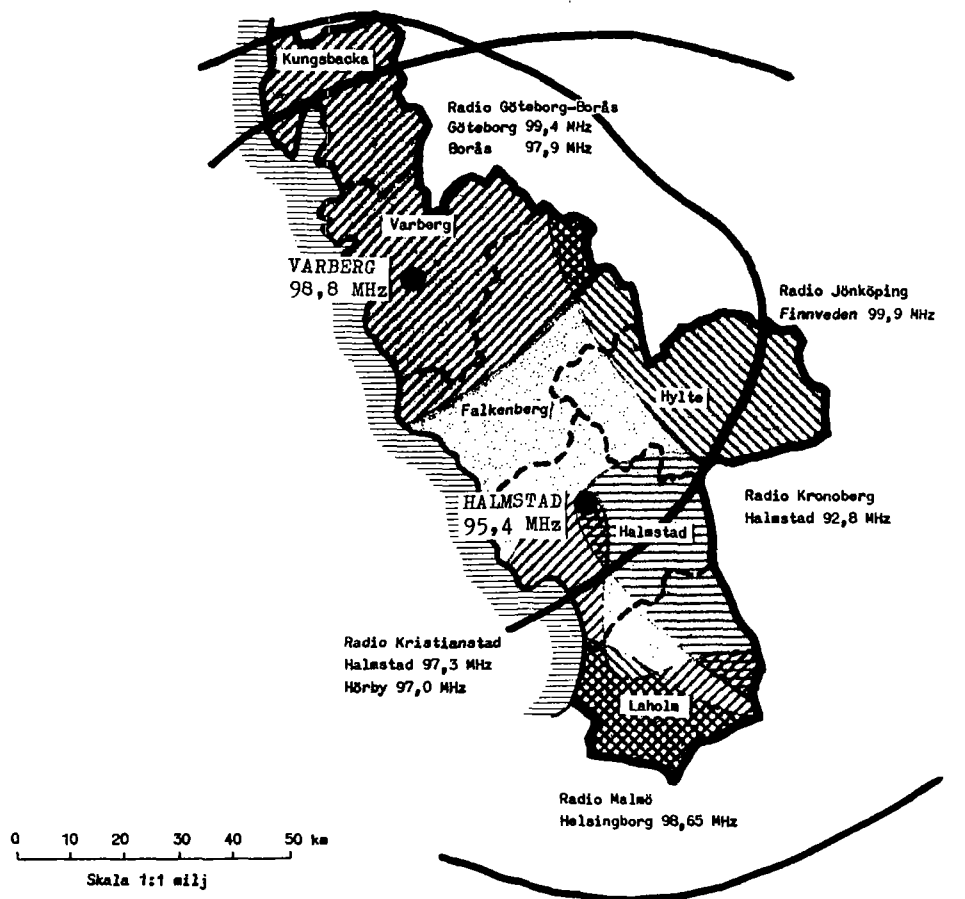
Radio Malmö kan även mottagas av ca 150 000 inv huvudsakligen i Kristianstads lokalradioområde.

RADIO HALLAND

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

HALMSTAD	95,4 MHz	60 kW
VARBERG	98,8 MHz	10 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	40 500 inv (19,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	161 000 inv (76,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	11 000 inv (5,0 %)
		212 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Göteborg-Borås	81 000 inv (38,0 %)
Radio Jönköping	11 500 inv (5,5 %)
Radio Kristianstad	67 000 inv (31,5 %)
Radio Kronoberg	10 500 inv (5,0 %)
Radio Malmö	13 000 inv (6,0 %)
Totalt	172 000 inv (81,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

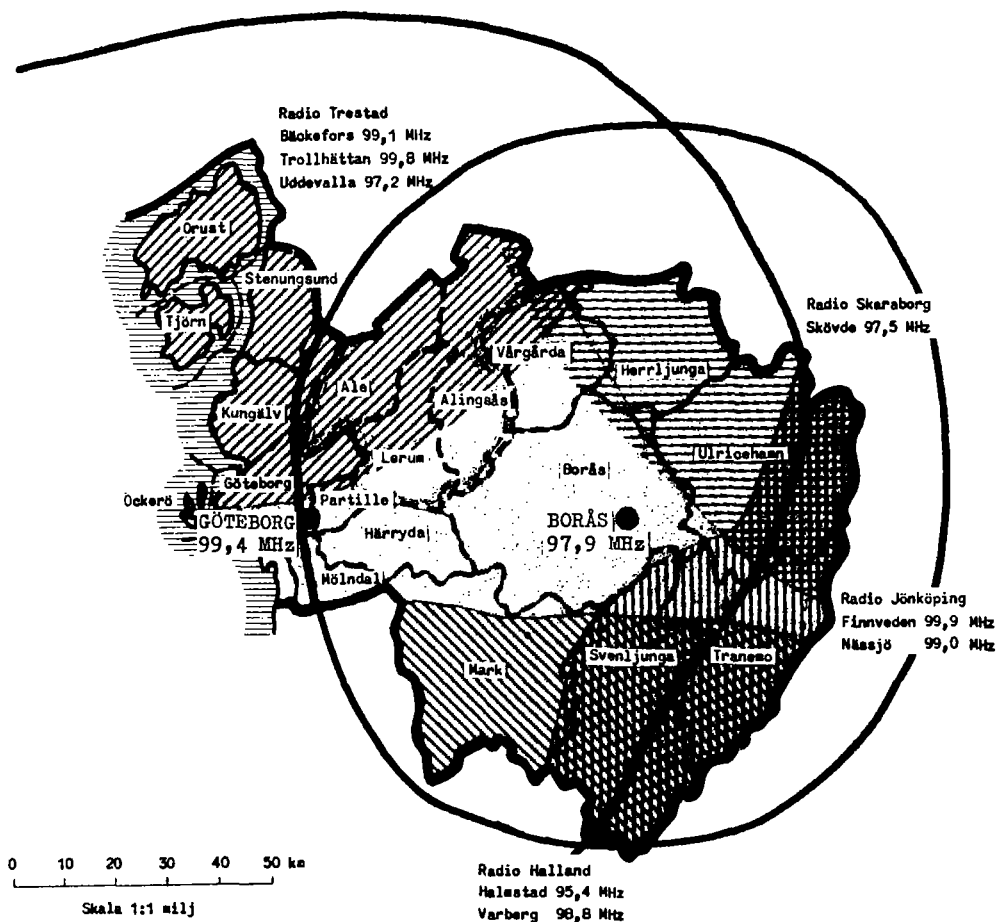
Radio Halland kan även mottagas av ca 300 000 inv i angränsande lokalradioområden.

RADIO GÖTEBORG-BORÅS

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

BORÅS	97,9 MHz	10 kW
GÖTEBORG	99,4 MHz	60 kW

På kartan har även kommunerna och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

enbart det egna lokalradioprogrammet	671 000 inv (76,0 %)
utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	186 000 inv (21,0 %)
utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	26 500 inv (3,0 %)
Totalt	883 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Halland	43 500 inv (5,0 %)
Radio Jönköping	28 500 inv (3,0 %)
Radio Skaraborg	40 000 inv (4,5 %)
Radio Trestad	127 000 inv (14,5 %)
Totalt	212 500 inv (24,0 %)

På grund av oegensamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

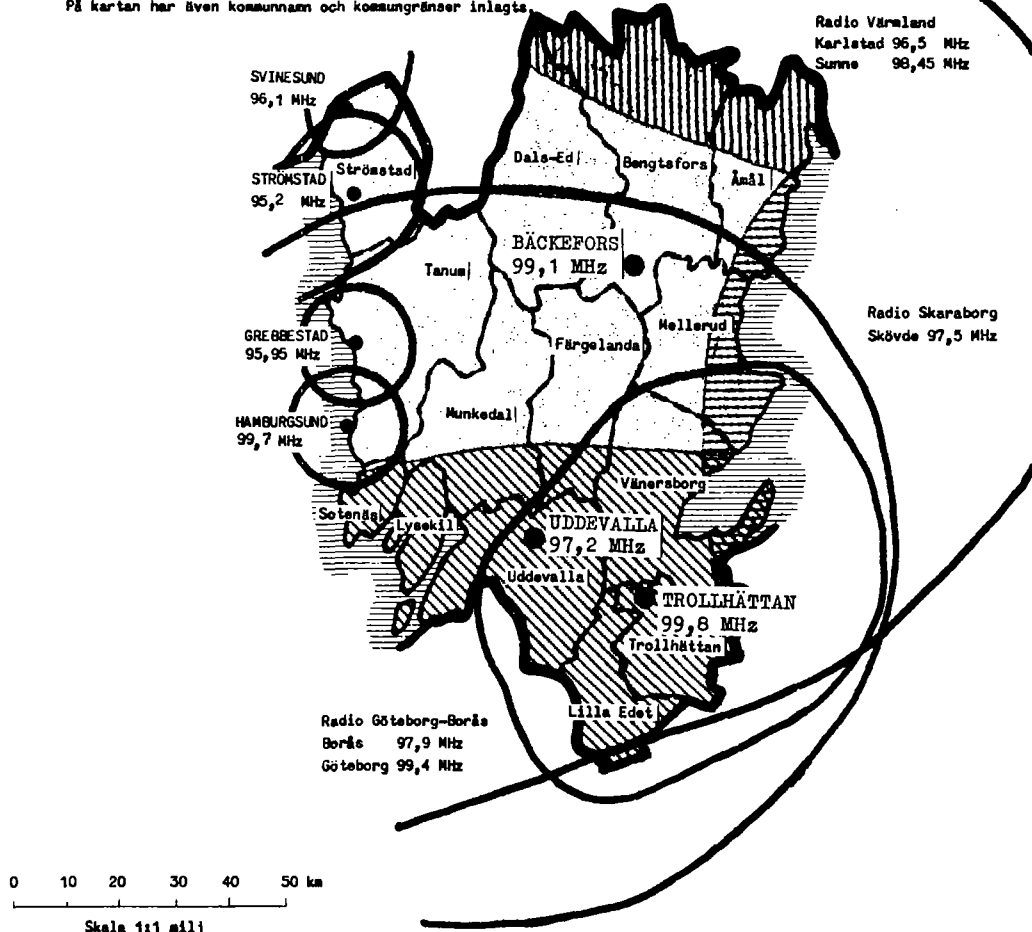
Radio Göteborg-Borås kan även mottagas av ca 350 000 inv huvudsakligen i Trestads lokalradioområde.

RADIO TRESTAD

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

BÄCKEFORS	99,1 MHz	60 kW	GREBBESTAD	95,95 MHz	0,03 kW
TROLLHÄTTAN	99,8 MHz	3 kW	HAMBURGSUND	99,7 MHz	0,03 kW
UDDEVALLA	97,2 MHz	3 kW	STRÖMSTAD	95,2 MHz	0,03 kW
			SVINESUND	96,1 MHz	0,025 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	59 000 inv	(24,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	182 500 inv	(75,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	1 500 inv	(0,5 %)
		243 000 inv	(100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Göteborg-Borås	164 000 inv	(67,5 %)
Radio Skaraborg	9 000 inv	(3,5 %)
Radio Värmland	12 500 inv	(5,0 %)
Totalt	184 000 inv	(75,5 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

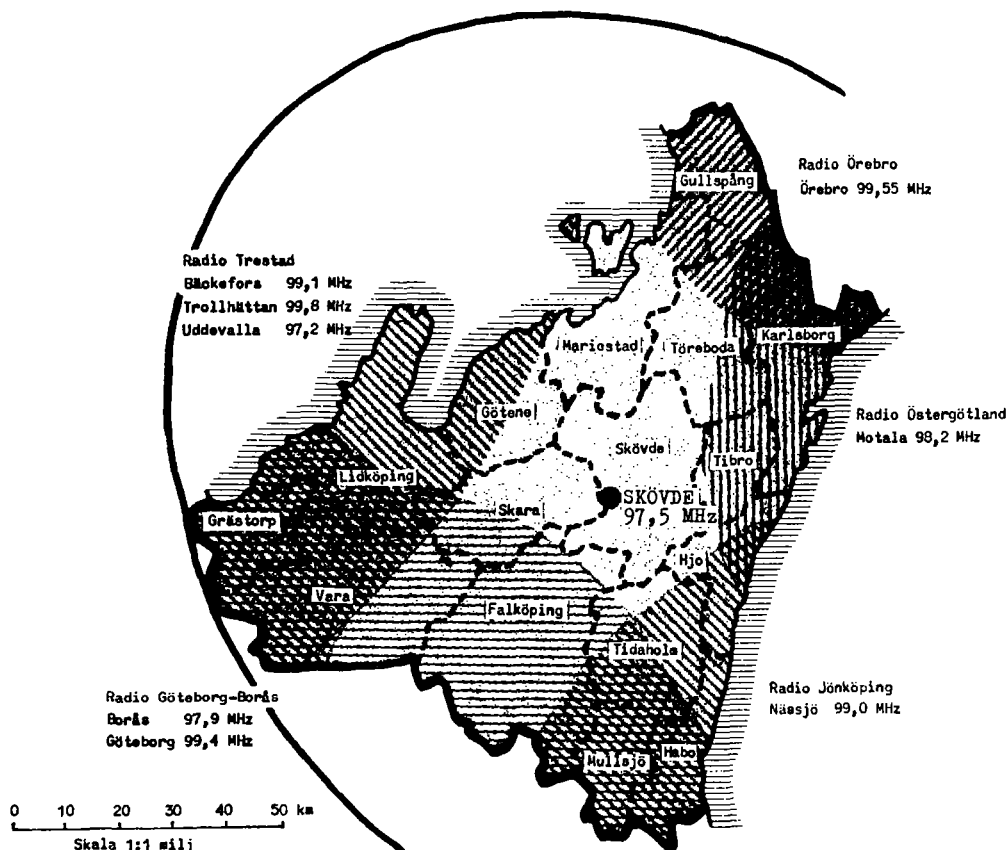
Radio Trestad kan även mottagas av ca 200 000 inv huvudsakligen i Göteborg-Borås lokalradioområde.

RADIO SKARABORG

Området försörjs av följande FM-sändarstation med placering och täckningsområde enligt kartan

SKÖVDE 97,5 MHz 60 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	98 000 inv (37,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	120 000 inv (46,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	43 500 inv (16,5 %)
		261 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Göteborg-Borås	78 000 inv (30,0 %)
Radio Jönköping	28 000 inv (10,5 %)
Radio Trestad	62 000 inv (23,5 %)
Radio Örebro	13 000 inv (5,0 %)
Radio Östergötland	26 000 inv (10,0 %)
Totalt	163 500 inv (62,5 %)

På grund av ojämn terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

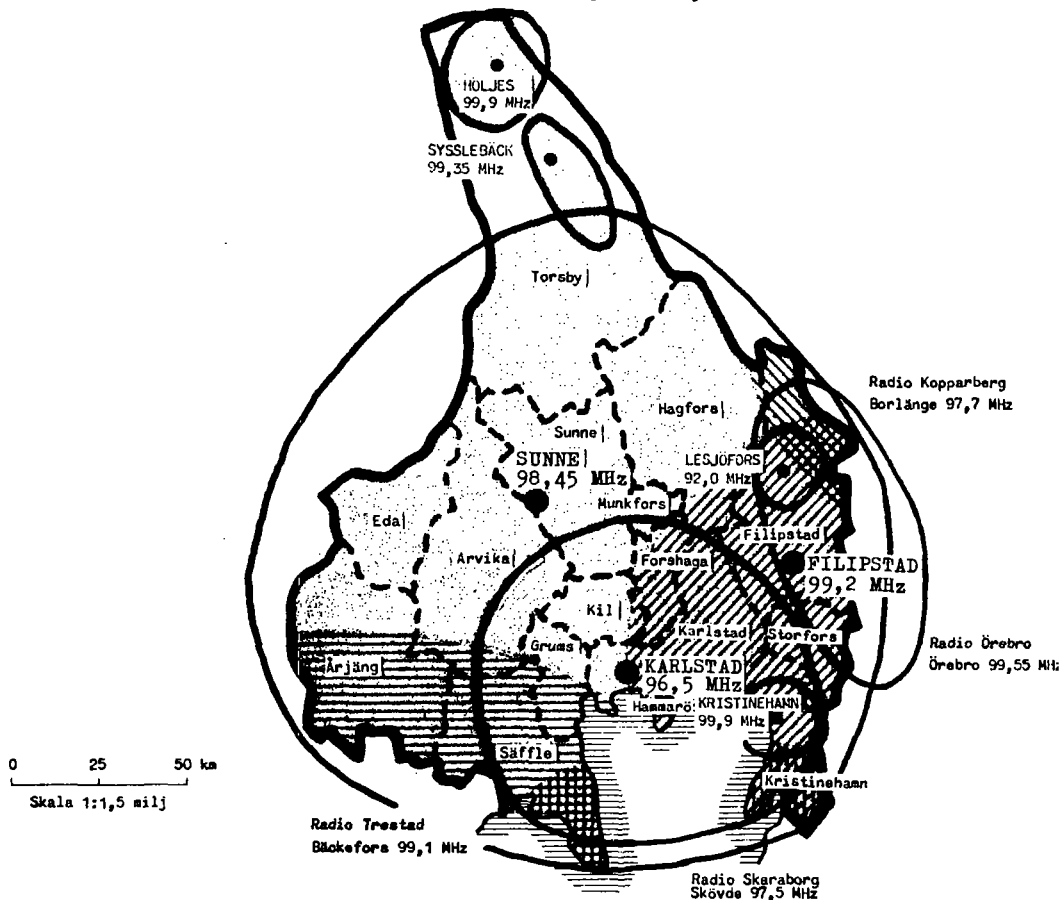
Radio Skaraborg kan även mottagas av ca 300 000 inv huvudsakligen i Jönköpings och Östergötlands lokalradioområden.

RADIO VÄRMLAND

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

KARLSTAD	96,5 MHz	3 kW	HÖLJES	99,9 MHz	30 W
SUNNE	98,45 MHz	60 kW	KRISTINEHAMN	99,9 MHz	30 W
FILIPSTAD	99,2 MHz	0,5 kW	LESJÖFORS	92,0 MHz	30 W
			SYSSLEBÄCK	99,35 MHz	300 W

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	137 500 inv (48,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	139 000 inv (49,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	6 500 inv (2,5 %)
		283 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Kopparberg	2 500 inv (1,0 %)
Radio Skaraborg	4 500 inv (1,5 %)
Radio Trestad	35 000 inv (12,5 %)
Radio Örebro	110 000 inv (39,0 %)
Totalt	145 500 inv (51,5 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock särare mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

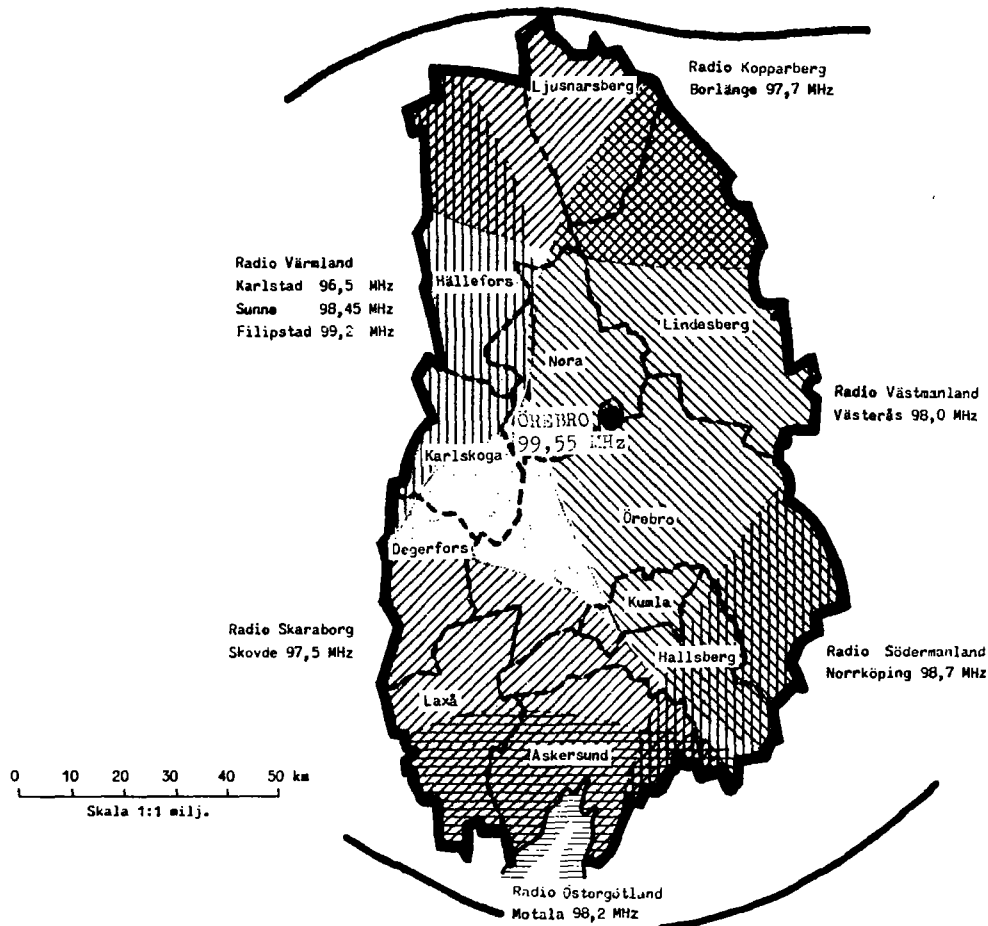
Radio Värmland kan även mottagas av ca 25 000 inv huvudsakligen i Trestads och Örebro lokalradioområden.

RADIO ÖREBRO

Området försörjs av följande FM-sändarstation med placering och täckningsområde enligt kartan

ÖREBRO 99,55 MHz 60 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	96 000 inv (35,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	143 500 inv (52,5 %)
	utöver det egna även två eller flera främmande lokalradioprogram	34 000 inv (12,5 %)
		273 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Kopparberg	23 000 inv (8,5 %)
Radio Skaraborg	33 000 inv (12,0 %)
Radio Södermanland	10 000 inv (3,5 %)
Radio Värmland	13 000 inv (5,0 %)
Radio Västmanland	124 000 inv (45,5 %)
Radio Östergötland	10 000 inv (3,5 %)
Totalt	177 500 inv (65,0 %)

På grund av ojämnas terrängförhållanden kan dock samma mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

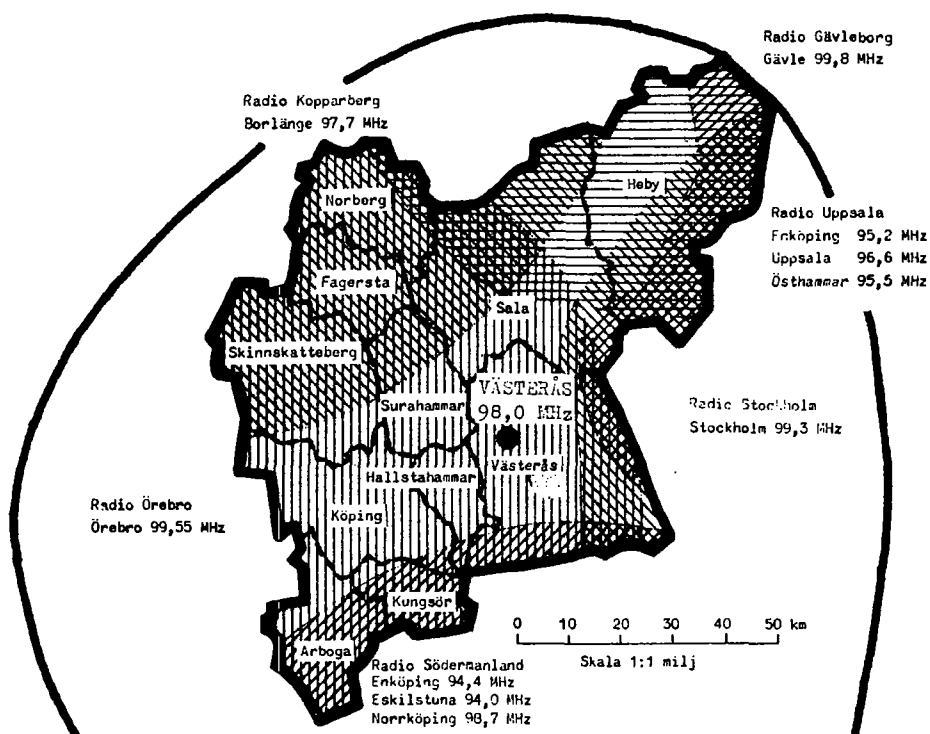
Radio Örebro kan även mottagas av ca 450 000 inv huvudsakligen i Södermanlands, Värmlands och Västmanlands lokalradioomr.

RADIO VÄSTMANLAND

Området försörjs av följande FM-sändarstation
med placering och täckningsområde enligt kartan

VÄSTERÅS 98,0 MHz 60 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera
lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	50 000 inv (19,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	140 000 inv (54,0 %)
	utöver det egna även två eller flera främmande lokalradioprogram	70 000 inv (27,0 %)
		260 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram
kan ske i följande omfattning:

Radio Gävleborg	27 000 inv (10,5 %)
Radio Kopparberg	35 000 inv (13,5 %)
Radio Stockholm	12 500 inv (5,0 %)
Radio Södermanland	10 000 inv (4,0 %)
Radio Uppsala	7 000 inv (2,5 %)
Radio Örebro	195 000 inv (75,0 %)
Totalt	210 000 inv (81,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket
medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett
sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

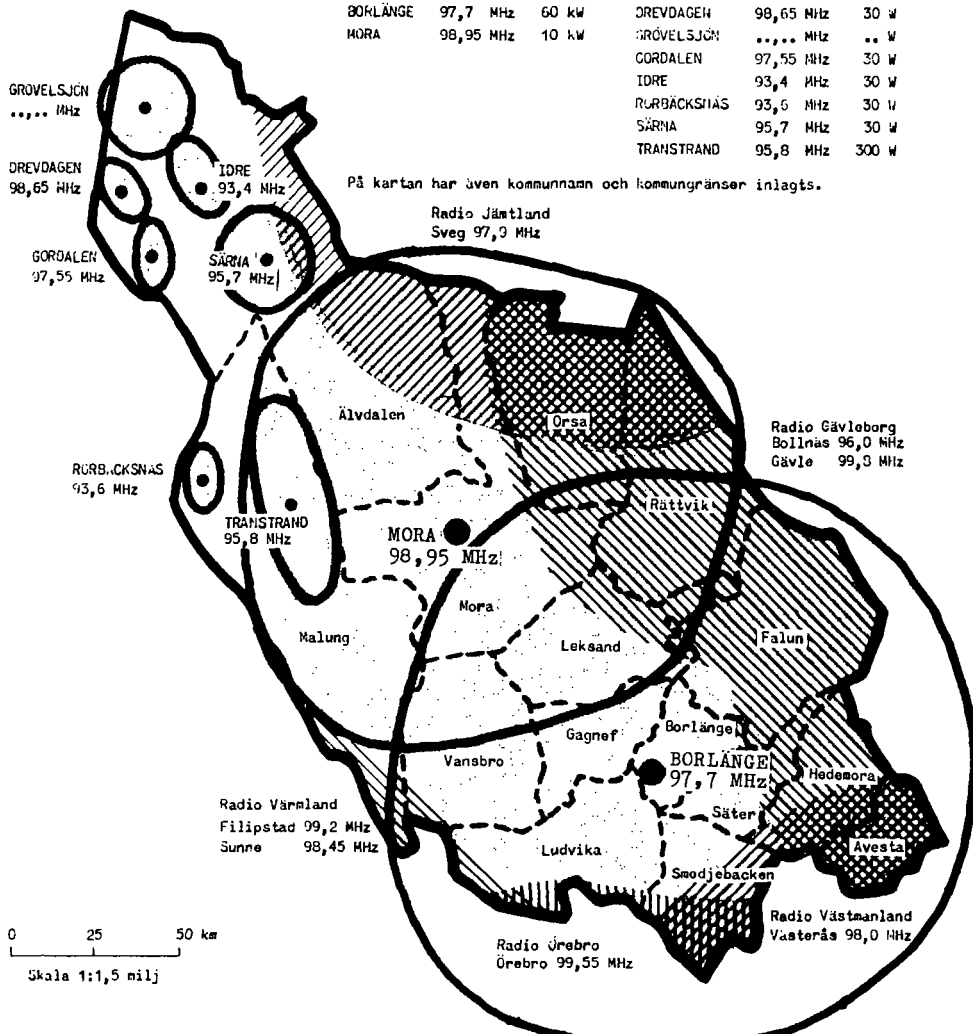
Radio Västmanland kan även mottagas av ca 400 000 inv huvudsakligen i Södermanlands och Örebro lokalradioområden.

RADIO KOPPARBERG

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

BORLÄNGE	97,7 MHz	60 kW	DREVDAGEN	98,65 MHz	30 W
MORA	98,95 MHz	10 kW	GROVELSJÖN	... MHz	.. W
			GORDALEN	97,55 MHz	30 W
			IDRE	93,4 MHz	30 W
			RURBÄCKSNÄS	93,6 MHz	30 W
			SÄRNA	95,7 MHz	30 W
			TRANSTRAND	95,8 MHz	300 W

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Områden med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	176 500 inv (63,5 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	62 000 inv (22,3 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	39 000 inv (14,0 %)
	enbart främmande lokalradioprogram	500 inv (0,2 %)
		278 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Gävleborg	91 000 inv (32,5 %)
Radio Jämtland	500 inv (0,2 %)
Radio Värmland	1 000 inv (0,5 %)
Radio Västmanland	40 500 inv (14,5 %)
Radio Örebro	7 500 inv (2,5 %)
Totalt	101 500 inv (36,5 %)

På grund av ojämn terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

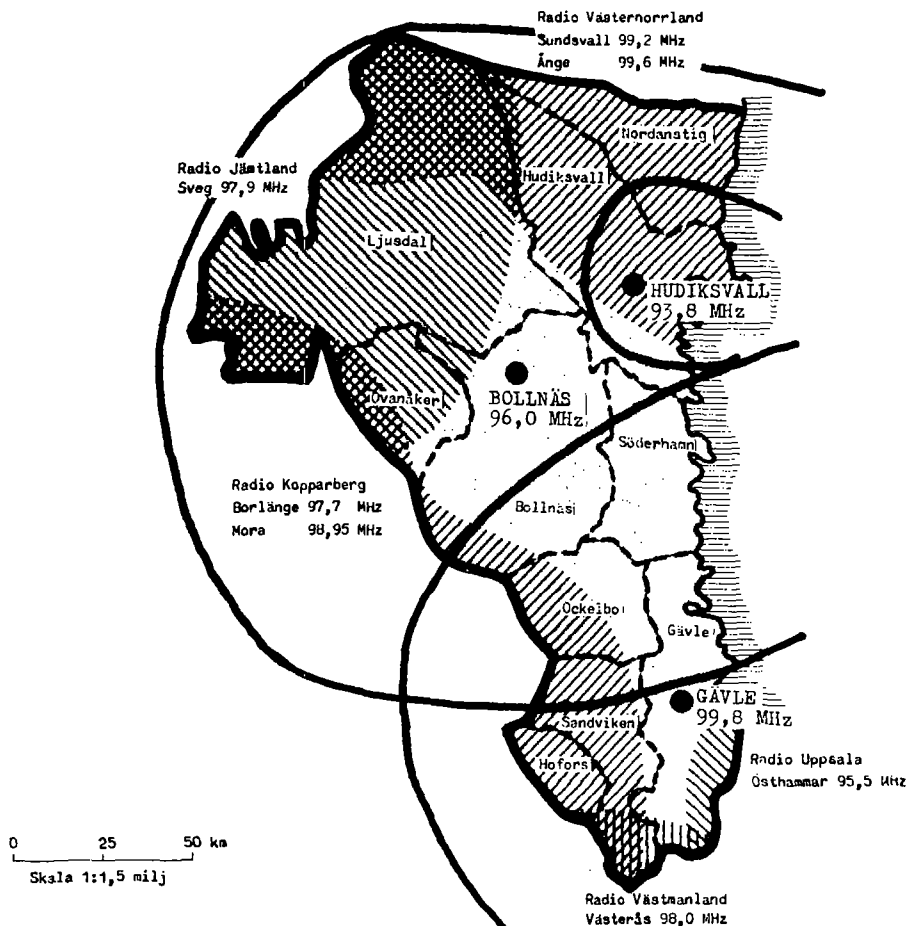
Radio Kopparberg kan även mottagas av ca 100 000 inv huvudsakligen i Gävleborgs lokalradioområde.

RADIO GÄVLEBORG

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

BOLLNÄS	96,0 MHz	60 kW
GÄVLE	99,8 MHz	60 kW
HUDIKSVALL	93,8 MHz	1 kW

På kartan har även kommunerna och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

enbart det egna lokalradioprogrammet	161 000 inv (55,0 %)
utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	126 500 inv (43,5 %)
utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	4 500 inv (1,5 %)
	292 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Jämtland	23 000 inv (8,0 %)
Radio Kopparberg	61 500 inv (21,0 %)
Radio Uppsala	1 000 inv (0,5 %)
Radio Västernorrland	48 000 inv (16,5 %)
Radio Västmanland	2 000 inv (0,5 %)
Totalt	131 000 inv (45,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

Radio Gävleborg kan även mottagas av ca 200 000 inv huvudsakligen i Kopparberg och Uppsala lokalradioområden.

RADIO VÄSTERNORRLAND

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

SOLLEFTEÅ	98,1 MHz	60 kW
SUNDSVALL	99,2 MHz	60 kW
ÅNGE	99,6 MHz	10 kW
ÖRNSKÖLDSVIK	97,8 MHz	10 kW

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts

Radio Västerbotten
Lycksele 98,7 MHz
Tåsjö 89,15 MHz
Vännäs 95,8 MHz

Radio Jämtland
Tåsjö 89,8 MHz
Östersund 94,0 MHz

Radio Jämtland
Sveg 97,9 MHz

ÅNGE
99,6 MHz

SOLLEFTEÅ
98,1 MHz

ÖRNSKÖLDSVIK
97,8 MHz

SUNDSVALL
99,2 MHz

Radio Gävleborg
Bollnäs 96,0 MHz

0 25 50 km
Skala 1:1,5 milj

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	243 000 inv (91,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	21 500 inv (8,0 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	3 000 inv (1,0 %)

267 500 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Gävleborg	1 500 inv (0,5 %)
Radio Jämtland	11 000 inv (4,0 %)
Radio Västerbotten	15 000 inv (5,5 %)
Totalt	24 500 inv (9,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sänre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

Radio Västernorrland kan även mottagas av ca 100 000 inv huvudsakligen i Gävleborgs och Jämtlands lokalradioområden.

RADIO JÄMTLAND

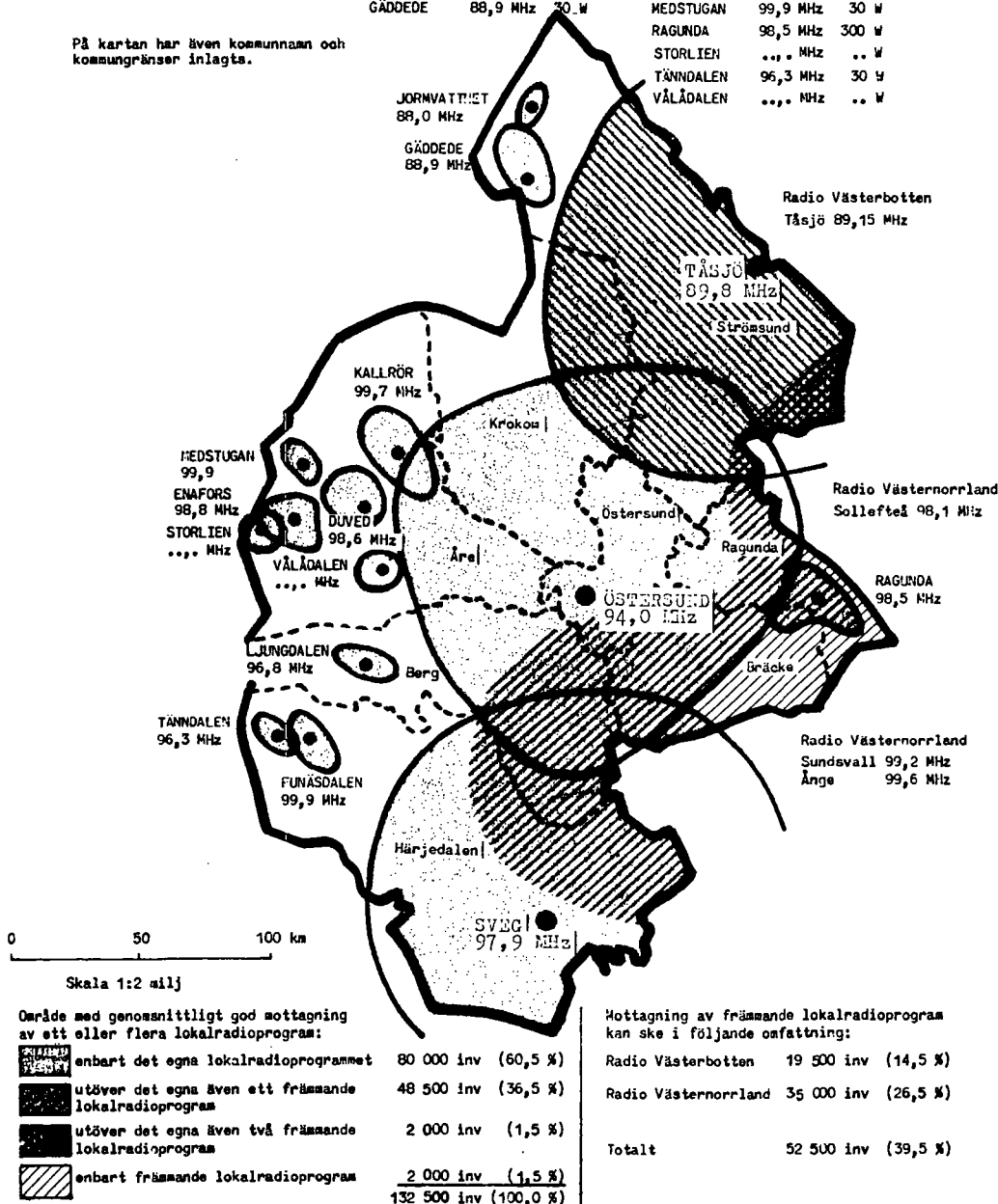
Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

ÖSTERSUND 94,0 MHz 60 kW
TÅSJÖ 89,8 MHz 25 kW
SVEG 97,9 MHz 60 kW

DÜVED 98,6 MHz 30 W
ENAFORS 98,8 MHz 30 W
FUNÅSDALEN 99,9 MHz 200 W
GÄDDEDE 88,9 MHz 30 W

JORMVATTNET 88,0 MHz 30 W
KALLRÖR 99,7 MHz 30 W
LJUNGDALEN 96,8 MHz 30 W
MEDSTUGAN 99,9 MHz 30 W
RAGUNDA 98,5 MHz 300 W
STORLIEN ... MHz .. W
TÄNNDALEN 96,3 MHz 30 W
VÅLÅDALEN ... MHz .. W

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

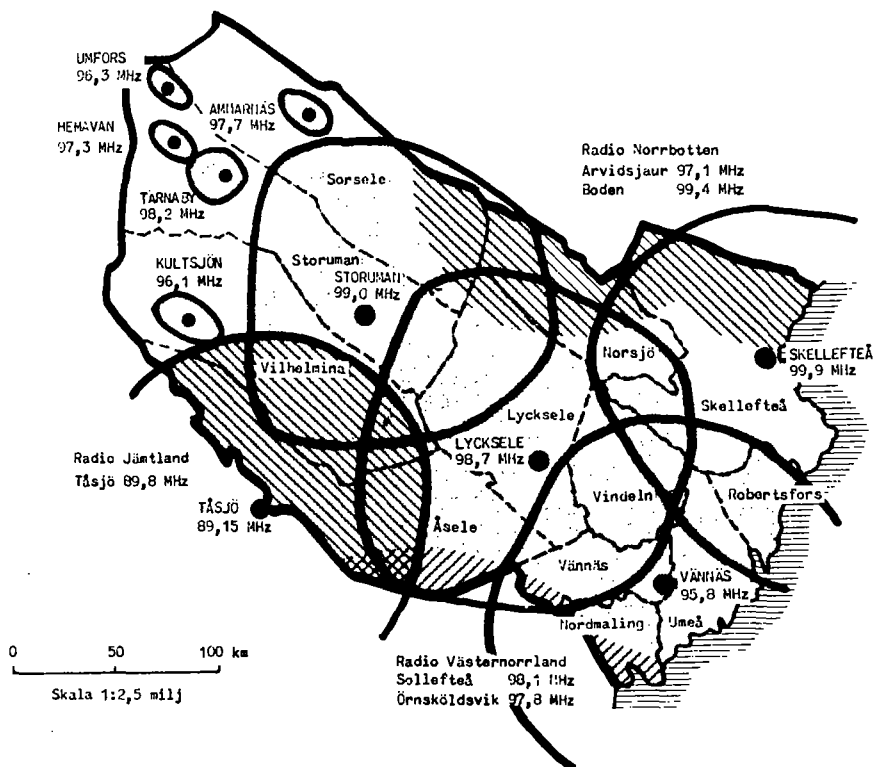
Radio Jämtland kan även mottagas av ca 50 000 inv huvudsakligen i Gävleborgs lokalradiområde.

RADIO VÄSTERBOTTEN

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

LYCKSELE	98,7 MHz	60 kW	ÅHMARJÄS	97,7 MHz	30 W
SKELLEFTÄ	99,9 MHz	10 kW	HEMAVAN	97,3 MHz	30 W
STORUMAN	99,0 MHz	60 kW	KULTSJÖN	96,1 MHz	30 W
TÅSJÖ	89,15 MHz	25 kW	TÄRNABY	98,2 MHz	30 W
VÄNNÄS	95,8 MHz	60 kW	UNFORS	96,3 MHz	30 W

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	192 000 inv (82,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	40 500 inv (17,3 %)
	utöver det egna även två främmande lokalradioprogram	500 inv (0,2 %)
	enbart främmande lokalradioprogram	1 000 inv (0,5 %)
		234 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Västernorrland	6 500 inv (3,0 %)
Radio Jämtland	15 000 inv (6,5 %)
Radio Norrbotten	21 000 inv (9,0 %)
Totalt	42 000 inv (18,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att mera påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

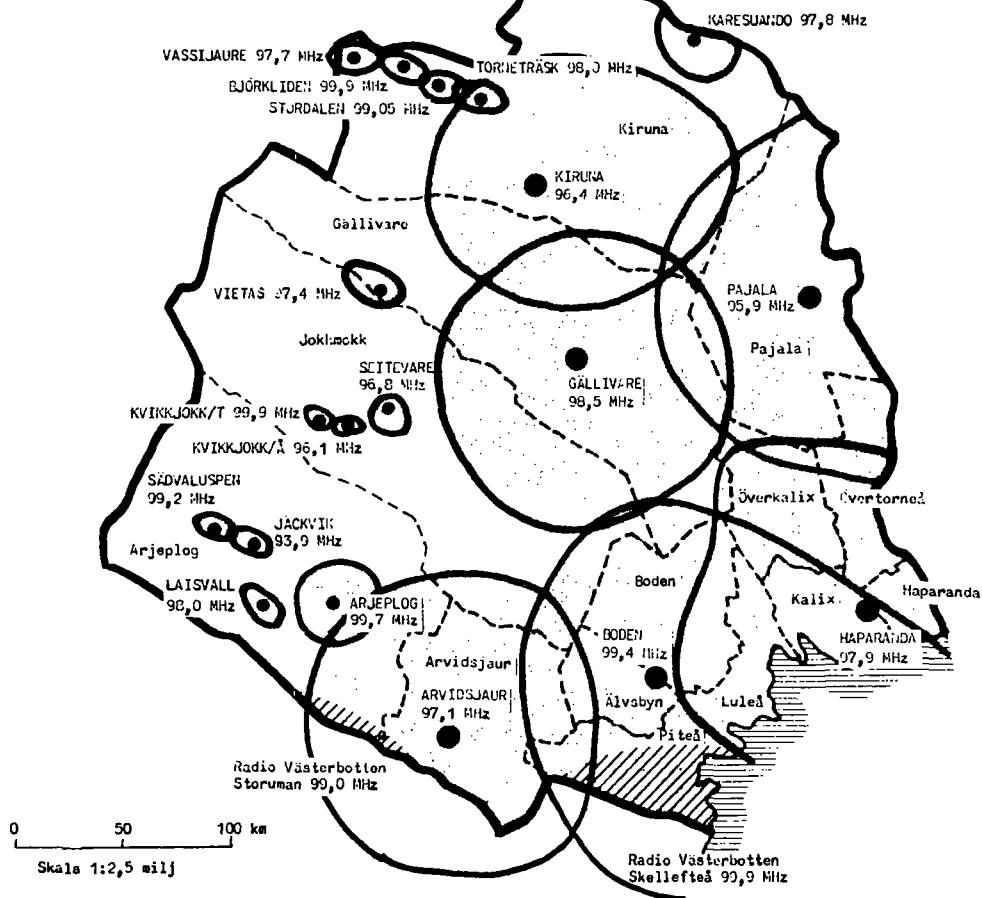
Radio Västerbotten kan även mottagas av ca 60 000 inv i angränsande lokalradioområden.

RADIO NORRBOTTEN

Området försörjs av följande FM-sändarstationer med placering och täckningsområden enligt kartan

ARVIDSJÄUR 97,1 MHz 60 kW	ARJEPLOG 99,7 MHz 30 W	LAISVALL 98,0 MHz 30 W
BODEN 99,4 MHz 60 kW	BJÖRKLIDEN 99,9 MHz 30 W	SEITEVARE 98,8 MHz 30 W
GALLIVARE 98,5 MHz 60 kW	JÄCKVIK 93,9 MHz 30 W	STORDALEN 99,05 MHz 30 W
HAPARANDA 97,9 MHz 60 kW	KARESUANDO 97,8 MHz 300 W	SÄDVALUSPEN 99,2 MHz 30 W
KIRUNA 96,4 MHz 60 kW	KVIKKJOKK/T 99,9 MHz 30 W	TORNETRÄSK 98,0 MHz 30 W
PAJALA 95,9 MHz 60 kW	KVIKKJOKK/A 96,1 MHz 30 W	VASSIJÄURE 97,7 MHz 30 W
		VIETAS 97,4 MHz 75 W

På kartan har även kommunnamn och kommungränser inlagts.

Område med genomsnittligt god mottagning av ett eller flera lokalradioprogram:

	enbart det egna lokalradioprogrammet	231 000 inv (89,0 %)
	utöver det egna även ett främmande lokalradioprogram	28 000 inv (11,0 %)
		259 000 inv (100,0 %)

Mottagning av främmande lokalradioprogram kan ske i följande omfattning:

Radio Västerbotten 28 000 inv (11,0 %)

På grund av ogynnsamma terrängförhållanden kan dock sämre mottagningsmöjligheter förekomma på vissa platser vilket medför att nära påkostade antenner behövs.

I vissa delar av de områden där även främmande lokalradioprogram kan mottagas, kan mottagningsmöjligheterna för ett sådant program vara bättre än för det egna lokalradioprogrammet.

Radio Norrbotten kan även mottagas av ca 20 000 inv i Västerbottens län.

Innehåll

	Sid.
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till Lag om ändring i radiolagen (1966:755)	2
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1975-02-06	3
1 Inledning	3
2 Rundradions nuvarande organisation	6
3 Lokalradio, samhällsinformation och stereo	9
3.1 Lokalradio	9
3.1.1 Allmänna synpunkter	9
3.1.2 Sändarnät, områdesindelning och utbyggnadstakt	14
3.1.3 Programverksamhet	19
3.1.4 Statlig och kommunal information i lokalradion	21
3.1.5 Huvudman	23
3.1.6 Kontakt med publiken	26
3.1.7 Ekonomi	28
3.2 Samhällsinformation i riksprogram	30
3.3 Stereo- och tvåprogramsändning	38
4 TV-reklamfrågan	44
4.1 Utredningen	44
4.2 Remissyttrandena	50
5 Föredraganden	58
5.1 Reformverksamhet på radio- och TV-området	58
5.2 Lokalradio	59
5.2.1 Lokalradion i ett mediepolitiskt sammanhang	59
5.2.2 Sändarnät, områdesindelning och utbyggnad	63
5.2.3 Huvudmannaskap	69
5.2.4 Programverksamhet	74
5.2.5 Kontakt med publiken	77
5.2.6 Kostnader för lokalradion	78
5.3 Samhällsinformation i radio och television	78
5.4 Stereosändningar i ljudradion	84
5.5 TV-reklamfrågan	85
6 Upprättade lagförslag	89
7 Hemställan	90
8 Anslagsberäkningar för budgetåret 1975/76	91
8.1 Televisions- och ljudradioanläggningar	91
8.2 Vissa byggnadsarbeten för Sveriges Radio	101
Regeringens beslut	102
<i>Bilaga 1</i> RUT 69:s förslag till Lag om ändring av radiolagen den 30 december 1966 (nr 755)	103
<i>Bilaga 2</i> Områdesindelning m. m. enligt föredragandens förslag	105

